

INDONESIE KLAAGT AAN

PLEITREDE

VOOR de LANDRAAD TE BANDOENG OP 2 DECEMBER 1930 GEHOUDEN DOOR
Ir. SOEKARNO

VOOR HET „FONDS NASIONAL" DER FEDERATIE VAN INDONESISCHE
POLITIEKE VERENIGINGEN (P.P.P.K.I.)
1931

UITGEGEVEN DOOR
N.V. DE ARBEIDERSPERS - AMSTERDAM

Inleiding.

Edelachtbare Heren Rechters.

Toen wij op de 16ste Juni 1930 uit de dagbladen kennis namen van de openingsrede van de Gouverneur-generaal in de Volksraad, waarin o.s. de verklaring voorkwam, dat wij voor de rechter zouden worden gebracht, begrepen wij, dat hieruit een geruchtmakend proces zou voortkomen.

Immers, sedert 28 December 1929, de dag waarop de invallen en de arrestaties zijn gehouden, die de Indonesische samenleving in hevige beroering brachten. Is, tot op heden, de politieke atmosfeer van dit gebeuren vervuld gebleven.

De belangstelling betrof niet onze personen, maar gold de betekenis van dit proces, dat immers gericht is tegen een beweging, die sedert haar geboorte steeds in het middelpunt van de belangstelling heeft gestaan, zowel van vriend als vijand. De belangstelling en de opschudding die verwekt zijn, overtreffen die voor het beruchte proces tegen afdeling B (a) en die voor de processen tegen de P.K.I. (b), zij hebben zelfs hun gelijke niet in de gehele geschiedenis van de Indonesische beweging. De oorzaak hiervan kan geen andere zin dan dat dit proces gericht is tegen een beweging die volgens de woorden van Middendorp is "vlees van het vlees en bloed van het bloed" der gehele Nationalistische beweging in Indonesia.

Het zou overbodig zijn nog te vermelden dat dit proces een politiek proces is. Uit de aard der zaak is het niet mogelijk bij het onderzoek die politieke gedachten, die aan de beginselen van de beweging, waartoe ook wij behoren, ten grondslag liggen, te scheiden van die welke de kern van ons denken, de drijfveer van ons handelen vormen.

Het is in dit onderzoek zelfs noodzakelijk in de gerechtszaal politieke problemen te betrekken, opdat U, Heren Rechters alle beginselen en het karakter van onze beweging zult mogen begrijpen. opdat U al onze gedachten zult begrijpen, opdat U alle oorzaken, alle bedoelingen van ons handelen, van onze gezegden zult begrijpen, die nu het object vormen van Uw onderzoek.

Edelachtbare Heren Rechters, wij twijfelen er niet aan, wij vertrouwen erop. dit U, welke politieke overtuiging U ook moge hebben, bij dit onderzoek neutraal zult staan. Het is daarom dat wij alleen maar onze schouders kunnen ophalen voor de wijze waarop verschillende Hollandsche dagbladen als b.v. de A.I.D., Preangerbode en vele anderen, die ons vijandig gezind zijn. U trachten te

beïnvloeden. Door b.v. als vanzelfsprekend voor te stellen, dat er „natuurlijk“ van vrijspraak geen sprake kan zijn. Op deze wijze geven zich deze bladen bloot. Ze tonen, welke moraal zij er op na houden.

De rechter in een politiek proces.

Wij weten niets van Uw politieke inzichten af, het is ook niet nodig dat wij dat weten. Maar wij vertrouwen erop dat Heren rechters de waarschuwing van Mr. Dr. Schumann, dat:

het zo verleidelijk is om in de opruier tevens te straffen de tegenstander op politiek gebied".¹⁾

voor U overbodig zal zijn en dat de woorden van Prof. Molengraaff, die aldus luiden:

“aan de zijde waar onze sympathie is, door ons allicht ook het recht wordt gevonden".¹⁾

voor U, evengoed overbodig zijn, ofschoon U waarschijnlijk, zoals Mr. van Houten het zegt behoort tot hen die:

”ook mensen zijnde, niet altijd staan buiten een conflict".¹⁾

maar:

“midden in de politieke beweging" staan en “een werkzaam aandeel in elke strijd nemen".

Wij herhalen het nog eens: Wij vertrouwen erop dat U, Heren Rechters, de neutraliteit zult betrachten. En indien wij U onze politieke overtuiging uiteen zetten, indien wij straks de aard en de beginselen der P.N.I. tot in de brede verklaren en al onze inzichten of onze gedachten aan U voorzetten, indien wij straks in deze gerechtszaal de politiek zullen betrekken, dan is het niet omdat wij propaganda willen maken voor onze politieke overtuiging, maar opdat U, Heren Rechters, zult leren kennen de beginselen, de aard en de actie der P.N.I., opdat U onze politieke inzichten zult kunnen beoordelen, begrijpen en dus ook de bedoeling en de betekenis van al onze gezegden en handelingen, welke U, Heren, hier in dit proces zult onderzoeken. Dit en dit alleen is het doel van deze rede van ons.

Het juridische gedeelte van de verdediging zal worden verzorgd door onze verdedigers, Mr. Sastromoeljono cs.

Edelachtbare Heren, wij worden beschuldigd van dingen welke zeer gemakkelijk aanleiding zouden kunnen geven tot een subjectief oordeel, dus een niet-neutraal oordeel.

Wij worden aangeklaagd ons te hebben schuldig gemaakt aan de strafbare feiten welke in de acte van beschuldiging "opstand" genoemd worden en onder art. 169, art. 161bis en art. 171 W.v.S. vallen.

Wij worden aangeklaagd ons te hebben schuldig gemaakt aan feiten, die in het W.v.S. behandeld worden op een wijze die ruimte open laat voor subjectiviteit. Subjectiviteit kan er bestaan bij de interpretatie van wat er onder "onbedekt of bedekt", wat onder "voorwaardelijk", wat onder "bedekte termen", wat onder "openbare orde", wat onder "ver grijp", wat onder "ophitsen en aanzetten", wat onder "leugenachtige berichten", wat onder "economie en maatschappij" en dergelijke volstaan wordt.

Voor al de artikelen 161bis en 153bis geven zeer gemakkelijk aanleiding tot een subjectief oordeel.

Wij, politici van Indonesia, hebben sedert de creëring van deze artikelen niet opgehouden hiertegen te protesteren en onze kritiek te laten horen.

Wij beschouwen deze artikelen als een zeer grote belemmering voor het uitoefenen van het verenigings- en vergaderingsrecht.

Deze haatzaai-artikelen, deze "Digoel-rechten" beperken immers de vergaderrechten ten zeerste. Deze "haatzaai-artikelen" zijn berucht geworden als: "allerergerlijkst-elastieke bepalingen".

1) Bij Duys, pleidooi Indonesische studenten.

6

Mendels noemde bij de algemene beschouwing van de Indische begroting in 1926 artikel 153bis: "een horribel strafwetartikel", dat hij in de laatste jaren nog niet had ontmoet. Hij zei: "maar laat men dan niet meer spreken van een rechtstoestand". Hij zei: "het is de zuivere rechteloosheid", het is: "de terreur met de wet in de hand",

Edelachtbare Heren, wij hopen en vertrouwen erop, dat in Uw handen dit artikel niet willekeurig gehanteerd zal worden.

En toch, met betrekking tot de elasticiteit van deze artikelen, met het oog op, zoals Prof. Simons zei: "de vraag in hoeverre en op welke wijze het strafrecht rekening moet houden met de overtuiging van de dader",¹⁾, of zoals Mr. Dr. Schumann zegt: "het feit dat de rechter rekening houden moet met de verschillende omstandigheden,met de meerdere of mindere welvaart der bevolking, met de meerdere of mindere provocatie",¹⁾ is het noodzakelijk dat wij U alle bestanddelen van onze politieke overtuiging uiteenzetten voorover

7

het nodig is en alles wat met de P.N.I-actie in verband staat, opdat U, edelachtbare Heren, gemakkelijk zult kunnen begrijpen, dat noch de P.N.I., noch wij schuldig zijn aan de ons ten laste gelegde feiten.

Wij bieden U onze verontschuldiging aan, Edelachtbare Heren Rechters, voor het feit, dat wij gedurende uren uw aandacht vragen en dat wij vele aanhalingen uit verschillende boeken zullen gebruiken.

Want deze verwijzingen zijn noodzakelijk om U te bewijzen, dat hetgeen wij zullen zeggen, vooral datgene, wat onaangenaam is om te horen, geen verzinselen van ons zijn, maar steunen op de wetenschap van geleerde en eerlijke mensen. Op een vraag van de Voorzitter bij het verhoor hebben wij geantwoord, dat wij, hoe objectief wij er ook tegenover staan, in ons land en volk tegenwoordig veel meer zwarte zijden zien dan lichte. Wij zijn bekend als mensen, die klaar staan met hun kritiek op het lot van land en volk. Inderdaad hebben wij vaak kritiek erop uitgeoefend. Maar nooit valse kritiek. Steeds hebben wij de eerlijkheid en de waarheid betracht. Onze oprechtheid zal door die aanhalingen bekrachtigd worden en bewezen door enkele duidelijke getallen.

Na aldus U onze verontschuldigungen te hebben aangeboden, vangen wij onze eigenlijke rede aan.

¹⁾ Bij Duys, pleidooi Indonesische studenten.

HOOFDSTUK 1.

Imperialisme en kapitalisme.

Edelachtbare Heren Rechters,

Betekenis.

In onze actie worden heel vaak gehoord de woorden "Imperialisme en Kapitalisme". In dit proces vormen deze woorden punten van onderzoek. Wij worden er o.a. van beschuldigd de in Indonesië verblijvende Hollanders en andere vreemdelingen te bedoelen, indien wij b.v. zeggen, dat "het kapitalisme opgeheven moet worden". Wij worden ervan beschuldigd het "gezag" te bedoelen, indien wij zegen: "vernietig het Imperialisme". Wij worden ervan beschuldigd zonder meer, met kapitalisme "Hollanders en andere vreemdelingen", met imperialisme 'het tegenwoordig Ned.-Indisch gezag' te bedoelen!

Wat is hiervan waar? Nooit hebben *wij* gezegd, dat wij onder "kapitalisme" "de vreemdelingen", onder "imperialisme" "het gezag" verstaan; wij hebben ook nooit de vreemdelingen *bedoeld*, indien wij het over kapitalisme hebben, nooit "het gezag" of "de openbare orde", indien wij het woord imperialisme gebruiken. Wij bedoelen *het kapitalisme* als wij het over het kapitalisme hebben; wij bedoelen *imperialisme* als wij het over imperialisme hebben!

Wat verstaan wij dan onder kapitalisme?

Edelachtbare Heren Rechters, in het verhoor hebben wij reeds gezegd: Het kapitalisme is een maatschappelijk stelsel, dat voortspuit uit een productiewijze, welke de arbeider scheidt van het productiemiddel. Het kapitalisme is een gevolg van deze productiewijze, welke krachtens zijn wezen er oorzaak van is, dat de "meerwaarde" niet valt in handen van de arbeider, maar in die van de kapitalisten! Het kapitalisme veroorzaakt krachtens zijn wezen kapitaalconcentratie, kapitaalcentralisatie en de industriële reserve-armee. Het kapitalisme brengt met zich mee de Verelendung (proces van verarming of toenemende ellende).

Is het nog nodig, dat wij er over uitweiden, dat het kapitalisme niet een lichaam is, noch een mens, noch een natie, maar dat het een begrip, een stelsel is?

Is het nodig, dat wij nog verder ingaan op hetgeen wij hier in het kort gezegd hebben, dat n.l. het kapitalisme is een productiestelsel? Neen, immers, Edelachtbare Heren Rechters. Want er is geen intellectueel, die niet weet wat onder dit woord verstaan wordt. Want er is geen verschijnsel op de wereld, dat van alle kanten zoveel en zozeer bestudeerd wordt, als juist dit kapitalisme. Ontelbaar haast is het aantal boeken, studiën, standaardwerken, brochures daarover.

En het woord "Imperialisme"? Ook dit duidt een begrip aan. Niet, zoals de beschuldiging tegen ons luidt, duidt het "een ambtenaar van het B.B corps" aan, noch "het tegenwoordig gezag", noch welk lichaam dan ook. Het duidt een neiging aan, een streven om de huishouding van een ander volk, of van een ander land te beheersen of te beïnvloeden.

8

Het duidt aan een stelsel van economisch overheersen of beheersen van een andere natie of volk. Het is een maatschappelijk verschijnsel, dat zijn ontstaan te danken heeft aan de economische noodzakelijkheid, in de ontwikkeling van de huishouding van een land of van een natie. Zolang er een "*volkshuishouding*", zolang er een "*nationale economie*" bestaan heeft, zolang heeft de wereld het imperialisme aanschouwd.

Wij vinden het in het streven van de Romeinse Adelaar. Alle landen aan de Middellandse Zee, en ook die, welke er niet aan liggen, aan zich te onderwerpen. Wij vinden het in het streven van de Spaanse natie om Nederland te veroveren, ten einde Engeland te kunnen overwinnen.

Wij vinden het in het streven van het Rijk Timoer Çriwidjaja om het schiereiland Malakka en ook het Maleise Rijk aan zich te onderwerpen, het streven om de huishouding van Cambodia en Campa te beheersen. Wij vinden het in het streven van het Rijk Madiapahit om alle eilanden van Indonesia, van Bali tot aan Borneo, van Sumatra tot de Molukken toe te beheersen en te beïnvloeden. Wij vinden het terug in het streven van het Japanse Rijk om het schiereiland Kore te bezetten, invloed te krijgen in Manchurve, de eilanden in de Stille Oceaan te beheersen. Imperialisme vinden wij terug in alle tijden en perioden van de "*volkshuisvesting*", wij vinden het bij alle volkeren, van wie de huishouding noodzakelijk drijft tot het Imperialisme. Het imperialisme is geen speciale eigenschap van de blanke rassen, ook bij de gele, zwarte, ook bij de bruine, zoals bleek ten tijde van Çriwidjaja en ten tijde van Madiapahit, komt het voor. Het imperialisme is een economisch gedetermineerde noodwendigheid".

En, zoals wij het reeds gezegd hebben, het imperialisme is niet slechts een stelsel of een neiging om andere landen en volkeren aan zich te onderwerpen, maar het kan zich ook uiten in het streven om de huishouding van een ander land en volk te beheersen. Het hoeft niet te worden bedreven met het zwaard, de mitrailleur, het kanon of de "dreadnought"; het is dus niet, zoals door Van Kol gedefinieerd werd, "de uitbreiding van landsgebied met het geweld der wapenen", maar het kan ook gebeuren door een "pénétration pacifique".

Waar het zich uit als streven naar beheersing van de huishouding van een ander land, heeft het imperialisme nu geschapen "mandaatgebieden", "invloedssferen" e.d., terwijl het, waar het zich openbaart als streven naar overheersing van een ander volk, tot vrucht heeft koloniaal bezit.

Oud en modern imperialisme.

Wij kunnen ook een andere indeling maken van het imperialisme, n.l. oud- en modern-imperialisme. Zou er geen groot verschil zijn tussen het oud-imperialisme van Portugal of van Spanje, of van de Engelse East India Company, of van de Hollandsche Oost-Indische Compagnie in de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw, en het moderne imperialisme, dat in de 9e en 20e eeuw zich overal heen uitbreidt, nadat het moderne kapitalisme in Europa en Noord-Amerika gevestigd was?

9

Het moderne imperialisme, dat over het gehele vasteland van Azië en hare eilanden zijn vangarmen heeft uitgespreid, het imperialisme, waaraan wij de oorlog hebben verklaard, is het kind van het moderne kapitalisme. Ook over het moderne imperialisme bestaat literatuur, — maar men kent het imperialisme nog niet in zijn ganse betekenis en nog niet in al zijn geheimen, zoals men het vraagstuk van het kapitalisme kent. Daarom willen wij, Edelachtbare Heren Rechters, enkele citaten geven uit boeken, die hierover handelen. Wij willen geen citaten geven uit het bekende boek van Sternberg: „Der Imperialismus", dat, ofschoon zeer aantrekkelijk en streng wetenschappelijk, een beetje „droog" is om aan te horen.

De overleden Hollandse leider Mr. Pieter Jelles Troelstra¹⁾ schrijft: „Ik versta onder Imperialisme dit verschijnsel, dat het grotendeels onder de macht der banken staande grootkapitaal van een bepaald land, de buitenlandse politiek van dat land aan zijn belang weet dienstbaar te maken.

„De snelle economische ontwikkeling van de 19e eeuw bracht met zich een verbitterde concurrentie op agrarisch en industrieel gebied.

„Dat aan het einde van die eeuw de protectie snel veld won, was een van de gevolgen. De moderne grootindustrie was ontstaan, de productiviteit van die grootindustrie was sterk opgevoerd, *doch de afzetmogelijkheden in het eigen land waren beperkt en de noodzakelijkheid bestond afzetgebieden buiten de grenzen te vinden.*

„Door enerzijds op de beschermde binnenlandse markt de prijzen op te voeren, anderzijds op de buitenlandse markt de dumpingtaktiek toe te passen, trachtte de grootindustrie in de moeilijkheid te voorzien, zonder de winst aan te tasten.

Deze „agressieve" protectie bracht op zichzelf reeds grotere spanning in de internationale verhoudingen teweeg. Daarnaast stond de snelle ontwikkeling der banken, die over steeds grotere kapitalen beschikten, waarvoor bij de binnenslandse industrie en handel niet voldoende plaatsing was te vinden.

Hieruit vloeide voort *kapitaal-export, die zich in het bijzonder naar economisch achterlijke, kapitaal-arme landen richtte.* (Bijv. de stroom van Frans en Engels kapitaal naar Rusland en van Nederlands kapitaal naar de Oost.) Deze kapitaaluitvoer geschiedt niet alleen in de vorm van geld. Machines worden door de kapitaal-uitvoerende mogendheden verschaft, fabrieken gebouwd, spoorwegen en havens aangelegd, enz. In vele gevallen is het voor de kapitaalbeleggers voordeliger hun geld te exploiteren in ondernemingen in economisch achterlijke landen, waar de werkkrachten goedkoop zijn en de winst niet door arbeidswetgeving e.d. wordt beperkt."

Brailsford's „De oorlog van Staal en Goud", vert. v. Ravensteyn, p. 22, 51, 68: „Rijkdom in onze dagen is in de eerste plaats de gelegenheid voor buitengewoon voordelige belegging. Verovering in de ouden zin is uit de mode geraakt. Het jagen van concessies in het buitenland en het exploiteren van de potentiële rijkdommen van zwakke staten en stervende rijken wordt meer en meer een officiële onderneming, een nationale affaire.

¹⁾ Troelstra: Gedenkschriften, III; pag. 258

„In deze fase is uitvoer van kapitaal voor de heersende klasse gewichtiger en aantrekkelijker geworden dan de uitvoer van waren.

„Imperialisme is eenvoudig de politieke uitdrukking van de groeiende neiging van het kapitaal, dat opgestapeld is in de meer beschaafde industriële landen, zich te exploiteren naar de minder beschaafde en minder bewoonde.“

Is niet reeds door deze twee citaten duidelijk, dat de opvatting, dat het imperialisme gelijk is aan het ambtenarendom, of de blanken, of de regering, of het gezag in het algemeen, geheel onjuist is? Maar laat ons horen wat nog een andere socialist en wel de bekende Otto Bauer,¹⁾ die in het modern-imperialisme ziet een *expansiepolitiek*, erover schrijft:

„Een expansiepolitiek dient steeds het doel, aan het kapitaal beleggingsfeer en afzetmarkten te verzekeren. In de kapitalistische volkseconomie scheidt zich elk ogenblik een deel van het maatschappelijke geldkapitaal uit de circulatie van het industriële kapitaal af. Een deel van het maatschappelijke kapitaal is dus elk ogenblik doodgelegd, ligt elk ogenblik braak.

„Is veel geldkapitaal doodgelegd, heeft het terugstromen der vrijgekomen kapitaalsplinters naar de productiesferen slechts langzaam plaats, dan daalt allereerst de vraag naar productiemiddelen en naar arbeidskrachten. Dit betekent het onmiddellijk dalen der prijzen en winsten der productie middelen industrie, de verzwaring van de vakverenigingsstrijd, het dalen der arbeidslonen. Beide verschijnselen werken echter ook terug op die industrieën, die de verbruiksgoederen vervaardigen. De vraag naar goederen, die onmiddellijk dienen tot bevrediging der menselijke behoeften, daalt, omdat enerzijds de kapitalisten, die hun inkomen uit de productie middelen industrieën trekken, geringer winsten verkrijgen en omdat anderzijds de grootere werkeloosheid en de dalende lonen de koopkracht der arbeidersklasse verminderen. Daardoor worden ook in de bedrijven voor verbruiksgoederen de prijzen, winsten, arbeidslonen kleiner; zo heeft het afscheiden van een groter deel van het geldkapitaal uit de kringloop van het kapitaal in de gezamenlijke industrie, dalende prijzen, winsten, lonen, vermeerderde werkeloosheid tengevolge. Deze kennis is nu voor ons doel van groot belang, want nu eerst kunnen we de doeleinden van de kapitalistische beheers politiek begrijpen. *Ze streeft naar beleggingsfeeren voor het kapitaal en naar afzetmarkten voor de waren.* Nu begrijpen wij, dat deze geen afzonderlijke taken zijn, doch in wezen een en dezelfde taak.“

Al deze citaten vloeiden uit de pen van socialisten. Laat ons nu horen wat een niet-socialist, Dr. J. S. Bartstra in zijn „Geschiedenis van het moderne imperialisme“, hiervan zegt. Ook dan zal de waarheid blijken van onze bewering, dat het imperialisme niet is een regering, noch een lid van de regering, noch ook een vreemde natie, maar dat het is een zucht, een neiging, een stelsel om de huishouding van een ander land en volk te beheersen en te overheersen:

„Het woord „imperialisme" is het eerst gebruikt in Engeland ongeveer in 1880. Men bedoelde ermee het streven om de zelfbesturende koloniën, wier betrekkingen tot het moederland in het afgelopen „liberale tijdperk" vrij los waren geworden, weer vaster aan Engeland te verbinden. Opmerkelijk is, dat het woord deze oorspronkelijke betekenis *geheel verloren heeft*.

„...langzamerhand begon het woord een andere begripsinhoud te krijgen: het werd nu het streven van die Britten, die „het Rijk" *een nog veel grotere koloniale uitbreiding wilden geven*, hetzij door de verwerving van landen in de handen van concurrenten, *hetzij door de hand te leggen op zulke gebieden, die een goede afzetmarkt konden worden of waar veel grondstoffen te vinden waren voor de binnenlandse nijverheid, welke juist in die tijd meer en meer te lijden begon te krijgen van buitenlandse mededinging*.

„In de betekenis van ongebreidelde koloniale uitbreiding kon het begrip weldra *algemeen* worden...."

Dr. Bartstra behandelt dan verder de inzichten van de socialisten t.o.v. dit imperialisme en zegt:

„Dat het woord echter zo een enorme populariteit verkregen heeft, dankt het aan de sociaaldemocratische propaganda, die het verschijnsel voorstelde als *de consequentie van het kapitalistische productiesysteem*. Het zijn dan ook Marxistische schrijvers geweest, zoals Rudolf Hilferding, Karl Renner, ook de bekende H. N. Brailsford, die aan het woord een veel diepere en wijdere betekenis hebben gegeven. Volgens hen is het imperialisme de *noodwendige buitenlandse politiek van staten met een „overrijp kapitalisme"*. *Daaronder wordt dan verstaan een kapitalisme met ver doorgevoerde bedrijfs- en bankconcentratie*. Daardoor en niet het minst door de veranderde functie van het protectionisme, — van middel om zich zelf staande te houden tegenover het buitenland, tot „dumping stelsel" —, heeft het niet langer genoeg aan de traditionele liberale denkbeelden van staatsonthouding, vrije concurrentie en pacifisme. Die zijn dan als het ware omgeslagen in het tegendeel daarvan, n.l. het streven om de zuiver politieke machtsmiddelen van de staat aan te wenden voor economische doeleinden, als: *beïnvloeden* en veroveren van afzet- en grondstofgebieden, ook het waarborgen der rente betalingen van kapitalen, die uitgezet zijn in economisch achterlijke landen.

„Op het laatste punt, dat van de z.g. „kapitaal-export", wordt door de genoemde schrijvers bijzonder de nadruk gelegd. Door het veel intenser drijven

van de nijverheid, door de concentratie in het bankwezen en het „dumping stelsel" waren — zo zeggen zij — ontzaglijke kapitalen opgehoopt, die in het binnenland dikwijls niet genoeg aangewend konden worden. Vandaar dat meer en meer de noodzakelijkheid werd gevoeld om grote kapitalen uit te zetten in economisch achterlijke landen, natuurlijk tegen zo hoog mogelijke interest.

„Men kon dan tevens bereiken, dat grote bestellingen werden gedaan van spoorwegen, machines, enz., bij de eigen nijverheid. Gevolg van een en ander: verscherpte verhoudingen tot het buitenland, oorlogsgevaar, militaire expedities, „invloedssferen" in overzeese gewesten, controle op de inkomsten en uitgaven van vreemde landen door consortia van Europese bankiers, jacht naar koloniën. Ziedaar het imperialisme"

12

En tenslotte resumeert Dr. Bartstra hetgeen hij over dit modern imperialisme gezegd heeft als volgt:

„Onder modern-imperialisme wordt verstaan *het streven naar ongelimiteerde uitbreiding van koloniaal bezit*, zoals dat in de periode van + 1880 tot heden de buitenlandse staatkunde van bijna alle grote cultuurlanden dreef, in hoofdzaak ten bate van hun industrie- en bankkapitaal.

„Het is in het minst niet de enige, zelfs niet op alle momenten de meest frappante van de zeer verschillende beweegkrachten van het tijdvak geweest, maar wel is het in zijn gevolgen een der meest gewichtige geworden, omdat het toneel der algemene geschiedenis er door is uitgebreid, voor het eerst en voor goed, over de gehele aarde."

Het oude imperialisme verschilt in wezen niet van het moderne.

Dit was het modern-imperialisme. En het oud-imperialisme? Het oud-imperialisme, zoals wij het in de 19e eeuw hebben leren kennen, verschilt in wezen niet van het moderne. Het is: de zucht, het streven, de neiging, het stelsel om de huishouding van andere volkeren en landen te beheersen, het streven om buiten het eigen land de vrije hand te hebben. Het heeft andere kenmerken, andere principes, maar het is in wezen hetzelfde.

Of het nu is een imperialisme uit de eerste eeuwen of uit de 19e eeuw, of het is uit de 16e of 20e eeuw, — beide zijn zij imperialisme! Het imperialisme vinden wij, gelijk wij reeds gezegd hebben, te allen tijde! Prof. Jos. Schumpeter schrijft, dat het: „is zo oud als de wereld, — de ongebreidelde lust van een staat om zich geweldig uit te breiden, buiten zijn natuurlijke grenzen." ¹⁾

15

Welk imperialisme we ook beschouwen, oud of modern, hoe wij het ook wenden of keren, — het imperialisme is en blijft een *begrip*, een *neiging*, een *zucht*, een *lust*, een *streven*, een *stelsel*, en *geen* ambtenaar van het B.B. corps, *geen* regering, *geen* gezag, noch het Nederlandsche volk, noch welk vreemd volk ook, — kortom *geen* lichaam, *geen* mens, *geen* voorwerp of materie!

De economische principes van het imperialisme.

Deze zucht, deze neiging, dit stelsel heeft van de vroegste tijden de buitenlandse politiek, de bewapening te land en ter zee, de veroveringen van vreemde landen, de koloniën, die van hun rijkdommen beroofd worden, doen ontstaan, — en in de modernen tijd schiep het „Bezugländer" (dat zijn landen, die de grondstoffen leveren voor de fabrieken), afzetgebieden, ruimte voor de opgestapelde kapitalen om zich te bewegen, invloedssferen, protectoraten, mandaatgebieden, koloniën en andere „operatieterreinen", zodat het imperialisme ook voor de onafhankelijke landen een gevaar is.

Of het nu zijn „invloedssferen" of „mandaatgebieden", „protectoraten" of „koloniën", zij zijn alle geschapen vanwege het streven naar winst of om winst te *verzekeren*, zij zijn alle economische noodwendigheden.

1) Jos. Schumpeter: „Zur Soziologie der Imperialismen".

De „Partai Nasional Indonesia" wijst alle theorieën terug, die de oorzaken van de kolonisatie niet in het streven naar winst zoeken, zij wijst alle theorieën terug, die leren, dat de oorzaken van het indringen van de Europese en Amerikaanse volkeren over de gehele wereld en het overal stichten van kolonies, zijn te vinden in de behoefte aan roem, of in de behoefte aan nieuwig- en vreemdheden, of in de behoefte om vooruitgang en beschaving te verbreiden.

De theorie van Gustav Klemm, die leert, dat het zich overal verbreiden van deze „overwinnende rassen" behalve door economische drijfveren ook nog door de „zucht naar roem", „zucht om vreemde landen te zien", „zucht om vrij rond te zwerven", of de theorie van Prof. Thomas Moon, die leert, dat het imperialisme behalve een economische, ook nog een nationalistische grondslag heeft, enz., zoals hij die uiteenzet in zijn boek: „Imperialism and World Politics", — deze theorieën wijzen wij voor het grootste deel terug.

Neen!, voor de „Partai Nasional Indonesia" zijn de diepliggende en fundamentele oorzaken van kolonisatie, de zucht naar goed, de zucht naar winst.

„De eerste oorzaak tot kolonisatie is bijna altijd de bekrimping der levensverhoudingen in het eigen land", schrijft Prof. Dietrich Schafer.¹⁾
„Koloniseren is het geschikt maken van de grond, van zijn onderaardse schatten, van de flora, van de fauna en vooral van de bevolking, ten gunste van de economische behoeften van de koloniserende natie." ²⁾

O, zeker, Edelachtbare Heren Rechters!, de kolonisatie brengt wetenschap, de kolonisatie brengt vooruitgang, kolonisatie brengt beschaving. Maar het diepliggendst doel is ook economisch of, zoals Dr. Abraham Kuyper in zijn „Anti-revolutionaire Staatkunde" schrijft: „een mercantiele betrekking!"

„Kolonies", schrijft deze grote leider,³⁾ „kolonies zonder eigen gezinskolonisatie geven kans om het land van de Inlanders tot rijke productie te brengen, er de mijnen te ontginnen, er onze koopwaren ter markt te brengen en omgekeerd, aan koopwaren der kolonie ten onzent een markt te doen vinden, maar het verband blijft economisch. Het gaat om ontginningen, om fabricage, om marktverkeer en handel over zee, maar tot zelfs in taal en zeden, en vooral in de religie kan het bezettende volk zich tegenover het onderworpen volk geheel vreemd houden. Het is en blijft een mercantiele betrekking, die het bezettende land verrijkt en het bezette land niet zelden verarmt.

En Brailsford schrijft in zijn allerlaatste werk:⁴⁾

„Het imperialisme heeft het prachtige epos van zijn durf en organiserend genie in de aardkorst zelve gegrift, van het met ijs bedekte Siberië tot de zandvlakten van Zuid-Afrika.

¹⁾ Kolonialgeschiede, p. 12.

²⁾ Bij Douwes Dekker, Koloniaal Ideaal.

³⁾ Bij Snouck Hurgronje, Colijn over Indië.

⁴⁾ Brailsford: „Hoe lang nog?", pag. 227 e.v.

Doch de geschenken aan opvoeding, intellectuele prikkels en menselijker bestuur, die het meebrengt, zijn steeds bijproducten van zijn zelfzuchtige activiteit. Deze gaven te schenken is zelden, zo nooit, het motief van zijn robuuste pioniers. Indien zij enig motief hebben, dat een weinig hoger staat dan materiële winst, is het de glorie en de vergroting van het moederland.

Doch de drang, die hen naar deze „plaatsen in de zon drijft, was gewoonlijk of de begeerte om een markt van grondstoffen te monopoliseren, of de nog lager berekening, dat er een goedkope en ongeorganiseerde massa arbeidskracht ligt te wachten, om geëxploiteerd te worden. Wanneer het dit alles niet is, is het een berekening, die ontspringt uit het spel van materiële belangen met geografische gegevens Het bijproduct van de beschaving is een gemak, dat al te duidelijk onze *eigen* bedoelingen dient."

Is het daarom niet door en door waar, wat Prof. Anton Menger schrijft: „Het ware doel der kolonisatie is de *exploitatie* van een volk, dat op een lagere trap van ontwikkeling staat; in vrome tijden verbergt men dit achter het mom van „Christendom" en in verlichte tijden achter dat van „beschaving der Inlanders".

Of indien Friedrich Engels spottend uitroept: „De Engelsen zeggen altijd Christendom en menen dan katoen!"

Zucht naar winst, Edelachtbare Heren Rechters, en zucht naar winst alleen dreef Columbus over de wijden Atlantische Oceaan; zucht naar winst deed Vasco di Gama en Bartholomeus Diaz de stormen van de Indische Oceaan trotseren, zucht naar winst waren het kompas en de Noorderster van Admiraal Drake, Magelhaens, Heemst kerk en Cornelis de Houtman. Zucht naar winst was het wezen der V.O.C. in de 17e en 18e eeuw; de zucht naar winst is de oorzaak van de race naar koloniaal bezit in de 19e eeuw, nadat het moderne kapitalisme zich in Europa en Amerika had gevestigd.

Het arbeidsveld van het oude imperialisme.

Nog vóór het tijdperk van het moderne kapitalisme had Engeland een deel van Amerika, een deel van India, een deel van Australië en nog andere stukken land, had het de uitgangspunten, die het later tot het „British Empire" zouden voeren, onder zijn macht. Nog vóór het tijdperk van het moderne kapitalisme beheerste Frankrijk een deel van Amerika (Canada) en een deel van India — wapperde de Portugese vlag in Zuid-Amerika en op verschillende plaatsen over geheel Azië — beheerste Spanje, Midden-Amerika en de Filipijnse eilanden, — bezetten de Hollanders Zuid-Afrika, verschillende delen van het Indonesische eilandenrijk, de Molukken, Java, Zuid-Celebes en Sumatra. Reeds toen konden wij de enorme daadkracht, van deze winstzucht, van het oude imperialisme, vaststellen!

De race naar koloniaal bezit (grondbezit) ten tijde van het moderne imperialisme.

15

En toen het moderne kapitalisme het moderne-imperialisme het levenslicht deed zien, konden wij getuige zijn van een race naar koloniaal bezit, die haast geen grenzen kende! Het was toen de Engelsen reeds gelukt de Fransen, Portugezen en Hollanders uit India te verdrijven. Geen machtige vijanden stonden meer de uitbreiding van hun imperialisme in de weg. Overal werd de Engelse vlag neergeplant. De zucht van het Engelse kapitalisme om buiten de grenzen, buiten „het rijk" nog grotere rijkdommen te vergaren, kende geen verzadiging, — geen werelddeel was er meer, dat de strijdkreet van het Engels imperialisme niet kende. Hij luidde:

When Britain first Heaven's Command
Arose from out the Azure main
This was the charter of the land
And angelic voices sung this strain:
Rule, Britannia, rule the waves!
Britons never shall be slaves!

India werd onderworpen, Singapore en Malakka werden bezet, China werden de invoerrechten en de ex-territoriale rechten ontfrofd, terwijl zij tot „invloedsfeer" werden gemaakt zowel met geweld als op vreedzame wijze, Egypte werd „beschermd", Mesopotamië tot „mandaatgebied" gemaakt, — het Engels imperialisme heerste in Hongkong, de Fiji-eilanden, West-Indië, de Falkland eilanden, Gibraltar, Malta, Cyprus, Afrika.... het Engels imperialisme wist van geen verzadiging!

En de andere naties? Ook zij deden mee met dezen wedloop naar grondgebied!

Frankrijk kreeg vaste voet in Noord-Afrika, in Indo-china, op Martinique, in Guadeloupe, op Réunion, in Guyana, Somaliland, in Nieuw-Caledonië. Amerika veroverde Cuba, Porto Rico, de Filippijnen, de Hawaii-eilanden en nog meer. Duitsland kreeg het eiland Marshall, drong door in Zuid-Oost-Afrika, in Togo, Kameroen, op de Caroline eilanden, in Kjuatsjau, op de Marianen eilanden, wenste Marokko en nog veel meer. Italië was snel bezig, vasten voet te Assay, aan de Golf van Bab el Mandeb te krijgen, zijn macht in Noord-Afrika te consolideren, Kossala te veroveren, Abessinië aan zich te onderwerpen en in Tripolis invloed te krijgen, enz.

19

Inderdaad, deze wedloop naar grondgebied, welke wij aanschouwen in het tijdperk van het moderne kapitalisme, dat om zich heen grijpt en grist met open muil, en klauwen toont als de helse draak (Maha-Kala jang ahangkara moerka), deze wedloop naar koloniën vindt zijn gelijke niet in de ganse geschiedenis der mensheid.

Japan.

Ook in Azië zelf verloochent het imperialisme zijn afkomst niet, duidelijk is vast te stellen, dat het ook hier veroorzaakt wordt door economische drijfveren, dat het het kind is van het kapitalisme, dat zijn ouderlijk huis ontgroeid is. Wij hebben al eerder gezegd, dat het imperialisme niet is een specifieke eigenschap van de blanken. Niet slechts het moderne imperialisme, maar ook het oude imperialisme vinden wij bij allerhande volkeren.

16

Wij wijzen op het imperialisme van het Tartaarse volk, dat in de 13e en 14e eeuw als een „wervelwind" een groot gedeelte van Azië aan zich onderwierp; wij wijzen op het Arisch imperialisme van Machmoed Gazni en Babel, die India binnendrongen; wij wijzen op het rijk (Çriwidjaja, dat alle omringende landen aan zich onderwierp; wij wijzen op het imperialisme van het rijk Madjapahit, dat over bijna alle eilanden van Indonesia en ook over Malakka heerste. Het modern-imperialisme vinden wij in Azië echter voor het eerst bij het Japan van de laatsten tijd; het moderne imperialisme is een unicum, een nieuwigheid in Azië. En van alle landen in Azië is ook Japan het enige land, dat een modern kapitalisme bezit. Het moderne kapitalisme in Japan, dat olie en steenkolen nodig heeft, het moderne kapitalisme, dat snelle bevolkingsaanwas bevordert en de behoefte naar emigratielanden doet geboren worden, doet het Japanse volk zijn Ksatrya-eigenschappen (c) verloochenen en doet het zijn klauwen graven in het schiereiland Sachalin, op Korea en Mantsjoerije.

De naam „kampioen der onderdrukte Aziatische volkeren", die het wel eens gegeven wordt, is onjuist. Dit geloof is een voze droom van de nationalistten die verouderde denkbeelden hadden en meenden, dat Japan tot het Westers Imperialisme het: halt! zou toeroepen. Het doet echter integendeel hard mee aan dit hels imperialisme!, het is zelf mede een bedreiging voor de welvaart van China. Het zal zelf in de toekomstige reuzenstrijd tussen de imperialistische machten Engeland en de Verenigde Staten mede een bedreiging vormen voor de vrede en de welvaart van de landen om de Stille Oceaan. Het zal er zelf in betrokken zijn!

Het gevolg van de tegenwoordige wedloop!

„De race naar grondgebied" in de eerste helft van de 19e eeuw was in de aanvang een wedloop tussen de Europese naties alleen. Maar nadat in dezen wedloop Engeland vooraan was gekomen, nadat het het Engelse kapitalisme gelukt was als imperialisme zijn concurrenten achter zich te laten, nadat John Buil met recht kon zingen. „Rule Britannia, Rule the waves", zijn twee nieuwe kampioenen in het imperialistische strijdveld verschenen, met het gevolg, dat in de 20e eeuw een nieuwe wedstrijd begon tussen Engeland, Amerika en Japan, een nieuwe wedloop om de macht over het rijke grote land, dat tot dusver nog niet geheel „geopend" is kunnen worden: C h i n a

Deze strijd om de macht in China nu is de bron van de voortdurende tegenstellingen tussen drie imperialistische machten, deze strijd om de macht in China is de kern van Japan's buitenlandse politiek. Wie China beheerst, beheerst de gehele Pacific. Wie de huishouding van China beheerst, beheerst ook de huishoudingen van alle andere landen in het Oosten, economisch en militair.

En daarom, Edelachtbare Heren Rechters, hebben de bovengenoemde machten er alles op gezet om die macht voor zich te verkrijgen, daarom dreigt de Pacific-oorlog!

Onze propaganda t.a.v. het gevaar van de Pacific-oorlog zullen wij elders uitgebreider behandelen.

HOOFDSTUK II.

Het Imperialisme in Indonesia.

Edelachtbare Heren Rechters,

Wij hebben U dus geschilderd het Imperialisme in Azië buiten Indonesia. En in Indonesia? Wij kennen het allen zo goed, Edelachtbare Heren Rechters. Wij weten hoe in de 17e en 18e eeuw de Verenigde Oost-Indische Compagnie, daartoe gedreven door de hevige concurrentie van Engeland, Portugal en Spanje, overging tot het scheppen van haar monopoliestelsel. Wij weten op welke een strenge en wreedaardige wijze zij dit monopolie stelsel trachtte te vestigen en te handhaven. Wij weten hoe in de Molukken duizenden levens er aan opgeofferd werden. Wij weten hoe gehele rijken hiervoor werden vernietigd, hoe miljoenen aanplanten muskaat- en pepernoten jaarlijks werden uitgerooid. Wij weten hoe het rijk van Makassar hiervoor werd veroverd, hoe zijn handel werd vernietigd, zodat duizenden inwoners van Makassar hun bestaan verloren en gedwongen werden met zeeroverij een bestaan te vinden. Wij weten hoe op Java met de politiek „divide et impera", door de verdeel en heers-politiek, zoals Prof. Veth of Clive Day of Raffles haar noemen, de rijken één voor één onderworpen werden, hoe het economisch bestaan van het volk door dit stelsel van monopolie, contingenten en leveranties neergedrukt, ja zelfs vernietigd werd. Wij weten genoeg, Edelachtbare Heren Rechters!

De manier, waarop de Oost-Indische Compagnie haar monopolie vestigde, hoe zij dat consolideerde, hoe zij dat handhaafde, is elk, die meer belezen is, reeds voldoende bekend.

Maar, Edelachtbare Heren, indien wij hier toch enigszins willen uitweiden over die tijd van de Oost-Indische Compagnie en over de tijd van het Cultuurstelsel, dan is het, omdat de gevolgen daarvan nu nog in de Indonesische samenleving voelbaar en merkbaar zijn, zodat ook de beginselen der P.N.I. er mee in verband staan.

Prof. Snouck Hurgronje, die wij, het zij ons veroorloofd, hier willen aanhalen, schrijft:

„Nu kan men zeggen, dat het nutteloos is stil te staan bij verleden zonden, waaraan het tegenwoordige geslacht niet schuldig is, maar het effect van die twee eeuwen wanbeheer op de geesteshouding der Inheemse bevolking tegenover het Westen, mag bij de beschouwing der „vraagstukken" allerminst buiten rekening blijven."¹⁾

Daarom bieden wij U nogmaals onze verontschuldiging aan voor het geven van meningen van enkele Europese intellectuelen over het cultuurstelsel en de Compagnie: „de compagnie beheerst de hoofden en legt deze verplichtingen op, die ze afwentelen op de bevolking. De compagnie is hebzuchtig eerder dan wreed, maar het gevolg is hetzelfde: Onderdrukking!"²⁾

¹⁾ Prof. Snouck Hurgronje: „Colijn over Indië", pag. 33

²⁾ Prof. Colenbrander: „Koloniale Geschiedenis" II, pag. 252.

18

Zo schrijft Prof. Colenbrander, en Prof. Veth zegt:

„Wreedheid behoort niet tot hare heersende ondeugden, maar hare kortzichtige inhaligheid heeft misschien meer kwaad gesticht dan ze door wreedheid had kunnen doen. Zelfs de gruwelen van Nero troffen slechts weinige slachtoffers in zijn nabijheid en lieten de welvaart der Provinciën ongedeerd, maar een slecht ingericht Bestuur is een algemene ramp." ¹⁾

Niet altijd wreed, maar dan toch zeer vaak. Laat ons horen wat Prof.

Colenbrander zegt over de vestiging van het monopolie in Ambon en Banda:

„Coen (Jan Pieterszoon Coen) is in deze ganse zaak, die een vlek op zijn nagedachtenis wierp, met een onmenselijke wreedheid opgetreden, die zelfs Compagnie's dienaren te kras was.... Tot de bewindhebbers toe heeft het koele verhaal zijner executies in Coen's brieven vervat onthutst " „'t Zal wel ontzag, maar geen gunst baren" zo oordelen de lieden zelve, ter wille van wier winsten een bloeiende bevolking nagenoeg was uitgeroeid.²⁾

Prof. Kielstra schrijft:³⁾

„Het handelsmonopolie moest door de onzen worden verworven, en, was het eenmaal verkregen, dan werd zonder bedenking elk middel toegepast, dat voor zijn handhaving dienstig was. Voor de belangen der bevolkingen voelden onze machthebbende bitter weinig; de Mohammedanen en Heidenen waren in het oog der Christenen minderwaardig; naar de opvattingen van die tijd vormden zij — men bezigde graag Bijbelse uitdrukkingen — een „verkeerd en verdraaid geslacht", dat, wanneer het de Compagnie weerstreefde, desnoods vernietiging verdiende."

Van Prof. Dietrich Schafer geven wij het volgende citaat: „De pogingen, die zij deden, ook de naburige Australische eilanden binnen het bereik van hun werkzaamheid te brengen, hebben we reeds vermeld. Toen het bleek dat hier

voor het toenmalige bedrijf niets te halen viel, beperkte men zich — tot de uitbuiting van de reeds vroeger genoemde gebieden.

„De wijze waarop deze plaats had, heeft men niet ten onrechte de meest meedogenloze genoemd, waarvan de koloniale ervaring weet te verhalen." ⁴⁾

Als slot een beschouwing van Prof. Snouck Hurgronje:

„Het eerste bedrijf der eerste Nederlands-Indische tragedie heet Compagnie, en begint bijna gelijk met de 17e eeuw. De hoofdacteurs hebben aanspraak op onze bewondering om hunne onverschrokken energie, maar het doel, waarvoor zij werkten, en de door hen gebezigde middelen waren van zulken aard, dat men, zelfs bij volle betrachtning van de regel, de faits et gestes met de maatstaf van hun tijd te meten, vaak moeite heeft om zijn afschuw te bedwingen.

¹⁾ Prof. Veth: „Java", II, pag. 250.

²⁾ Prof. Colenbrander: „Koloniale Geschiedenis", pag. 117.

³⁾ Prof. Kielstra: „Vestiging Nederlandsch gezag", pag. 12.

⁴⁾ Prof. Schafer: „Koloniale Geschiedenis", pag. 82.

19

„Het experiment begon zo, dat bewoners van Indië in aanraking kwamen met het uitschot der Hollandsche natie, die hen met zoveel geringschatting behandelden als zij verdroegen, en wier taak het was alle krachten in te spannen tot verrijking ener groep aandeelhouders in het moederland. De ambtenaren van dit gecharterde lichaam, door hunne broodheren al te kort gehouden, maar niet minder belust op winst, vertoonden een beeld van corruptie dat het ergste wat men Oosterse volkeren aanwrijft, in de schaduw stelt." ¹⁾

De periode van het Cultuurstelsel.

Dit was een schildering van het imperialisme ten tijde van de Oost-Indische Compagnie. Met de verdwijning van de Verenigde Oost-Indische Compagnie omstreeks 1800, verdween echter niet het monopoliestelsel, verdween niet het stelsel van winst door dwang. Integendeel.... na de periode van de commissies én van het Engelse tussenbestuur, die het tijdvak van 1800 tot 1830 vulden, na „het tijdvak van de twijfel" zoals Stokvis ²⁾ het noemt, het tijdvak van de strijd tussen de oude ideologie en de nieuwe der Franse Revolutie, kwam het dwangarbeid stelsel, dat nog meedogenlozer, nog drukkender, nog moordender was... het stelsel van dwangarbeid bij het

cultuurstelsel, dat als een zweep neer striemde op de hoofden en ruggen van ons volk! Ook bij dit cultuurstelsel, Edelachtbare Heren rechters, is het niet nodig om uit te weiden over zijn wreedheid; ook van dit cultuurstelsel is het kwaad èn door hen die het ervaren hebben èn door de geleerden, die zijn geschiedenis hebben bestudeerd, erkend. Maar ook van dit cultuurstelsel zijn de gevolgen nu nog te merken, en gaat er invloed uit op het standpunt van de P.N.I. (zoals wij straks zullen aantonen).

Laat ons daarom eerst horen wat de geleerden hiervan zeggen:

„De uitbuiting der bevolking, waaraan nu bijna geen andere grens gesteld was dan haar fysiek uithoudingsvermogen, kon ongehinderd plaats vinden", schrijft Prof. Gongrijp ³⁾ en elders:

„Niet alleen dus berustte het systeem op dwang; die dwang was in de donkere eerste twintig jaren van het hier besproken tijdvak, zwaarder dan het juk der contingenten, wier heffing in hoofdzaak aan de inheemse hoofden werd overgelaten. Het cultuurstelsel werd verzaamd door de activiteit van de Europese ambtenaar: deze betekende een verzwaring van de druk van het stelsel en tegelijkertijd zijn technische verbetering en grote rendabiliteit.

„Geen cultuur is zulk een plaag geweest als die van indigo. Toen deze in 1830 op roekeloze wijze in de Preanger was ingevoerd, werd ze tot een ware volksramp. In het district Simpeler van dat gewest werden de mannen uit een aantal dessa's gedwongen om 7 maanden onafgebroken, ver van hun woningen, aan de indigovelden te werken; al die tijd moesten ze in hun eigen voeding te voorzien. Bij hun thuiskomst vonden zij hun rijstgewas vernietigd.

¹⁾ Snouck Hurgronje: „Colijn over Indië", pag. 33.

²⁾ J. E. Stokvis: „Van Wingewest naar zelfbestuur".

³⁾ Prof. Gongrijp: „Economische Geschiedenis Ned. Indië", pag. 123.

Gedurende de vijf eerste maanden van 1831 werden 5000 mannen met 3000 buffels uit hetzelfde district gedwongen, de gronden te ontginnen voor een opgerichte fabriek. Toen die arbeid was afgelopen, ontbraken de indigostekken. Eerst twee maanden later, nadat de alang-alang, het gevreesde onkruid het ontgonnen terrein reeds bedekte, ontving men indigozaad uit Batavia. Mannen, vrouwen, *kinderen* werden nu opgejaagd om de velden opnieuw te spitten.

„Meer dan eens brachten zwangere vrouwen haar kinderen onder de zware arbeid ter wereld."

En Stokvis schrijft:¹⁾

„Nog in 1866 waren er streken, waar de koffieplanter 4 a 5 ct. per dag verdiende, terwijl hij 30 ct. nodig had voor zijn levensonderhoud. In de indigocultuur werd in vele gevallen f 8.— per *jaar* uitbetaald ... Er waren lonen in de koffiecultuur van f4.50 per *jaar* en per *gezin*, dus 90 ct. per persoon.

„In de Preanger zag dezelfde schrijver (Vitalis) de hongerende mensen als geraamten langs de wegen wankelen. Sommigen waren zo uitgeput, dat zij het hun als *voorschot* toegediende voedsel niet konden opnemen; zij stierven ...

„... volksverhuizingen kwamen ook in de cultures veel voor en op grote schaal. Het was *de enige mogelijke redding* uit de ellende.

„Stokslagen en geselingen waren aan de orde van de dag en op vele indigovelden was de geselpaal een gewoon verschijnsel.

„Het ging hier om een volk, dat niet wettelijk maar feitelijk in slavernij verkeerde. Het had de vrees voor zijn hoofden in zich opgenomen; die hoofden weer hadden de vrees voor de overheerser geleerd. Al wat er nog aan durf en vrijheidsgeest in de Javaan geleeft had, was verloren onder de ruwe handel der compagnie, en de kwade fout van Van de Bosch was, dat hij het reeds ontwrichte volk opnieuw onderwierp aan een uitmergeling, welke in wezen volslagen gelijk was aan het Compagnie systeem. Ze was erger en schuldiger!

De Compagnie had geen aansprakelijkheid te aanvaarden of aanvaard. Zij dreef negotie met de middelen van de harden negotiant.

Van de Bosch vertegenwoordigde de staat zelf, 'n moederland, dat zoveel had goed te maken.

„Alle middelen, welke de koloniale verhouding weerzinwekkender konden maken dan ze van nature reeds is, hebben hij en zijn opvolgers gebezigd. Het opleggen van een Westerse, dus meer eisende productiemethode aan een tropische agrarische gemeenschap is reeds een druk, maar zwaarder nog is het leed dat de machtsdrift van het vreemde ras medebrengt".

Nog twee aanhalingen, Edelachtbare Heren, voordat wij eindigen met het geven van citaten over het cultuurstelsel. Twee aanhalingen van Prof. Kielstra en Prof. Veth:

„Men wist in Nederland niet, of veinsde niet te weten, dat in Indië alle uitgaven voor onderwijs, openbare werken, politie en zoveel meer, steeds tot een uiterst minimum werden teruggebracht om de „batige sloten" te hoger te

kunnen opvoeren; en, wat nog erger was, dat de bevolking door de haar opgelegde dwang zozeer in de teelt van haar

¹⁾ J. E. Stokvis: „Van Wingewest naar zelfbestuur“.

21

eigen voedingsmiddelen werd belemmerd, dat in verschillende gewesten armoede en ellende, hongersnood en volksverloop ontstonden." ¹⁾

En: „zelfs voor hen die in het cultuurstelsel een weldaad, zowel voor Java als voor het moederland zien, — voor Java omdat het de Javaan tot de arbeid opleidde, voor het moederland omdat het zijn schatkist vulde, — moet dunkt mij de hypocrisie *stuitend* zijn waarmede 'het werd ingevoerd." ²⁾

Aldus deze twee professoren.

Edelachtbare Heren Rechters!

De Oost-Indische Compagnie heeft de huishouding van Indonesia ontwricht, het cultuurstelsel heeft de huishouding van Indonesia evenzeer ontwricht. En nu zouden de Edelachtbare Heren misschien ook nog kunnen denken: „Het is waar, de V.O.C. en het cultuurstelsel waren schadelijk, het is waar, dat de V.O.C. en het cultuurstelsel vijanden waren van het Indonesische volk, het is waar, dat de V.O.C. en het cultuurstelsel het Indonesische volk in ellende en schande gestort hebben, maar is dit niet oude koeien uit de sloot halen?"

Het is waar, Edelachtbare Heren, de misdaden van de V.O.C. en de misdaden van het cultuurstelsel behoren tot het verleden, maar het nationale hart kan dit niet gemakkelijk vergeten.

„De herinnering der mensen aan *geleden* onrecht is lang; *gedaan* onrecht wordt spoedig vergeten", zo zegt Sanders. En bovendien zijn, zoals wij het ook reeds gezegd hebben zoals Prof. Snouck Hurgronje het voordien ook reeds gezegd heeft, — de naweeën van de V.O.C. en het cultuurstelsel van deze beide monopoliestelsels, nu nog niet vergeten, *op dit ogenblik nog worden zij weerspiegeld in de Indonesische samenleving zodat de politiek en de actie van de „Partai Nasional Indonesia" zoals wij het straks zullen tonen, er door beïnvloed worden!*

In het midden van de 19e eeuw kwam het „moderne kapitalisme", op „vrije arbeid" en „vrije concurrentie" steunende, in Nederland op. Toch werd het cultuurstelsel, dat berustte op dwangarbeid en dat in de eerste plaats winsten opleverde voor de Nederlandse Staat en niet zozeer het belang van het

27

particulier Hollands kapitaal op de voorgrond stelde, niet direct opgeheven. Niet omdat de Nederlandsche Staat niet gaf om het belang van het particulier Hollands kapitaal, niet omdat de Staat zijn eigen belang hoger achtte dan dat van zijn bourgeoisie, maar alleen omdat de Nederlandsche bourgeoisie dat cultuurstelsel nog nodig had om het kapitalisme in Nederland tot bloei te kunnen brengen. Henriette Roland Holst schrijft in haar boek „Kapitaal en Arbeid in Nederland" het volgende:³⁾

„Het was praktisch gehandeld van de bourgeoisie in de vijftiger jaren en een gezonde uiting van klassenbewustzijn, dat zij het cultuurstelsel niet in de hoek wierp eer zij er alles had uitgehaald wat het kon geven... het gevaar bestond, dat ongeduldige en te haastig vooruitstrevende geesten al te spoedig de Javaan de zegeningen van vrijen arbeid had willen verschaffen en het cultuurstelsel, die erfenis der autocratie, door het particulier initiatief vervangen.

¹⁾ Prof. Kielstra: „Vestiging van het Nederlandsch gezag".

²⁾ Prof. Veth: „Java", II, pag. 410.

³⁾ Pag. 85, 86.

22

Mochten echter enkelen zo gezind zijn, de bourgeoisie in haar geheel was wijzer. Zij voelde als klasse vóór alles belang te hebben, ten eerste, bij amortisatie der schuld, ten tweede: bij de ontheffing van handel en bedrijf door vermindering van rechten en belastingen, die alleen door het onder 1 genoemde kon tot stand komen, ten derde: bij bouw van *spoorwegen* en *waterwegen*. Zonder de natie op grote kosten te jagen, die bij de op zuinigheid gestelde Nederlanders, het vuurtje van conservatisme aangeblazen zouden hebben. Dit alles was nodig voor de individuele exploitatie van Indië kon beginnen, want *nationaal-krediet, spoorwegen en havens in het moederland moesten van die exploitatie de steunpunten zijn*. Al die goede dingen leverden de Indische baten, dus de Indische baten moesten voorlopig behouden blijven."¹⁾

Modern-imperialisme.

Nadat de voorwaarden voor het moderne kapitalisme alle waren vervuld, nadat het nationaal krediet weer gezond was en spoorwegen, waterwegen, havens gereed waren, nadat het moderne kapitalisme sterk was geworden, begon zijn surplus kapitaal de behoefte te gevoelen om Indonesia binnen te dringen, — *het moderne imperialisme* werd geboren.

Onophoudelijk heeft toen het moderne imperialisme gerammeld aan de poorten van Indonesia, die niet vlug genoeg voor hem geopend werden, onophoudelijk hoorden de wachters van die poorten de strijdkreet van de ongeduldig geworden kampioenen van het modern-imperialisme „naar vrijheid!“ „naar vrije arbeid!“ . En eindelijk in 1870 werden die poorten geopend! Als steeds sterker wordende winden, als een aanzwellende bandjir, als het binnenvallen van overwinnende troepen in een overwonnen stad, drong, nadat de Agrarische en de Suikerwet de Waal in 1870 door de Staten-Generaal in Nederland waren aangenomen, het particulier kapitaal Indonesia binnen, richtte overal suikerfabrieken op, legde theetuinen, tabakstuinen e.a. aan, ontgon mijnen van allerhande soort, riep spoor, tram- en scheepsbedrijven en andere fabrieken in het leven. Het oude imperialisme verzwakte meer en meer, stierf af, het moderne imperialisme nam zijn plaats in, de staatsexploitatie maakte plaats voor de exploitatie door het particulier kapitaal.

De exploitatievorm veranderde, maar was er ook verandering voor het Indonesische volk? Neen, Edelachtbare Heren Rechters, de stroom van rijkdommen die Indonesia verliet, werd hoe langer hoe groter, de „drainage“ nam toe!

„In de kolonialen strijd van 1848—1870 ging het uitsluitend tussen *dwangcultuur* en *vrije arbeid*; men zag een intensieve herhaling van de meningen twisten uit de twijfel-periode na de val der Compagnie; ook nu duidelijkheid bij het behoud en onhelderheid bij de oppositie. De conservatieven blijven het koloniaal-bezit als bron voor *staatswinst* beschouwen, de oppositie gruwde van de verwerking van het koloniale land als „wingewest“. Zuiver en menslievend was hun streven naar een vrij arbeidend en rein bestuurd Indië met ruime ontwikkelingskansen; maar met de besten hunner voorlopers deelden zij het bijna sympathieke zelfbedrog, alsof het vrije kapitaal slechts behoefde binnen te treden om Indië uit de staat van wingewest te zien bevrijd.

23

Toch, voor het verzwakte volk ging het slechts om wisseling van exploitant. Het zou wel *gedaan* zijn met de kwade vermenging van staatskapitalisme en staatsbestuur, onder moederlandse verhoudingen, welke volkszeggenschap terughielden; maar de nieuwere koloniale geschiedenis heeft toch al geleerd, dat de verdwijning van het cultuurstelsel slechts de overwinning van de ene exploitant op de andere beduidde. Het wingewest kreeg nieuwe aandeelhouders. Het particuliere kapitaal wierp verhoogden invloed op de

29

staat en dan ook in het koloniale staatsgebied. En nimmer vloeide het „batig saldo" rijker dan juist onder de nieuwe exploitant; het volgde slechts stillere wegen", zo schildert Stokvis het. ¹⁾

En is de beeldspraak van Multatuli voor dit cultuurstelsel niet raak, indien hij het vergelijkt met:

„Een net van buizen, zich in het oneindige splitsend en verdelen tot miljoenen fijne buisjes, alles op de borst van miljoenen Javanen uitlopend, alle in verbinding met de hoofdbuis, waarop één flinke stoomzuiger pompt; terwijl bij particuliere exploitatie ieder avonturier toegang kreeg tot alle buizen en zijn eigen stoommachine kon doen werken op de bron."²⁾

Is deze vergelijking niet juist?

Edelachtbare Heren Rechters, met deze twee citaten is de algemene aard van het moderne Imperialisme in Indonesia voldoende getekend. Inderdaad, voor het Indonesische volk zijn de veranderingen sedert 1870 slechts veranderingen in de wijze waarop het economisch wordt uitgebuit; voor het Indonesische volk blijven het oud imperialisme en het modern imperialisme, imperialismen, betekenen zij beide diefstal van Indonesia's rijkdommen, drainage.

„Beschaving", vrede, bevolkingsaanwas, verkeersmiddelen, etc.

O zeker, het moderne imperialisme brengt „beschaving", het moderne imperialisme schept een vreedzame samenleving, brengt vrede. Het moderne imperialisme veroorzaakt een sterke bevolkingsaanwas, het moderne imperialisme schept verbindingswegen, brengt spoorwegen, legt havens en goede scheepsverbindingen aan, maar wegen al deze dingen, bezien van de kant van de Indonesische samenleving, op tegen de ramp teweeggebracht door dit particulier initiatief?

Ach, Edelachtbare Heren Rechters, hoevelen zijn er niet wier blik verblind wordt door de vele kapitalen en de voortbrengselen van de Westerse beschaving, die in ons land komen, en menen dat het moderne imperialisme alleen vooruitgang brengt. Hoevelen zijn er niet die bedrogen worden door de schijn, waarmee het moderne imperialisme zich omgeeft en zeggen: „wat zijn de tijden heden anders dan de tijden van de Compagnie en het cultuurstelsel."

¹⁾ Stokvis: „Van Wingewest naar zelfbestuur", pag. 92.

²⁾ Roland Holst: „Kapitaal en Arbeid in Ned.", pag. 150. v.

Zeker bedriegt deze schijn! Naar Kautsky's woorden is de imperialistische politiek: „verschillend van de oude politiek der uitbuitingskoloniën, die daarin slechts objecten van plunderingen zag, van samenschrapen van rijkdom, die men als kapitaal het moederland binnensleepte.

Integendeel, het is een politiek, die juist kapitalen aan de koloniën *toevoert*, cultuurwerken in deze landen opbouwt, *schijnbaar* dus niet meer verwoestend, doch juist cultuur bevorderend werkt "1)

Maar wat is het wezen van de „cultuur" dat het moderne imperialisme brengt van die zogenaamde „rust en vrede". J. E. Stokvis besluit zijn beschouwing over de Oost-Indische Compagnie als volgt: „die vrede echter betekende een verloren strijd, vaak een heldenstrijd om de nationale vrijheid; de sterke toename van het zielental was de voortplanting van ontwrichte en misbruikte tropenvolken" 2)

En elke zinsnede uit dit citaat mogen wij ook gebruiken ter schildering van de periode van het moderne imperialisme; bovendien betekent bevolkingsaanwas niet altijd welvaart zoals Peter Maszlow in zijn boek „Die Argrarfrage in Ruzland" zegt.

In Europa is de bevolkingstoename bij de lagere klassen veel sterker dan bij de middenstand en bourgeoisie, betekent dit dat het proletariaat in grotere welvaart leeft dan de bourgeoisie?

En de wegen, de spoorwegen, de scheepsverbindingen, de havens, — zijn die dan geen zegen voor het Indonesische volk?

O zeker, wij erkennen het nut van deze moderne verkeersmiddelen, wij erkennen de invloed ten goede voor de betrekkingen en de vooruitgang van het volk, wij erkennen dat het Indonesische volk al deze dingen zeker gemist zou hebben, indien ze er niet waren. Maar buiten alle twijfel staat, dat deze moderne verkeersmiddelen de beweging van het moderne kapitaal vergemakkelijken. Buiten allen twijfel staat, dat die verkeersmiddelen het kapitaal vergemakkelijken zich op zijn arbeidsveld te bewegen, groter te worden, zich overal voort te planten, met het gevolg dat de volkshuishouding er nog meer door in de war raakt!

Karl Kautsky schrijft in zijn „Sozialismus und Kolonial Politik" (blz. 41): „De verbetering der communicaties en productiemiddelen zou inderdaad de productiekracht der economisch achterlijke landen beduidend vergroten, indien ze niet samenviel met de steeds groeiende toename van militaire lasten

en buitenlandse schulden. Door deze factoren wordt die verbetering slechts een middel om uit arme landen meer producten te persen als anders, er zoveel uit te persen, dat niet alleen de eventuele meer productie daardoor opgezogen wordt, die uit de technische verbeteringen geboren wordt, maar ook zóveel, dat de hoeveelheid producten, die in het land ten behoeve der producenten overblijft, afneemt. Onder zulke omstandigheden wordt de technische vooruitgang tot een middel van roofofbouw en verarming."

Dit is een opvatting van „rood". Maar ook Kolonial-Direktor Dernburg, de leider van het Duitse Imperialisme, vóór de grote oorlog, geen „opruier" dus, — Kolonial-Direktor Dernburg schrijft hierover als volgt:

„Maar de ervaringen van alle koloniserende volken wijzen uit, dat

¹⁾ Kautsky: Soz. und Kol. Pol.", pag. 43.

²⁾ Stokvis: „Van Wingewest naar zelfbestuur", pag. 12—13.

25

grote koloniale gebieden zonder spoorwegen een onzeker economisch, niet te ontsluiten bezit blijven." ¹⁾

En de toestand in ons land? De bewijzen ervan in ons land?

„Java bezit spoorwegen en tramlijnen, talrijke erfpacht landen zijn ontgonnen en in exploitatie gebracht, er zijn vele suikers en indigo-fabrieken verrezen.. maar heeft dit alles kunnen verhinderen, dat de welvaart in plaats van vooruit, achteruit is gegaan?" ²⁾ schrijft ex-Assistent-Resident Schmalhausen, en Prof. Gronggrijp schrijft:

„Deze uitrusting van Indië met moderne verkeersmiddelen was het noodzakelijk complement van de ontwikkeling der particuliere nijverheid met haar voor de wereldmarkt bestemde massaproducten... Een grote en duidelijk zichtbare invloed op de welvaart van de massa der inheemse bevolking hebben de moderne verkeersmiddelen.... nog niet gehad." ³⁾

„Noodzakelijke complementen."

Noodzakelijke complementen voor de groei van het particuliere kapitaal!
Hoevele noodzakelijke complementen kennen wij!

Er is een regeling van erfpacht gebaseerd op de „Gewetensopstopper"-domeinverklaring⁴⁾ voor de ondernemingen in het gebergte; er is een grondhuurregeling voor de dichtbevolkte vlakten; er is een regeling van arbeidscontract voor de ondernemingen, die gebrek aan werkvolk hebben;

32

„vrede en orde" en „staatsafronding" maakten een eind aan de onafhankelijkheid van de rijken Atjeh, Djambi Korintji, Lombok, Bali, Boni e.a.; er is een onderwijsstelsel, dat een verfijnd proletariaat in het leven roept; er is een art. 161 W. v. S., dat het stakingsrecht van de arbeider ontkent, terwijl er in het geheel geen arbeidersbescherming bestaat, zodat hij geheel is overgelaten aan de macht van zijn werkgever. Inderdaad bezit het particuliere kapitaal genoeg noodzakelijke complementen, het moderne imperialisme bevindt zich in Indonesia in een paradijs!

Vier vormen van het moderne imperialisme.

Het imperialisme groeit hoe langer hoe meer tot een reus met een groter wordende kop en langer wordende armen. Het oude imperialisme was in de eerste plaats een systeem om levensmiddelen te betrekken, het moderne imperialisme is een reus geworden met vier shakti's (verschijningsvormen).

Ten eerste: Indonesia blijft een land, waaruit levensmiddelen betrokken worden.

Ten tweede: Indonesia wordt een land, dat de grondstoffen voor de Europese fabrieken levert.

Ten derde: Indonesia wordt een afzetgebied voor de producten van de Westerse fabrieken.

¹⁾ Bij Parous: „Die Kol. Pol. und der Zusammenbruch".

²⁾ Schmalhausen: „Over Java en de Javanen", pag. 169.

³⁾ Voorlezingen pag. 193.

⁴⁾ Van Vollenhoven: „De Indonesiër en zijn grond".

26

Ten vierde: Indonesia wordt een operatieterrein voor de honderden, duizenden, miljoenen guldens kapitaal. Niet slechts van het Nederlands kapitaal, maar sedert de intree van de „Opendeurpolitiek" ook van het Engels, het Amerikaans, ook van het Japans e.a. kapitalen, zodat het imperialisme in Indonesia nu Internationaal is.

Voor de vierde functie van het imperialisme, die van Indonesia een exploitatiegebied van het buitenlandse kapitaal maakt, is de belangrijkste en neemt steeds in belangrijkheid toe!

In 1870 bedroeg het getal van de in erfpacht uitgegeven gronden in baboes,¹⁾ 35.000, in 1901 was dit reeds 622.000, in 1928: 2.707.000 en indien wij er de land« bouwconcessies bij rekenen, wordt dit getal voor het jaar 1928:

33

4.592.000! De oppervlakte van het gebied, dat met rubber is beplant, bedraagt niet minder dan + 488.000 bahoe's, met een opbrengst van ongeveer 141.000 ton, van de theecultures + 132.000 bahoe's, met een opbrengst van + 73.000 ton; van de koffiecultures + 127.000 bahoe's, met een opbrengst van +55.000 ton; van de tabakscultures +79.000 bahoe's, met een opbrengst van +65.000 ton; van de suikercultures + 275.000 bahoe's, met een opbrengst van 2.937.000 ton.²⁾

Edelachtbare Heren Rechters, miljoenen, ja miljarden bedraagt het imperialistische kapitaal, dat van Indonesia's rijkdommen profiteert!
Dr. F. G. Waller sprak voor de algemene ledenvergadering van het Verbond van Nederlandsche Werkgevers aldus:³⁾

„De Ondernemersraad schat de belastbare winst van de Indische bedrijven: suiker, rubber, tabak, thee, koffie, kina, aardolie, mijnbouw, bankinstellingen en nog een aantal kleinere bedrijven, in 1924 op 490 miljoen gulden, in 1925 op 540 miljoen gulden. Bij schatting kan men aannemen, dat hiervan 70 pCt. door Nederlandsche beleggers wordt ontvangen, dat is dus rond 370 miljoen gulden. Wanneer wij het bedrag kapitaliseren tegen de hoge rente van 9 of 10 pCt., dan zou de waarde der bedrijven thans het reusachtig bedrag van 3700 miljoen gulden a 41.000 miljoen gulden zijn. Dit cijfer maakt natuurlijk geen aanspraak op nauwkeurigheid, maar wel geeft het de orde aan van de waarde van het Nederlandsche bezit in Nederlands-Indië, en mij is gebleken, dat langs geheel anderen weg gemaakte becijferingen tot dezelfde resultaten voerden. Nu is het gehele in Nederland in de vermogensbelasting aangeslagen vermogen 12 miljard, zodat ons Indische bezit niet minder dan è van ons volksvermogen bedraagt." ⁴⁾

Meer dan 4000 miljoen alleen Nederland kapitaal, Edelachtbare Heren Rechters, het totaal van alle vreemde kapitalen, die in Indonesia hun operatiesterrein vinden, zou dan volgens het principe, dat Dr. Waller bij zijn berekening gebruikte, zijn + 6000 miljoen gulden!
Zesduizend miljoen gulden, dat een jaarlijks gemiddeld dividend afwerpt van 10 pCt.! En hoevele vreemde ondernemingen zijn er niet, die een dividend van 30, 40, ja soms meer dan 100 pCt. uitkeren!

¹⁾ Indonesische vlaktemaat = 71 Are.

²⁾ Verg. Stat. jaaroverzicht 1928.

³⁾ 30 September 1927, pag. 16.

⁴⁾ Bij Duys.

Wij weten van de Sumatra tabaksmatenschappen, dat zij in 1924 een dividend uitkeerden van 35 pCt., wij weten, dat de kinacultuur eens een dividend van 170 pCt. uitkeerde! En daarom verwonderen wij er ons niet over, dat Colijn zei, dat het buitenlandse kapitaal moet doorgaan op Indonesia af te komen als de „mieren op de suikerpot".¹⁾

Uitvoer, invoer, uitvoeroverschotten.

Miljoenen guldens bedraagt de uitvoerwaarde van de producten der ondernemingen van het buitenlands kapitaal. In 1927 bedroeg de uitvoerwaarde van koffie 74.000.000 gulden. De uitvoerwaarde van thee 90.000.000 gulden; de uitvoerwaarde van tabak 107.000.000 gulden; de uitvoerwaarde van aardolie 155.000.000 gulden; de uitvoerwaarde van suiker 360.000.000 gulden (vóór de grote concurrentie van Cuba zelfs meer dan 400.000.000 gulden); de uitvoerwaarde van rubber 417.000.000 gulden; de totale uitvoer bedraagt aldus niet minder dan 1.600.000.000 gulden.²⁾

Kortom, elk jaar verlaten rijkdommen ter waarde van minstens 1.500.000.000 gulden Indonesia!

En de invoerwaarde? Edelachtbare Heren Rechters, Indonesia is een kolonie, waar, zoals wij het reeds eerder gezegd hebben, de vierde functie van het imperialisme de belangrijkste is: alle koloniën zijn er in de eerste plaats tot operatieterrein tot exploitatiegebied voor het buitenlands surplus kapitaal. Zulk een kolonie heeft altijd een grotere uitvoer dan invoer; de rijkdommen, die naar buiten gaan, zijn veel groter dan de rijkdommen, die binnen komen. Een van de kenmerken van onze ontwrichte huishouding: Uitvoeroverschot en geen invoer overschot en ook niet „les produits changes contre les produits".

Het uitvoeroverschot in Indonesia wordt steeds groter. In de tachtiger jaren is dit uitvoeroverschot geweest + 25.000.000 gulden, in de jaren 90 + 36.000.000 gulden, aan het einde van de 19e eeuw 45.000.000 gulden, omstreeks 1910 145.000.000 gulden, in de laatste jaren 700.000.000 gulden³⁾ en in 1919 is het record bereikt van 1.426.000.000 gulden.⁴⁾

Daaruit blijkt, dat Indonesia een paradijs is voor de imperialisten, dat zijn gelijke niet vindt in de gehele wereld:

„Bij vergelijking van de internationale cijfers blijkt, dat geen enkel ander land een uitvoeroverschot heeft, dat percentueel zo hoog is, als dat van Nederlands-Indië."

Zo schrijft Prof. van Gelderen, hoofd van het Centraal Kantoor van de Statistiek.⁵⁾

¹⁾ Colijn: „Koloniale vraagstukken van heden en morgen", pag. 124.

²⁾ Statistisch Jaaroverzicht 1928.

³⁾ Verg. v. Gelderen. Voorlezingen, pag. 98.

⁴⁾ D. M. G. Koch in de Vakbeweging, 1927, pag. 570.

⁵⁾ Voorlezingen pag. 108.

Het volk.

En het Indonesische volk?

Mr. Brooshooft, geen socialist, antwoordt hierop in „De Ethische Koers in de koloniale politiek" als volgt:

„Het antwoord is kort en goed, wij duwen het in de afgrond! Wijdrijven het in dezelfde poel van ellende, die in de Westerse Maatschappij miljoenen tot aan de hals omsloten: de uitbuiting van de man, die niets heeft dan zijn arbeid door de bezitter van het kapitaal, dat is van de macht." ¹⁾

Ach, Edelachtbare Heren Rechters, er zijn zovele Nederlanders, die er geen vermoeden van hebben, in welk een ellende het Indonesische volk leeft, er zijn zovele Nederlanders die menen, dat het Indonesische volk het goed heeft. En toch, voldoende ook is het aantal Nederlanders, die in boeken artikelen en redevoeringen wijzen op die ellende van het Indonesische volk, — genoeg blanke geleerden zijn er die dit erkennen!

De ellende van het Indonesische volk moet erkend worden door hen, die oprecht willen onderzoeken. De ellende van het volk is geen „praatje", geen „ophitserij" van de „raddraaiers", de ellende van het volk is een realiteit, die gemakkelijk met cijfers is aan te tonen. En bovendien, Edelachtbare Heren Rechters, het bestaan van de uitvoer-overschotten alleen, — dat ook geen „praatje" is, maar een vaststaand feit, vastgelegd door de cijfers van de statistiek, — het bestaan van het feit, dat er veel meer rijkdommen naar buiten gaan dan binnenkomen, is al voldoende voor hen, die een beetje begrip hebben omtrent economie, om te begrijpen dat het is een scheve verhouding, dat hier is geen evenwicht. Maar niet alleen is er „on-evenwicht", maar het on-evenwicht wordt steeds groter!

D. G. M. Koch schrijft bij een beschouwing van deze uitvoer-overzichten: „Het spreekt vanzelf dat een dergelijk stelselmatig onttrekken van jaar op jaar

toenemende bedragen aan Indië dit land schatten doet onthouden, die voor zijn economische ontwikkeling zouden kunnen dienen." ²⁾)

En bovendien, Edelachtbare heren Rechters, heeft de regering niet zelf het bestaan van de „mindere welvaart" moeten erkennen, toen de regering enkele jaren geleden de „mindere welvaart commissie" benoemde? Heeft niet minister Idenburg zelf gesproken over de chronische nood „die zich thans in een groot deel van Java openbaart" ³⁾) zodat „de economische toestand van een groot deel der bevolking te wensen overlaat"? ⁴⁾) Heeft niet deze minister van koloniën erkend het bestaan van de „drainage", al meende hij dat het aanduiden van deze kwaal gemakkelijker is dan een middel te vinden om haar te bestrijden"? ⁵⁾) En groot is het aantal andere Nederlanders uit die tijd, dat dit mede erkende: Pruys van der Hoeven, ex-lid Raad van Indië: schrijft in zijn boek „Veertig jaren Indische dienst":

„In het lot van de Javaan is in de laatste 40 jaren weinig verbeterd. Buiten de aristocratie en enige landsdienaren vindt men nog altijd maar één klasse, levende *van de hand in de tand*.

¹⁾ Pag. 65.

²⁾ „De Vakbeweging", 1927, pag. 870.

³⁾ Van Kol: „Ned.-Indië in de Staten-Generaal", pag. 112. ⁴⁾ Van Kol: idem, pag. 112.

⁴⁾ Van Kol: idem, pag. 112.

⁵⁾ Van Kol: idem, pag. 107.

Een meer welgestelde stand heeft zich nog niet kunnen vormen, daarentegen heeft men in latere jaren een proletariaat zien ontstaan, vroeger alleen op de hoofdplaatsen bekend.¹⁾

H.E.B. Schmalhausen schrijft in zijn werk „Over Java en de Javanen":

„Ik was er zelf getuige van, hoe vrouwen — na een paar uur gelopen te hebben op de plaats harer bestemming aankwamen om dan te ondervinden, dat zij aan het snijden geen deel konden nemen, omdat er te veel helpsters waren.

Sommigen barstten in tranen uit en gingen wanhopig aan de kant van de weg zitten. Zulke toestanden kan men eerst leren begrijpen na een langdurig verblijf in de binnenlanden, wanneer men tenminste genoeg belang stelt in land en volk om steeds de ogen open te houden!

„Wij maakten de berekening naar juiste gegevens en kwamen tot het resultaat dat de waarde van de verdiende padie hoogstens f 0.09 per dag bedroeg.

„Om de onnozele waarde van 9 centen door zwaar werk in de brandende zon te verdienen, lopen, zoals wij zeggen, vrouwen dikwijls uren ver en worden dan soms nog afgewezen. Zulke feiten werpen een helderder licht op de wezenlijke toestanden dan talloze verslagen en redevoeringen" (pag. 14).

En Mr. Brooshooft schreef zijn beroemde gezegde: „Wij duwen het in de afgrond", terwijl ook in de Staten-Generaal deze kwestie van de „inzinking" een punt van heftige discussie was. Vooral van Kol heeft onophoudelijk hierop gehamerd, onophoudelijk gesproken over de „uitgemergelde gewesten", over de „noodlijdende koloniën", over de „fysieke achteruitgang van mensen en vee".²⁾

Zo waren de toestanden in de afgelopen jaren. Zijn zij nu veranderd? Zijn zij nu verbeterd?

Edelachtbare Heren Rechters, daar straks hebben wij met cijfers aangetoond, dat de drainage uit Indonesië niet af maar toeneemt, reusachtige afmetingen aanneemt, dat het „onevenwicht" steeds onevenwichtiger wordt! Voor diegene die begrijpen willen, moeten deze groter wordende drainage betekenen een steeds toenemende verarming van het volk, dat om de woorden van Mr. Brooshooft te gebruiken „nog meer in de afgrond geduwd wordt"!

Indien er zoals wij gezien hebben, in de tijd van Pruys v. d. Hoeven reeds sprake was van „een proletariaat, vroeger alleen op de hoofdplaatsen bekend", en in de tijd van Mr. Brooshooft de „uitbuiting van de man, die niets heeft dan zijn arbeid, door de bezitter van het kapitaal", indien wij reeds in die tijd een proletariserings-tendens duidelijk waar kunnen nemen — hoe groot is dan deze tendens nu, nu het imperialisme hoe langer hoe intenser werkt. In het werk van Dr. Huender „Overzicht van de Economische toestand der Inheemse bevolking van Java en Madoera" lezen wij:

„Was in 1905 ruim 71 procent van de volwassen bevolking betrokken bij het landbouwbedrijf, de laatste mededelingen in de volksraad leren, dat thans nog 52 pCt. uitsluitend inkomsten uit het landbouwbedrijf heeft " ³⁾

¹⁾ Bij Sneevliet, „Proces".

²⁾ Van Kol: Verg. Ned. Indië in de Staten-Generaal 1897—1909.

³⁾ Blz. 10.

En Prof. v. Gelderen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek schrijft: ¹⁾

„De uitheemse bedrijfsontwikkeling heeft uit zich zelve de strekking deze grondverhouding: ondernemer en kapitaal, dus winst: buitenlandse arbeid, dus loon: Indisch, telkens weer en geleidelijk op steeds groter schaal te reproduceren. Zij oefent daarmee zeer zeker de vraag uit naar arbeidskracht en verschaft in de vorm van loon aan een toenemend deel van de bevolking ook inkomen. *Maar zij doet dit op deze, zeer eenzijdige wijze. Zij maakt de inheemse bevolking tot een natie van loontrekkers en daarmee van Indië een loontrekker onder de naties.*”

„Een natie van loontrekkers” en „een loontrekker onder de naties”.

Edelachtbare Heren Rechters dit geeft geen hoop voor de toekomst! Dit geeft geen perspectief voor de toekomst indien het zo doorgaat, is het daarom niet de plicht van ieder nationalist deze toestand met al zijn krachten te bestrijden? Is dit niet reeds voldoende rechtvaardiging voor onze beweging?

„Een natie van loontrekkers!” — en tegen welke lonen! Wat is het loon b.v. dat het voornaamste bedrijf in Indonesië uitbetaalt aan een gewone arbeider. Volgens het Statistisch Jaaroverzicht: gemiddeld f0.45 voor een mannelijke en f 0.35 voor een vrouwelijke.²⁾

Inderdaad heeft Dr. Huender het bij het rechte eind als hij schrijft:

„De suikercultuur is voor de Indonesische grondgerechtigden nadelig; de lonen, die zij uitkeert aan de bij haar werkzame Indonesiërs zijn zo al niet te laag om er het leven bij te houden, toch zeker „minimum-lonen.”³⁾

En niet alleen in de suikercultuur vinden wij deze „minimumlonen”. Overal zijn deze minimumlonen, zolang de Indonesische huishouding een ontwrichte huishouding is; zolang het Indonesische volk is een „minimumlijdstster” zoals Dr. Huender het noemt, ⁴⁾ zolang zal overal hier het minimumloon zijn, — zolang zal immers het volk gedwongen zijn deze lonen te aanvaarden om er het leven bij te houden”.

Prof. van Gelderen toont in zijn werk het causaal verband aan tussen een ontwrichte huishouding en de lage lonen in de Indonesische samenleving, lonen die naar zijn mening geen „Ertragslohn” maar „Erhaltungslohn” zijn, een loon, dat samenvalt met de kosten van het bestaansminimum!” ⁵⁾

En het volksbestaan? Reeds eerder hebben wij gezien, dat Dr. Huender het volk „minimumlijdstster” noemt.

„Het moeilijke en beklemmende van de economische toestand op Java en Madoera ligt juist hierin, dat voor de bevolking, die *tot de grens van haar kunnen belast*, „minimumlijdst" schijnt te wezen, blijkbaar

¹⁾ Van Gelderen: voorlezingen pag. 116.

²⁾ Verg. Stat. Jaaroverzicht 1928, pag. 193, en de cijfers van Dr. Huender.

³⁾ Dr. Huender: „Overzicht van de economische toestand op Java en Madoera", pag. 244.

⁴⁾ Tot aan pag. 246.

⁵⁾ Van Gelderen, voorlezingen pag. 67.

31

verscheidene der van overheidswege ter verbetering ondernomen maatregelen ondoeltreffend zijn " ¹⁾

Prof. Boeke in zijn: „Het zakelijke en het persoonlijke element in de koloniale welvaartspolitiek," schrijft:

„De keuterboer, de armoedige Javaanse padi-planter heeft niet alleen zelf een *ellendig* bestaan, maar kan zo goed als geen invloed uitoefenen op de welvaart van zijn omgeving; de schamele overschotten van zijn bedrijf staan niet toe dat, buiten de eerste levensbehoeften, verder liggende behoeften van enige betekenis bevredigd worden door andere maatschappelijke groepen, die wachten op wat hij te vragen en te bieden heeft. Het voornaamste wat hij maatschappelijk bewerkt is een *druk* op het loonpeil." ²⁾

„Een ellendig bestaan" noemt Prof. Boeke, die toch waarlijk geen bolsjewiek of „opruier" is, het.

Cijfers, Edelachtbare Heeren?

Volgens de berekeningen van Dr. Huender zijn de inkomsten van een gezinshoofd gemiddeld f 161.—, waarvan voor belasting ongeveer f 22.50 af gaat — zodat de netto-inkomsten dus zijn f 161. f 22.50 = f 138.50, *honderd-acht-en-dertig gulden en vijftig centen in twaalf maanden!* Dit is nog geen twaalf gulden in de maand; nog geen veertig centen per dag; dit betekent, indien wij elk gezin rekenen op vijf personen, nog geen f 0.08 per persoon per dag!

Waar inderdaad is het dat, sedert Pruys v. d. Hoeven gezegd heeft dat een groot deel van het Indonesische volk leeft met „vandaag eten en morgen geen"; sedert Mr. Brooshooft gezegd heeft dat het volk „in de afgrond wordt geduwd", sedert van Kol zijn beschuldigingen uitte, dat Indonesia is een

„noodlijdende kolonie" en haar „uitgemergelde gewesten" noemde, sedert hij sprak van „de achteruitgang van mens en vee", het Indonesische volk steeds in de afgrond, steeds in een noodlijdende kolonie geleefd heeft.

Waar is het dat de voortdurende drainage die wij reeds eerder hebben genoemd niet nagelaten heeft invloed op de toestanden uit te oefenen; dat het moderne imperialisme niet nagelaten heeft de vervloekte uitwerking van zijn eigenschappen te tonen!

Men zou kunnen zeggen: „hoe kan het moderne imperialisme nu een kwaad zijn, de suiker brengt geld in de Indonesische samenleving, immers lonen en grondhuur; de rubber, de thee, de koffie, de kina leggen slechts de bossen die ver van het volk liggen, open; petroleum wordt uit de uiterste diepte van de grond gehaald, — alles brengt voordeel aan het volk en de gelegenheid tot loondienst!

Zeker, — zeker brengt de suiker geld „binnen"; zeker treft de onderneming met „erfpacht" het volk niet; zeker wordt de petroleum uit het diepst van de aarde geboord; zeker schept dit alles gelegenheid tot loondienst voor het volk. Maar laat ons horen wat Prof. Snouck Hurgronje hierover heeft te zeggen, laat ons horen hoe het vreemde kapitaal de welvaart van het volk „verzorgt": „De voordelen, die de Inlandse bevolking aan het Europese kapitaal dankt, zijn *bijproducten* van de arbeid der ondernemers, niet en zeker niet in de eerste plaats door hen bedoeld.

¹⁾ Tot aan pag. 246 Huender.

²⁾ Pag. 11.

Hun doel is geld verdienen; gesteld eens dat de „suikerpot" — om Colijns beeld te gebruiken — begon leeg te raken, doordien een of meer der aan de bodem ontwoekerde producten een prijs crisis doorleefden, dan kropen de mieren fluks weer in de grond, zonder zich iets aan te trekken van het lot der 35 of 50 miljoen, die dusver de suikerpot gevuld hielden ..

Zolang, gelijk nu, de mieren zich om de suikerpot verdringen, dat wil zeggen, de Europese ondernemingen goede zaken doen, zijn de belangen van de Inlanders tegenover hun natuurlijk streven naar steeds groter winst, *niet veilig* zonder een flink tegenwicht. Men behoeft geen anti-kapitalist te zijn om de gevaren, waarmee de Inlandse bevolking ener kolonie door het Westerse kapitaal bedreigd wordt, zeer ernstig te zien.

Laat ons de vaststaande waarheid gedenken, dat, zoals Prof. van Gelderen in zijn werk schrijft, het peil der lonen bepaald wordt door de productiviteit der maatschappij, — dat, indien de samenleving is een „Ernährungs Wirtschaft," het loon ook *noodzakelijk* een „Erhaltungs-lohn" moet zijn! Laat ons bedenken, dat de toestand van het volk inderdaad overeenkomstig deze waarheid is, — dat het Indonesische volk over zijn geheel een minimumlijdst is, dat het gewoon is alleen „minimum" lonen, Erhaltungslöhnen, te ontvangen. Laat ons bedenken dat het industriële Imperialisme, dat streeft naar een grootst mogelijke winst en dus er belang bij heeft bij het bestaan van laagst mogelijke lonen, minimumlonen, derhalve er ook belang bij heeft dat de Indonesische samenleving ontwricht blijft, dat het Indonesische volk blijft „minimumlijdst", dat onze Wirtschaft blijft een „Ernährungswirtschaft".

Prof van Gelderen schrijft:

„Zou de productiviteit der Inlandse voortbrenging en daarmee de huurwaarde der gronden merkbaar gaan stijgen, dan werd bij een gegeven cultuurwijze der Europese ondernemers hun bedrijf *minder rendabel*. Een onmiskenbare *belangentegenstelling*, die van tijd tot tijd zich duidelijk voelbaar maakt.¹⁾ Het verschil in arbeidsproductiviteit bij aanwending van arbeid in het inheemse en in het uitheemse arbeidsproces, komt grotendeels de *uitheemse* ondernemer ten goede. Hoe geringer dit verschil zou worden, doordat de productiviteit van de inlandse arbeid in eigen sfeer (d.i. in laatste instantie de productiviteit van de inlandse landbouw) zou gaan stijgen, des te meer verminderde deze andere bron van rendabiliteit van het uitheemse grootbedrijf."

In het boek van Prof. Schriele: „The Effect of Western Influence on Native Civilisations in the Malay Archipelago", vinden we een gezegde van Meyer-Ranneft, de tegenwoordige voorzitter van Volksraad aangehaald, dat luidt: „Het bedrag verdiend door het kapitaal en industrieel bedrijf, wordt evenredig groter naarmate de inheemse levensstandaard *inferieurder* is" ²⁾, terwijl Prof. Boeke nog verder gaat: „Zij, — (de uitheemse ondernemers Sk.) —, vervullen in hoofdzaak de economische rol die de wereld van de kolonie verwacht.

¹⁾ Van Gelderen, voorlezingen pag. 59.

²⁾ Pag. 77.

Zij weten uit Indië in het algemeen en uit de Indische bodem in het bijzonder te halen wat er in zit en aan het gebied zijn grootste economische nuttigheid te verschaffen, zij brengen in hoofdzaak de producten voort, die de werelds markt

behoeft en zij verwachten en eisen daarbij van Indië niet meer *dan goede grond en goedkope arbeidskrachten*; de bevolking is voor hen niet meer dan een *middel* (voor zover betreft de Javaanse bevolking) of *noodzakelijk kwaad* (voor zover de inheemse bevolking in de buitengewesten). Voor hen geldt... slechts het aanbod op de arbeidsmarkt en de grondprijs; *wat het aanbod vergroot en de prijs verlaagt komt hun ten stade*. Zij zijn, zij moeten zijn, wat de Duitser zo kenmerkend noemt „Real-Politiker“. De werkelijkheid en de zakelijkheid gaan voor, het ideële en het persoonlijke element zijn voor hen onvruchtbaar of erger." ¹⁾

M.a.w.: Het particuliere kapitaal heeft belang bij de improductiviteit en lage standaard van onze samenleving. Het moderne imperialisme werkt de vooruitgang van onze samenleving tegen, het moderne imperialisme is een rem voor onze sociaaleconomische vooruitgang!

Inderdaad, waar is het, — dat het moderne imperialisme „van het Indonesische volk maakt een volk bestaande uit loontrekkers, van het Indonesische volk maakt een loontrekker onder de naties!"

En welk een loontrekker, Edelachtbare Heren Rechters!, — een loontrekker op minimumloon, een loontrekkende natie met een Minimumwirtschaft! Kan het anders dat het nationaal hart tegen deze misdaad van het moderne imperialisme in opstand komt!

En bovendien, — wie zal ooit de rijkdommen van Indonesia, die door de particuliere mijnbedrijven, zoals de kolenmijnbedrijven, of door petroleummaatschappijen, weggehaald worden weer aan ons teruggeven! Wie zal ooit ons deze rijkdommen weer terugbrengen?!

Verloren zijn zij voor altijd voor de Indonesische samenleving, verdwenen in de zakken van de aandeelhouders van deze imperialistische bedrijven!

Prof. v. Gelderen schrijft:

„Ook hierbij blijven alleen de productiekosten in het land. Het netto rendement valt de *buitenlandse kapitaalbezitters* toe. Hieronder schuilt niet alleen de interest en de ondernemerswinst, doch bovendien de z.g. „mijnrente“, de vergoeding voor het onvervangbare, monopolistisch deel, dat in de opbrengst van alle mijnen schuilt, die een hogere dan de „grensproductiviteit“ bezitten. Door afschrijving en reservering kan de in de mijnbouw belegde kapitaalsom voor de bezitter behouden blijven. *Het object dezer werkzaamheid*, de kolen, de olie gaat *onherroepelijk verloren!*" ³⁾

Onherroepelijk verloren!

Een loontrekkende natie! Minimumlonen! Minimumlijdster! De sociaaleconomische ontwikkeling tegengehouden! De mijnrijdommen voor goed verloren! Geen verheugende dingen!
En wat staat hier tegenover? Welke rechten heeft het volk, die opwegen tegen deze bedroevende economische toestanden?

¹⁾ Tot aan pag. 12, Van Gelderen voorlezingen.

²⁾ Van Gelderen, voorlezingen pag. 123.

³⁾ Van Gelderen, voorlezingen pag. 113.

34

Welke rechten bezit het Indonesische volk, die tot geneesmiddel kunnen dienen van onzen gewonden nationalen aard? Onderwijs? Och, in deze eeuw van beschaving zijn er in ons land nog geen 7 pCt. mannelijke alfabeten en vrouwelijke nog geen half pCt.! ¹⁾ En toch, de Hollands-Inlands-onderwijscommissie heeft een voorstel gedaan tot stopzetting van de uitbreiding van Hollands-Inlands onderwijs! — Zijn de belastingen redelijk? Het rapport van Meyer—Ranneft en Huender toont ons, dat kang Marhaen (broeder Nietsbezitter), die een gemiddeld inkomen heeft van f 160.— per jaar, 10 pCt. van zijn inkomen aan belasting moet afstaan; dat in Europa zulk een hoge belasting pas geheven wordt op een inkomen van hoger dan f8000 of f 9000 per jaar! Dat de belasting, die speciaal op kang Marhaen slaat, in 1919 reeds een bedrag van f86.900.000 bereikt hebbende, onder het bestuur van G. G. Fock verhoogd werd tot f 173.400.000.— per jaar! Dat de desa-belasting daarom zeer zwaar was! —

En de hygiëne? In geheel Indonesia zijn er slechts 343 gouvernements-ziekenhuizen;²⁾ het sterftecijfer is 20 pCt., in de grote steden is dit cijfer soms 30, 40, 50 pCt., zoals te Batavia, Pasoeroean of te Makassar!

Werkgelegenheid op de eilanden buiten Java, het vraagstuk van de contractkoelie, van de Poenale Sanctie, die moderne slavernij, blijft „in beraad genomen!" —

Bescherming van arbeidersbelangen? Er is in het geheel geen bescherming van arbeidersbelangen. Er is in naam een arbeidsinspectie. Het stakingsrecht, dat in de beschaafde landen een vaststaand feit is, wordt door het bestaan van artikel 161bis van het Wetboek van Strafrecht geheel te niet gedaan, verplaatst naar het rijk der verbeelding!

Vrijheid van verenigen en vergaderen, vrijheid van drukpers?

Edelachtbare Heren Rechters laat ons onszelf oprecht vragen:
Is er voor het Indonesische volk een vrijheid van drukpers, is hier in waarheid een recht van vergadering en vereniging?

Zolang het Wetboek van Strafrecht nog altijd de elastische haatzaai-artikelen bevat, die bijna woordelijk overgenomen zijn uit het drukpersreglement, dat door Thorbecke „gewrocht der duisternis" genoemd werd, zolang de „horribel" strafwetartikelen 153-bis-ter, die nog elastischer zijn, de veiligheid van elke journalist en elke leider, zoals wij nu, blijven bedreigen?

Zolang de exorbitante rechten een onbeperkte macht aan de regering geven, om ervan gebruik te maken tegen elke beweging, die zij niet wenst? Bestaan deze rechten hier, zolang elke openbare kritiek gemakkelijk „aangemaand" of „verhinderd" kan worden, zolang elke vergadering bevolkt wordt met spionnen van de politie, zolang elke leider bij elk van zijn bewegingen gevolgd wordt, zolang het „vergaderverbod" zo licht wordt uitgevaardigd, zolang het „briefgeheim", zoals wij verscheidene keren met eigen ogen hebben kunnen aanschouwen, herhaaldelijk geschonden wordt?

Wat blijft er van deze rechten over, indien elk rapport van een politespion of elke anonieme brief reeds voldoende is om overal huiszoekingen te houden, tientallen leiders in hechtenis te nemen en hen te verbannen?

¹⁾ Tot aan pag. 86, v. Gelderen voorlezingen.

²⁾ Stat. jaaroverzicht 56.

35

Edelachtbare Heren Rechters, laat ons nog eens in gemoede ons afvragen:
Is hier voor ons volk een vrijheid van drukpers en een vrijheid van vereniging en vergadering, zolang de uitvoering van de rechten beknot wordt door allerlei beperkingen, bemoeilijkt door allerlei belagingen.

Neen immers! hier zijn die rechten niet! Door al deze beperkingen en bemoeilijkingen is die „vrijheid" slechts in *naam* een vrijheid; zijn de „rechten" slechts in naam rechten; door al deze beperkingen en bemoeilijkingen, is de „vrijheid van drukpers" het „recht van vrijheid van vereniging en vergadering" niets anders dan een paskwil!

Haast elke journalist heeft de ijzeren hand van de wet gevoeld, haast elke Indonesische leider heeft kennis gemaakt met de gevangenis, haast elke

45

Indonesiër, die een radicale strijd begint, wordt beschouwd te zijn „gevaarlijk voor de openbare orde“!

Er zijn in waarheid geen rechten die men het volk gegeven heeft om op te wegen tegen de vernietiging van de maatschappij, tegen de vernietiging van de volkseconomie door het moderne imperialisme; *geen rechten zijn er, die men ons volk heeft overgelaten als sterking om de werking van het moderne imperialisme, dat onze huishouding en maatschappij ontwricht, te temperen.*

HOOFDSTUK III.

De Indonesische beweging.

En toch met of zonder rechten, met of zonder ruimte, met of zonder „sterking”, — elk wezen, elk mens, elk volk komt tenslotte in opstand, ontwaakt tenslotte, zet zijn krachten in beweging, indien het al te zeer de ellendige toestand voelt, waarin het zich bevindt, indien het al te zeer zich bedreigd voelt door het gevaar, dat het boven het hoofd hangt! Niet slechts een mens, niet slechts een volk, zelfs een wurm wringt zich als hij pijn voelt.

De gehele wereldgeschiedenis is een geschiedenis van mensengroepen en volkeren, die zich in beweging zetten om uit de een of andere ongunstige positie te komen; de gehele wereldgeschiedenis is volgens Herbert Spencer de geschiedenis van het „reactief verzet van verdrukte elementen”!

Wij herinneren aan de beweging van Christus; de Christenbeweging, die het Joodse volk en de andere volkeren rondom de Middellandse Zee bevrijdde uit de klauwen van de Romeinse adelaar; wij herinneren aan de strijd van het Nederlandse volk om zich te bevrijden van het Spaanse juk; wij herinneren aan de burgerlijk-democratische bewegingen der Europese volkeren in de 18e en de 19e eeuw, die de volkeren van Europa bevrijdde van de druk van het absolutisme en der autocratie; wij zijn nu getuige van de kracht der bewegingen van het Socialisme, die schudden aan de vesten van het kapitalisme; wij kennen de beweging van het Egyptische volk onder aanvoering van Arabi en Zaglul Asha en de beweging van het Indische volk onder leiding van Talk en Ghandhi,

36

beide gericht tegen de hebzucht der vreemdelingen; wij kennen de strijd van het Chinese volk, dat het absolutisme van Mandsjoe ten val bracht en gericht was tegen het Westers imperialisme; wij zien sedert jaren *geheel Azië* in beroering, als een schuimende, woelige Oceaan tegenover het vreemde imperialisme. Is dit alles geen natuurlijk gevolg, geen natuurlijke uiting van de drang naar zelfbehoud, die elk levend wezen in zich heeft, zijn dit geen uitingen van het „reactief verzet van verdrukte elementen”?

Ook het Indonesische volk is sedert 1908 ontwaakt; ook bij ons is de zucht naar zelfbehoud levend geworden! Het moderne imperialisme, dat in Indonesia zijn

hebzucht botviert, het moderne imperialisme, dat overal armoede en ellende zaait, heeft zijn eigen vijanden in het leven geroepen en gewekt.

De Indonesische reus, die in diepe, ja dodelijke rust was verzonken, heeft zich opgericht en spant zijn krachten!

Telkens heeft hij nu een aanval te verduren, telkens valt hij neer, maar ook telkens weer staat hij op! Het is als heeft hij geheime krachten, als bezit hij leven verwekkende krachten, als heeft hij de adji-pantjasona, de adji-tjandarbirawa: hij kan niet gedood worden en krijgt steeds meer aanhang!

Welke wereldse kracht is er, die de volksziel doven kan, welke wereldse kracht, die de ontwaking tot leven van een volk kan tegenhouden, welke die de „bandjir", door de maatschappij zelf veroorzaakt, kan afdammen!

Hoe zou het geroep van de imperialisten en hunne vrienden, die zeggen, dat „de zogenaamde beweging een maaksel is van „ophitsers", „opruiers", „raddraaiers", enz.", en „dat het afgelopen is met de beweging, indien de „opruiers" in de gevangenissen worden opgeborgen, indien zij worden verbannen of opgehangen", deze beweging kunnen tegenhouden.

Tientallen, honderden, duizenden van deze „ophitsers", „opruiers" en „raddraaiers" zuchten reeds in gevangenissen en in verbanning, tientallen zijn opgehangen, maar de beweging heeft niet opgehouden voort te gaan. Is zij achteruitgegaan of is zij gedurende haar ongeveer twintigjarig bestaan niet steeds groter en algemener geworden?

„Man tötet den Geist nicht", schrijft de dichter Freiligrath! Reeds in 1900, voordat dus in Indonesia deze „opruiers", „ophitsers" en „raddraaiers" bestonden, liet Van Kol in de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn waarschuwing horen:

„Ga voort tot er eenmaal een einde zal komen; eenmaal, wie weet wanneer, zal opbliksemen de „stille kracht"!

En inderdaad, die „stille kracht" is opgebliksemd! De wereld is er thans getuige van, hoe die „stille kracht" ontwaakt en in beweging komt! Een ieder, die zich niet met opzet doof en blind houdt, begrijpt, dat deze „stille kracht" geen mensenmaaksel is, doch een product van een maatschappij, die *zichzelf gaat genezen*. Een ieder, die oprecht is, begrijpt, dat deze beweging is een anti-these van het imperialisme, die het zelf in het leven geroepen heeft, dat zij niet is het maaksel van „opruiers", „ophitsers" en „raddraaiers", maar dat zij is geboren *uit de ellende van het volk!*

Ir. Albarda sprak in de Tweede Kamer aldus:¹⁾

¹⁾ 19 December 1919.

37

Onder hen, die geroepen zijn of althans zich geroepen achten om de verschijnselen van de tijd in het openbaar te bespreken, zijn er sommigen die de Inlandse beweging en haar groei gaarne voorstellen als de vruchten van de Westerse revolutionaire denkbeelden en die menen dat, aan die beweging de kop kan worden ingedrukt door een krachtig regeringsbeleid daartegen te richten en door politie en justitie tegen haar propagandisten te mobiliseren.

„Die beschouwing en die tactiek zijn buitengewoon oppervlakkig; zij getuigen van evenveel gemis aan historisch inzicht als van politiek begrip. Zo'n beweging komt voort *uit de maatschappelijke verhoudingen en uit de veranderingen die deze ondergaan*. zo n beweging zou ontstaan zijn en zou groeien, ook al had nooit een Europese revolutionair in Indië een voet aan wal gezet Zo'n beweging groeit voort, ook al zou men haar van al de leiders en propagandisten beroven.

Evenmin als in de 16e eeuw de kerkhervorming is gestuit door vervolging der ketters, evenmin als in de 19e eeuw de sociaal democratie is ten ondergebracht door Bismarck's politiek van gewelddadige onderdrukking evenmin kan in de 20e eeuw de Indische volksbeweging door een reactionair regeringsbeleid worden teruggedrongen of ook maar tot staan gebracht.

Die beweging groeit vóórt, en er is niet aan te twijfelen, of zij zal haar ideaal, de bevrijding van de Indische bevolking uit vreemde overheersing, bevrijden!....

Misschien zult gij, Edelachtbare Heren Rechters, zeggen: „Nu ja het is de beschouwing van een socialist!" Laat ons dan horen wat Dr. Kraemer in de „Koloniale Studiën schrijft. ¹⁾

“Hier ligt ook de verklaring, waarom men zich schromelijk vergist wanneer men waant, dat de zogenaamde ontwaking van het Oosten, of om binnen eigen grenzen te zijn, de Inlandse beweging slechts het probleem stelt van een dun, proportioneel buitengewoon gering laagje intellectuelen. Tegen wil en dank bevinden zich de “silent masses" ook in de smeltkroes."

En Prof. Snouck Hurgronje, die niet tot de dogmatici" behoort, schrijft: “De “voedingsbodem" was toen en is nog steeds *niet* de aankweking, door overvoeding met westers onderwijs van enige duizenden intellectuelen, die

49

niet door de Inlandse maatschappij geabsorbeerd kunnen worden, maar het overal gekoesterde, hier aan de oppervlakte waar te nemen, daar wat dieper verscholen verzet tegen overheersing door lieden van een andere bangsa.."²)

Niet komt de zon dus op, omdat de haan kraait, maar de haan kraait, omdat de zon opkomt! Aan hen, die nog steeds twifelen aan „echtheid" van de beweging, willen wij de uitspraak van Jean Jaures, de grote leider van de Franse arbeidersbeweging, niet onthouden. Wij geven het hier gevarieerd, zodat het slaat op de Oostersche bewegingen:

¹⁾ Koloniale studiën. Februari 1927, 145. _

²⁾ Snouck Hurgronje: „Colijn over Indië , pag. li.

38

“Ach! mijne heren, hoe zonderling verblind zijt gij door aan enkele mensen de universele evolutie, die zich voltrekt, toe te schrijven? Zijt gij dan niet getroffen door de wereldomvang van de nationalistische bewegingen? Overal, in alle onvrije landen, verschijnt zij op hetzelfde ogenblik. Sinds het laatste tiental jaren is het niet meer mogelijk de geschiedenis van Egypte, India, China, de Filippijnen, Indonesia te schetsen zonder daarbij tevens ook die der nationalistische bewegingen te verhalen!

„En het is in tegenwoordigheid van deze algemene beweging, die de Aziatische volkeren meesleept, de meest van elkaar afwijkende volkeren, onder welk klimaat zij ook leven, tot welk ras zij ook behoren, — het is in tegenwoordigheid van zulk een beweging, dat gij spreekt van enkele op zichzelf staande opruiers. Maar ge doet hen, die gij aldus beschuldigt, te veel eer aan; gij schrijft te veel macht toe aan hen, die gij opruiers noemt. Het is *niet hun* werk zulk een overweldigende beweging te ontketenen; de zwakke ademtocht van enkele mensen-monden is niet voldoende om dezen orkaan der Aziatische volkeren te doen losbarsten!

„Neen, mijne heren, de waarheid is, dat deze beweging *uit de diepte der dingen zelf is ontstaan*. Zij komt voort uit de talloze gevallen van lijden, welke zich tot nu toe niet samengevoegd hadden, maar die in een verlossing-roepende machtspreuk hun wachtwoord vonden. De waarheid is, dat ook in Indonesia de nationalistische beweging evenzeer uit het door U verafgode imperialisme ontstond als uit het economisch drainagesysteem, dat zich sinds eeuwen in het land ontwikkelt.....

„Het imperialisme is de grote ophitser, het imperialisme is de grote opruier; breng het *imperialisme* dus voor uwe gendarmen!"

Inderdaad! „Breng het imperialisme voor uw politie, voor uw rechter!"

En toch.... niet het imperialisme, niet de imperialisten, niet de vrienden van het imperialisme, niet Treub, niet Trip, niet Colijn, niet Bruineman, niet Fruin, niet Alimoesa, niet Wormser (d) hebben zich thans tegenover U te verantwoorden, maar wij: Gatot Mangkoepradja, Maskoen, Soepriadinata, Soekarno!

Maar wij aanvaardden ons lot, dat nu eenmaal het lot is van een leider! Wij voelen ons zuiver, wij zijn ons er niet van bewust ons aan het ons ten laste gelegde te hebben vergrepen, zoals wij straks voor U zullen getuigen. Wij verwachten daarom, dat Uw uitspraak zal zijn: een vrijspraak!

„Ratoe Adil", „Heroe Tjakra", e.a. (e)

Laat ons nu, Edelachtbare Heren Rechters, onze rede vervolgen:

De Indonesische volksbeweging is geen maaksel van opruiers. Ook voordat deze opruiers bestonden, ook *zonder* deze „opruiers" was de Indonesische lucht bezwangerd met het geweeklaag door de ellende van het volk veroorzaakt, en daardoor ook vervuld van het verlangen der massa zich aan die ellende te onttrekken. Sedert tientallen jaren was de Indonesische lucht hiervan vervuld.

¹⁾ Verg. Jean Jaurès, blz. 25.

Sedert tientallen jaren heeft het hart van het Indonesische volk gezocht, geschreid, gewacht op de komst van de „Wahjoe", (e) die daarin het vuur der hoop zal ontsteken, gewacht op de komst van de „mantram", (e) die het in staat zal stellen zich een bordje rijst en een stuk kain (kledingstuk) te verschaffen.

Bedenkt toch, Edelachtbare Heren Rechters, wat er de oorzaak van is dat het Indonesische volk gelooft in de komst van de „ratoe Adil" en steeds nog op haar wacht, — bedenk toch, wat de oorzaak ervan is, dat wij zo vaak horen van een „Imam Mahdi (e) of een ..Heroe Tjakra" of van een „afstammeling van Wali

Sangga", die plotseling in de één of andere dessa is opgedoken. Omdat, Edelachtbare Heeren, het hart van het Indonesische volk onophoudelijk schreit, steeds wacht en hoopt op verlossing, evenals iemand, die in duisternis is, voortdurend, elk uur, elke minuut, elke seconde wacht en hoopt: „Wanneer toch komt de zon!".

En wie de diepere ondergrond van dit geloof van het Indonesische volk kent, zoals Prof. Snouck Hurgronje, die hem in zijn brochure *Vergeten Jubilé's*" zo klaar uiteengezet heeft, wordt mede bedroefd en ook zijn hart zal schreien telkenkens als hij het geschrei van het volk hoort: „O, wanneer, wanneer komt de Ratoe Adil!" — en zijn hart zal ook schreien en niet lachen kunnen eiken keer als hij ziet hoe gauw het volk zich overlevert aan de één of ander, die zich „Heroe tjakra" of „Ratoe Adil" noemt.

„Zulke „gruwelen" (opstanden, Sk.) waren, zolang het inheemse intellect nog niet geoutilleerd was, voor de uiting van inheemse bezwaren, de *natuurlijke* uitingen van opgekropte ergernis en lang onderdrukten weerstand tegen de botte poging om volken te besturen zonder zich van hunne wensen en belangen ernstig rekenschap te geven en die tot richtsnoer te nemen. Zoals thans grote kringen van Inlanders steeds gereed staan om zich te scharen achter een hunner eigen intellectuelen, van wie zij gevoelen, dat hij hun belang voorstaat, ook al zijn zij „nog niet rijp" om al zijne theorieën te doorgronden, zo waren zij tevoren vaak toegankelijk voor de lokstem van leiders, die hun langs geheime wegen en door geheimzinnige middelen te verwerven verlossing beloofden, of die in het geheim een leger wierven om daarmee heiligen oorlog tegen de ongelovigen te voeren, zodra de gelegenheid gunstig zou zijn. De ijdelheid van zulke pogingen om zich met geheel ontoereikende middelen ruimte te verschaffen, konden zij niet inzien, en zo scheen ieder, die hun een *ratoe adil*, een *mahdi* een rechtvaardig bestuur in uitzicht stelde, een profeet. Onontbeerlijke levensvoorwaarden, die de Natuur, de normale orde der dingen, de overheersing door vreemden hun schenen te onthouden, zochten zij te veroveren langs bovennatuurlijks weg van magie.... in vertrouwen op de hulp des hemels", aldus Prof. Snouck Hurgronje. ¹⁾

En de oorzaak, dat de doekoen of de Kjami allen kan doen geloven dat de „Ratoe Adil" of de „Heroe Tjakra" is gekomen dat het hart van het volk reeds schreit en bidt en wacht op de komst van die „Ratoe Adil" of van de „Heroe Tjakra". Wij, die „opruiers" genoemd worden zijn niet de makers van de tegenwoordige beweging.

¹⁾ prof. Snouck Hurgronje: „Vergeten Jubilea's". pag. 13.

Wij hebben onze invloed niet te danken aan onze „radde tong" of onze „scherpe pen".

De volksbeweging is een gevolg van de ellende, waarin het volk verkeert, en onze invloed staat in verband met die ellende van het volk!

Onze taak is slechts de weg te wijzen, onze taak is het om de effen vlakke plaatsen te zoeken voor de stromingen, die hoe langer hoe groter en sterker worden, tot het op een bandjir gelijk; onze taak is de plaatsen te wijzen, waarlangs de bandjir gaan moet, opdat zij goed en wel de Zee-van-Vrede-en-Welvaart, de Zee-van-Grootheid bereike....

HOOFDSTUK IV.

De Partai Nasional Indonesia.

Ons beginsel betreffende de Indonesische Vrijheid.

Welke wegen moeten wij nemen? De Partai Nasional Indonesia antwoordt hierop in volle overtuiging: de wegen, die voeren naar Indonesia-Merdeka! (e) Achter Indonesia-Merdeka ziet de P.N.I. de heerlijkheid van het moederland van welvaart en het moederland der grootheid, achter Indonesia-Merdeka ziet de P.N.I. het schijnsel der toekomst schitteren!

Dit is de kern van de overtuiging der P.N.I., zoals het is neergeschreven in de beginselverklaring: „*De Partai Nasional Indonesia heeft de overtuiging, dat de voornaamste voorwaarde tot reconstructie van de Indonesische samenleving is de Nationale Vrijheid en daarom moet het streven van het gehele Indonesische volk in de eerste plaats gericht worden naar de Nationale Vrijheid.*”

Afwijkend van de zienswijze van vele andere politieke partijen, die leren: „reconstrueer uw huishouding, dan komt de vrijheid vanzelf”; afwijkend van de zienswijze van vele andere politieke partijen, die menen, dat de vrijheid is een vrucht van de Reconstructie der huis houding, zegt de P.N.I.: „ijvert voor de nationale vrijheid, want pas door de nationale vrijheid kan het Indonesische volk de volkomen nationale reconstructie tot stand brengen”, dus zegt hij, dat de volkomen nationale reconstructie alleen mogelijk is na wederkomst der nationale onafhankelijkheid.

Edelachtbare Heren Rechters, naar onze overtuiging lijkt dit beginsel der P.N.I. in wezen op dat van de proletarische strijd in Europa en Amerika. „Het proletariaat kan de tegenstand der kapitalistische klasse tegen de overbrenging der bedrijfsmiddelen van particulier in maatschappelijk bezit slechts breken door *verovering der politieke macht*. Voor dit doel hebben zich over de gehele wereld de arbeiders, die tot bewustzijn van hunne taak in de klassenstrijd zijn gekomen, georganiseerd”, luidt paragraaf 11 van de beginselverklaring der Sociaaldemocratische Arbeiderspartij.¹⁾

¹⁾ Leidsch program.

Welnu, voor een koloniaal volk, voor een volk, overheerst door een vreemd imperialisme, is het wezen der zaak, naar onze overtuiging, hetzelfde. Voor een volk, dat een strijd heeft te voeren tegen het imperialistische kwaad, is noodzakelijk, dat het zich meester maakt van de „politieke macht“. Met een variatie kunnen wij dus die paragraaf 11 van de beginselverklaring op het Indonesische volk toepassen en zeggen:

„Het koloniaal overheerste volk kan de tegenstand der imperialistische klasse tegen zijn nationaal*reconstructieve arbeid slechts breken door verovering der politieke macht.“

En wat betekent „politieke macht“ voor een koloniaal volk. Betekent het regeringsmacht of het streven naar regeringsmacht?

Het streven naar politieke macht voor een koloniaal volk betekent streven naar een *nationale regering*, het streven naar nationale onafhankelijkheid, het streven naar recht om zelf wetten te maken, *zelf* regelingen te maken, een *eigen* regering te vestigen!

Welnu, de Partai Nasional Indonesia wenst, dat het Indonesische volk naar deze macht grijpt, de Partai Nasional Indonesia steekt niet onder stoelen of banken, dat haar vast doel is, de onafhankelijkheid van Indonesia. De Partai Nasional Indonesia - en ook wij – zien in dat het streven naar politieke macht en dus het streven naar onafhankelijkheid van Indonesia is een consequentie en een voorwaarde in de strijd tegen het imperialisme.

Evenals in het Westen de kapitalisten hun politieke macht gebruiken om de *staatshuishouding te beïnvloeden volgens hun* belang, evenals ze die regelingen brengen, die in hun belang zijn en vermijden regelingen, die niet in hun belang zijn, zo wenden in een kolonie de imperialisten hun macht aan om de volkshuishouding in die kolonie te beïnvloeden volgens *hun* belang, d.i. in het belang van het imperialisme. Door deze invloed bevoordeelt haast elke belangrijke regeringsmaatregel in een koloniaal land de imperialisten.

Haast elke belangrijke maatregel in een koloniaal land geschiedt ten behoeve van het imperialisme. Daarom dragen de maatregelen van een land voor zijn huishouding, zolang het nog een kolonie is, ja, zolang een land een „protectoraat“ is of een „mandaatgebied“, kortom zolang een land nog niet geheel *zelf* de regelingen voor zijn staathuishouding tot stand kan brengen, gedeeltelijk of geheel het stempel van het imperialisme. Dat wil zeggen: zolang een volk nog met de politieke macht over eigen land heeft, zólang worden een

gedeelte van al zijn levensvoorwaarden economisch, sociaal zowel als politiek, gebruikt voor belangen, die niet zijn belangen zijn, maar tegengesteld daaraan zijn. *Het is aan handen en voeten gebonden, verhinderd om het imperialisme, dat het benadeelt, te bestrijden*; het is niet in staat te bestrijden, dat zijn levensvoorwaarden aangewend worden voor het belang van anderen, niet in staat om zijn levensvoorwaarden aan te wenden voor zijn eigen economisch, sociaal en politiek leven.

¹⁾ Volgens onze overtuiging gaat de verdwijning van de vreemde regering niet gepaard met de algehele opheffing van het imperialisme. Het imperialisme in de betekenis van „overheersing“ verdwijnt, maar het imperialisme in de betekenis van „beheersing“ blijft.

42

Kortom, het is niet in staat zich in te spannen in de strijd tegen en de vernietiging van het imperialisme, het is niet in staat zichzelf te helpen. ¹⁾
Een koloniaal volk is een volk, dat niet zichzelf kan zijn, een volk, dat in haast al zijn geledingen, in geheel zijn leven, de stempel van het imperialisme draagt, een stempel, dat het te danken heeft aan de grote invloed van het imperialisme. Er is geen gemeenschap van belangen tussen het subject en het object van het imperialisme. Er is tussen beide slechts een belangentegenstelling en een conflict van behoeften. Alle belangen van het imperialisme, sociaal, economisch, politiek of cultureel, zijn tegengesteld aan de belangen van het Indonesische volk. De imperialisten wensen het voortduren der kolonisatie, de Indonesiërs wensen de opheffing daarvan. De regelingen, die onder invloed van het imperialisme worden tot stand gebracht, zijn derhalve tegengesteld aan de belangen van het Indonesische volk.

En toch aanvaardt het de regelingen zonder meer, vraagt gij?

O zeker aanvaardt het volk de regelingen. Het volk eerbiedigt die regelingen. Maar het aanvaardt ze en eerbiedigt ze, omdat het ertoe *gedwongen* wordt!

Is het niet, omdat het *overwonnen* is, dat het gekoloniseerd wordt?

Is het niet dit overwonnen zijn dat het nu maakt tot koloniaal volk?

Jules Harmand, Ambassadeur Honoraire en koloniale specialiteit van Frankrijk, schrijft ronduit in zijn beroemd werk „*Domination et Colonisation*“:
„Zonder twijfel kan het voorkomen, dat het belang van de inboorling samenvalt met dat van de kolonisator; maar dat is een zeldzaamheid. Gemeenlijk zijn ze met elkaar in strijd.“²⁾

56

De twee gedachten: „overheersing" en „geweld" of ten minste „dwang" zijn tot elkaar betrekkelijk of complementair. Al naar gelang van de plaats, omstandigheid en gedrag kan het geweld meer of minder werkelijk of gematigd zijn, openlijk of bewimpeld, maar zijn gebruik kan nimmer verdwijnen. De dag, waarop dwang ophoudt te bestaan, houdt ook de overheersing op te bestaan...." ³⁾

Is er een openlijker bekentenis mogelijk? Wij staan inderdaad niet alleen, indien wij zeggen, dat door de belangentegenstelling elk koloniaal systeem door het koloniale volk slechts aanvaard en geëerbiedigd wordt, omdat het ertoe gedwongen wordt, — gedwongen d.i. *niet vrijwillig, niet krachtens overeenkomst, niet krachtens volle overeenstemming!*

Elk overheerst volk wenst de vrijheid.

Daarom, Edelachtbare Heren Rechters, is er *geen overheerst volk, dat niet de vrijheid wenst*, geen overheerst volk, dat niet hoopt op de dag der bevrijding. Indien de Partai Nasional Indonesia verkondigt haar wens naar de Vrijheid, dan verkondigt zij alleen *de algemene wens*.

²⁾ Pag. 122.

³⁾ Pag. 153.

De vrijheid is voor haar een eerste voorwaarde om het imperialisme radicaal te kunnen bestrijden en te vernietigen. De onafhankelijkheid is de eerste voorwaarde voor de nationale reconstructie van een land, dat overheerst wordt.

De onafhankelijkheid is zelfs een zeer belangrijke voorwaarde voor het goed functioneren van de huishouding van elk land en van elk volk, voor het Oosten zowel als voor het Westen, voor bruin zowel als voor blank. Geen volk kan groot worden zonder nationale onafhankelijkheid, geen land kan sterk en machtig zijn, indien het niet vrij is. Geen kolonie kan grootheid bereiken. Daarom wenst elk overheerst volk de onafhankelijkheid: om die grootheid te bereiken. Elk onvrij volk, dus elk volk, dat zijn huishouding niet zelf mag en kan inrichten zoals zijn belang en zijn welzijn het voorschrijft, leeft in „permanente onrust", die veroorzaakt wordt door de voortdurende botsingen van strevingen, die elkaar tegengesteld zijn, een toestand tenslotte, die noodzakelijk het verlangen doet geboren worden naar de opheffing van deze

tegenstellingen, het sterke verlangen naar het einde van de onvrijheid. Van Marokko tot de Filippijnen, van Korea tot Indonesia hoort men over bergen en zeeën de stemmen om vrijheid roepen, — niet alleen volkeren, die pas kort onder invloed van het imperialisme zijn gekomen, maar ook hen, die sedert eeuwen het licht van de grootheid gemist hebben.

Zo schrijft Jules Harmand:

„Zelfs na een eeuwenlange occupatie zou het voor de overheerser een dwaasheid zijn te menen, dat men hem liefheeft, — zou men blind zijn indien men gelooft, dat de overheerste zijn beheer met voldoening ondergaat",¹⁾
„Hoe zwak of gedegenereerd, hoe barbaars men de overheerste ook moge veronderstellen te zijn, —hoe slecht hun eigen hoofden ook moge zijn, of andersom, hoe beschaafd in hun manieren en hoe intelligent men zich hen ook moge indenken ze zullen het vertrek of de verdwijning van de vreemde overheersing altijd als een bevrijding beschouwen."

Is het niet begrijpelijk dat Praboe Djajabaja (f), die naar Vrijheid streefde eeuwen lang voortleeft in het hart van het volk? Begrijpt men thans, waarom in elk dagblad in Indonesia, in elke vergadering van Indonesiërs — ook als wij, „de opruiers", haar niet bijwonen! —, wij steeds weer het woord „merdeka" horen! Begrijpt men thans, waarom zelfs gematigde politieke partijen, zoals bijvoorbeeld de „Boedi-Oetomo" en de „Pasoendan", (o) die toch zeker geen Vereniging van „opruiers" zijn, ook deelnemen aan de verlangens naar Indonesia Merdeka, een voorwaarde immers voor het toetreden als lid van de P.P.P.K.I.?

De Partai Nasional Indonesia toont dit slechts op een duidelijker wijze; de Partai Nasional Indonesia stelt de nationale onafhankelijkheid meer bepaald vast en verheft haar van resultaat tot zeer belangrijke *voorwaarde* voor de reconstructie van de ontwrichte Indonesische samenleving, tot het scheppen van groter kans voor de vernietiging van het imperialisme! Want de Partai Nasional Indonesia vat, zoals wij het al eerder hebben uiteengezet, het koloniale vraagstuk in zijn wezen, zij stelt vast, dat in elk koloniaal systeem een belangentegenstelling is

¹⁾ „Domination et Colonisation", pag. 154.

tussen de overheerser en de overheersten; dat in elk koloniaal systeem de toestanden *beïnvloed worden* door het dienen der belangen van de overheerser; — dat dus, in welk koloniaal systeem ook, de

belangen van de overheersten nooit behartigd kunnen worden, *zoals zij anders zelf het zouden kunnen.*

Uitspraken van leiders uit andere landen.

En ook hierin staat de Partai Nasional Indonesia niet alleen. Ook hierin kan de Partai Nasional Indonesia steunen op uitspraken van grote leiders uit andere landen. Indien Mustafa Kamil uit Egypte schrijft dat „een onvrij volk in waarheid is een dood volk”, indien Manuel Quezon, de Filippijn, zegt: „beter zonder Amerika naar de hel dan met Amerika naar het Paradijs”, indien Patrick Henry uit Amerika de kreet liet horen: „Geef mij de vrijheid of geef mij anders de lijken van allen”, — dan zijn dit alle geen kreten van verontwaardiging alleen, maar betekenen ze in wezen het leggen van de nadruk op de nationale onafhankelijkheid. Indien wij lezen, dat de Ierse leider Michael Davitt schrijft: „Noch voorspoed, noch misleiding, noch een voordelige wetgeving zou het Ierse volk ooit kunnen bevredigen zonder het recht om ons land zelf te regeren.”¹⁾

Of, indien wij lezen dat Erskine Childers, een ander Ierse leider, de „free state” afwijst en de volle onafhankelijkheid eist met de woorden:

„De vrijheid is geen kwestie van meer of minder, ze is als de dood: ze is er of ze is er niet. Als men ons reserves maakt, dan is de vrijheid er niet meer.”²⁾ Is dit in wezen dan geen bevestiging van onze zienswijze En nog duidelijker en klaarder zijn de woorden van Mazzini, de grote voorganger van het Italiaanse volk, die luiden als volgt:

„Dit Vaderland op te bouwen, is zelfs een *noodzakelijkheid*. De aanmoedigen en de middelen waarvan ik U heb gesproken, *kunnen slechts uitgaan van een verenigd en vrij vaderland*. De verbetering van Uw maatschappelijke toestand kan slechts volgen uit Uw deelname in het staatkundige leven der naties.” En: „Misleide het denkbeeld U niet, dat ge Uw stoffelijke toestand zou kunnen verbeteren, zonder eerst *het nationale vraagstuk* op te lossen; gij zult er niet in slagen.”³⁾

Laat ons luisteren naar de woorden van Sister Nivedita, die de nationale vrijheid als voorwaarde stelt voor de bloei van de kunst; zij zegt:

„De kunst kan zich alleen bij volkeren ontwikkelen, die in *vrijheid* leven. Ze is in waarheid het geweldige middel en de vrucht van het hoog gevoel der vrijheid, dat wij nationaliteitsbewustzijn noemen.”⁴⁾

Dit waren redeneringen. En de praktijk?

Laat ons bijvoorbeeld een rede nemen van Dr. Sun Yat Sen betreffende San Min Chu I,⁵⁾ waarin deze grote voorganger van het

- ¹⁾ Goblet: „L'Irlande dans la Crise Universelle", pag. 45.
²⁾ Féry: „En Irlande", pag. 101.
³⁾ Mazzini: „De plichten van de mens", pag. 171 en 179.
⁴⁾ Bij Okakura: „Die Ideale des Ostens", pag. 8.
⁵⁾ Pag. 503.

45

Chinese volk, na te hebben aangetoond, dat het Chinese volk in waarheid geen nationale vrijheid bezit, maar dat het is een „hypo-colony", de Chinese volkshuishouding schildert met deze woorden:

„Waar China op gelijke politieke basis stond als de andere naties, daar kon zij vrijelijk met hen wedijveren op economisch terrein, en was zij in staat zonder feilen zichzelf te handhaven. Maar niet zodra gebruiken de vreemde naties politieke macht als schild voor economische doeleinden, of China verliest haar vermogen ze met succes te weerstaan of met ze te wedijveren." ¹⁾

En nu de nationale vrijheid van China hoe langer hoe meer feit wordt, schrijft de Engelse geleerde H. G. Wells:

„Tegenwoordig is het waarschijnlijk, dat er meer goed hersenmateriaal en meer toegewijde mannen bezig zijn, de modernisering en reorganisatie van de Chinese beschaving uit te werken, dan wij zouden vinden onder de directie van welk Europees volk ook." ²⁾

Bevestigt de praktijk in Indonesia de overtuiging van de P.N.I., dat in een onvrij land alle of een gedeelte van de regelingen en van zijn levensvoorwaarden beheerst worden door en dienen voor de imperialistische belangen, die tegengesteld zijn aan die der bevolking? De praktijk bevestigt dit ten volle! Wij hebben gezien, dat voor de bloei van het industriële imperialisme hier nodig is, dat het volk geproletariseerd wordt, dat wij een „loontrekkende natie" zijn; wij hebben gezien, dat het imperialisme, dat goedkope grond nodig heeft en lage lonen en, zoals Prof. van Gelderen verklaart, belang heeft bij de mindere productiviteit van onze samenleving en dus opzettelijk die productiviteit neerdrukt, elk streven van het volk, om die productiviteit te verhogen, bestrijdt.

Ziet hoe de imperialisten schrikken als zij merken, dat wij onze bedrijven, de theecultures, de theefabrieken wenselijk krachtiger te maken en uit te breiden, als wij een scheepstransportmaatschappij willen gaan oprichten of een Nationale Bank (g) te Soerabaja, hoe zij schrikken en reageren bij het hoor en

60

van het voornemen der regering om aan de nationale bank een credietverband te verlenen, of hoe er in de scheepskringen gescholden wordt op dit idee van de Scheepstransportmaatschappij. En wij zien, hoe deze imperialisten, zoals wij in het verhoor reeds naar voren hebben gebracht, hun invloed, ja, hun tirannie, zoals Prof. Snouck Hurgronje schrijft, uitoefenen:

het (is) nodig, dat het hoogste gezag door dezen (door de ondernemers Sk) met evenveel eerbied bejegend worde als door die Inlandse bestuurders, die volgens Colijn steeds één oog Buitenzorg gericht houden. Inderdaad houden de meesten hunner echter in de laatsten tijd ook beide ogen derwaarts gericht, niet echter om de wenken op te volgen, maar om hunne eisen te kennen te geven, die neerkomen op de inrichting en werking der regeringsmachine naar hunnen zin.

Dit is óók een soort revolutie ..."³)

¹⁾ Okakura, pag. 503.

²⁾ Pag. 525.

³⁾ Snouck Hurgronje: „Colijn over Indië", pag. 41.

Wij zien hoe de imperialisten de regering weten te beïnvloeden tot het voeren van een tariefpolitiek ten voordele van de imperialisten, zoals het A.I.D., de Preangerbode enkele maanden geleden schreef onder het hoofd: „Vrijhandel binnen het rijk is in strijd met het belang van Nederland en van Indië. Wij zien, zoals Meyer Ranneff heeft aangetoond, een belastingstelsel dat zeer licht is voor de Europeanen en zeer zwaar voor de Indonesiërs; wij zien hoe hier een rubberbelasting bestaat, die alleen de bevolkingsrubber treft, met het gevolg, dat de bloei van de bevolkingsrubber zeer wordt bemoeilijkt; wij zien dat hier een misbruik van de contract koelie en de Poenale sanctie bestaat, alles ten behoeve van het kapitaal alleen! Wij zien dat er geen enkele arbeiders beschermingsmaatregel bestaat, en wij zien het bestaan van artikel 161bis W.v.S. dat ook alleen in het belang van het kapitaal is en kan zijn, een vloek voor de arbeiders; wij zien het bestaan van allerhande regelen, die elke volksbeweging bemoeilijken, indien zij het imperialisme vijandig gezind is. Wij zien een onderwijspolitiek, die het nationaal gevoel doodt en onze jeugd opleidt tot pennenlikkers in plaats van tot mensen van gezonden geest, wij zien een toestand waarin het volk, zoals de „Stuw" zegt:

„Voortdurend afhankelijker wordt van het uitheemse element en daardoor zich voortdurend verwijderd van het ideaal: Indië voor de Indiërs";

Wij zien... maar genoeg. Edelachtbare Heeren, dit is genoeg om de juistheid van het standpunt der P.N.I. te bevestigen! De P.N.I. is geenpartij, die zich

onledig houdt met het koesteren van utopieën, maar een, die met beide benen staat op de bodem der realiteit. Zij ziet, dat het imperialisme een aan haar tegenovergestelde zienswijze heeft, zij ziet, dat de imperialisten hun politieke macht gebruiken ten behoeve van hun belangen, — zij zegt dus, dat een radicale bestrijding van het imperialisme alleen mogelijk is, indien de politieke macht bij het volk is, — zij spoort het volk aan om die vrijheid te verkrijgen!

Geloof in eigen kracht en kunnen.

En hoe zal die nationale vrijheid verkregen kunnen worden? Op welke wijze komt die Indonesische vrijheid? Ook deze vraag beantwoordt de P.N.I., terwijl zij met beide benen op de bodem der realiteit staat. Zij antwoordt met zekerheid en overtuiging: „door het volk *zelf!*” Zij deelt de dromen van sommige mensen niet, die menen, dat het imperialisme er is om ons op te voeden tot „rijpheid”, en dat, indien wij voldoende „opgevoed”, voldoende „rijp” zijn, het imperialisme van zelf zou ophouden te bestaan, — en ons de vrijheid als een „kostbaar geschenk” zal aanbieden!

Inderdaad, een idealistisch imperialisme; dat zou dus het artikel van het Volkenbondspact waar maken, dat de koloniale politiek noemt een „mission sacrée” van de blanke tegenover de kleurling!

Neen, Edelachtbare Heren Rechters, dit zijn ijdele dromen! Dromen, die geen greintje realiteit in zich hebben! Het imperialisme voedt ons *niet* op tot „rijpheid”; het imperialisme zal ons *niet* de vrijheid als „kostbaar geschenk” aanbieden, integendeel, het zal zijn greep over ons door allerlei middelen steeds steviger trachten te maken.

47

Want de werkelijkheid is, dat het imperialisme er niet is voor een „mission sacrée”. De werkelijkheid is, dat het imperialisme er is voor zijn eigen belangen! En die belangen zijn tegengesteld aan de onze; *niet* het belang van het imperialisme is het, ons „rijp” te maken, *niet* het belang van het imperialisme ons de vrijheid als „kostbaar geschenk” *aan te bieden*. *Zijn belang is de overheersing te verzekeren, te doen voortduren tot in de eeuwigheid!*

Zeker is het waar, dat het imperialisme komt van volkeren, die het verder gebracht hebben dan wij; van volkeren, die een moderner cultuur hebben dan wij. Zeker is het waar, dat het imperialisme komt van landen, die in wetenschap en techniek een hogeren trap hebben bereikt dan wij; dat het komt uit streken,

62

waar men de kunst van de „struggle for life" beter verstaat en beoefent dan wij. Wij erkennen dit alles, maar wij erkennen niet, dat het vreemde imperialisme ons dus op voedt tot „rijpheid"!

Karl Kautsky, de bekende theoreticus van de sociaaldemocratie, schrijft in zijn boek „Sozialismus und Kolonialpolitik":¹⁾

„Maar de uitbuiting van het kapitalisme berust niet alleen op het naakte geweld, niet op het recht van de sterkste, ook niet op de onderscheiding van standen, maar op maatschappelijke vrijheid van het individu, die daardoor tot onvrijheid wordt, dat de ene zijde niets bezit en de andere de productiemiddelen in uitsluitend bezit heeft. *De bezitloosheid brengt echter mee gebrek aan beschaving.* Deze schijnt daardoor tot de heersende klasse beperkt te zijn. Zo verkrijgt voor de laatste haar heerschappij over het proletariaat *de schijn van de heerschappij der cultuur over de onbeschaafdheid*, van een heerschappij der uitgelezen intellectuelen over de grote massa der ontwikkelden, the great unwashed, zoals de Engelsen zeggen. En aan dezen schijn houden de bezittenden vast Niet voor hun persoonlijk voordeel, niet om de winst buiten zij volgens dezen schijn de proletariërs uit, zij heersen slechts over hen in het algemeen belang der maatschappij.

Binnen de eigen naties treedt deze ethiek op als bevestiging van het hogere recht der bezittenden over de bezitlozen. *Tegenover andere naties proclameert zij praktisch niets anders dan het recht der kapitalistische naties op de heerschappij over de gehele mensheid!"*

Edelachtbare Heren Rechters, dit is de waarheid omtrent de „voogdijkeuze" van het imperialisme, dat de „onrijpe" volkeren „rijp" zal maken. Neen! en nogmaals neen! — die voogdij bestaat *niet!*, die opvoeding is een „mere phrase". Indien het Indonesische volk de politieke macht wenst te hebben, d.i. de onafhankelijkheid wenst, indien ons volk heer in eigen huis wenst te zijn, moet het *zichzelf* opvoeden, moet het *zichzelf* bevoogden, moet het werken op eigen kracht en kunnen! Van het imperialisme kan het geen hulp verwachten; van het imperialisme kan het alleen *tegenwerking* verwachten! Het imperialisme werkt noodzakelijkerwijze elk streven naar verbetering tegen; noodzakelijkerwijze werkt het onze zelfvoogdij tegen. Het eist gevangenisstraf, verbanning, de galg voor ons, zoals in 1926 het „Nieuws van de Dag" deed.

¹⁾ Pag. 19.

Daarom leest U, Edelachtbare Heren, dagelijks de beschimpingen van het „A.I.D. de Preangerbode" of van de „Java-Bode", of de „Locomotief", of „Het Soerabaijasch Handelsblad" aan ons adres, of de ophitsingen van hen, die proberen Uw oordeel in dit proces te beïnvloeden!

Ach, Edelachtbare Heren Rechters, dit alles is zo *logisch*, zo vanzelfsprekend; U allen weet, dat het „A.I.D. de Preangerbode" een blad is voor de rubber-, kina- en thee-mensen in de Preanger; U allen weet, dat „Het Soerabaijasch Handelsblad" het blad is van de suiker-belangen; U allen weet, dat het „Nieuws van de Dag" het blad is van de handelsbelangen van Kali-Besar; (i) U allen weet, dat al deze reactionaire bladen, bladen van de imperialisten zijn, die ons vijandig gezind zijn, dat het geschreeuw en de scheldpartijen van dezen op de beweging en de mensen van de beweging het geschreeuw is van mensen, die vrezen, dat hun rijkdommen weg zullen slinken, dat hun dividend bedreigd wordt, dat hun zaken, die miljoenen opbrengen, in gevaar zullen worden gebracht! — en daarom twifelen wij niet aan hetgeen Mr. Ritter in zijn „Drukpersvrijheid" (serie „Pro en Contra") schrijft: „De mogelijkheid ener beïnvloeding van de rechtelijke macht door een publieke opinie is een gevaarlijke mogelijkheid."

En wij vertrouwen erop, dat U, Edelachtbare Heren Rechters, recht zult spreken vrij van alle invloeden der ophitsingen van dagbladen, die ons vijandig gezind zijn.

Ach, Edelachtbare Heren Rechters, wij zijn gewoon geraakt aan deze beschimpingen en insinuaties, die inderdaad begrijpelijk zijn. Wij verwonderen er ons niet meer over; hun belangen worden bedreigd door ons streven, begrijpelijk is het, dat zij in het geweer komen!

Prof. Snouck Hurgronje schrijft:

„De ondernemers hebben zich krachtig georganiseerd en zich den dienst van scherpe tongen en vlotte pennen verzekerd, teneinde door een veelzijdige propaganda niet alleen elken twijfel aan die zegeningen (van het particuliere kapitaal, Sk.) weg te nemen, maar ook *de twijfelaars hevig te bestrijden*. De gehele Europese dagbladpers in Indië is voor dien heiligen oorlog gewonnen, ook die couranten, die van ouds hare kolommen voor de klaagtonen uit de Inlandse wereld gaarne openstelden. Neen, moed is vereist, om tegen die, met alle soorten van munitie zo wel uitgeruste troepen, in het veld te trekken." ¹⁾

En de heer Lievegoed, een liberaal met een eerlijk hart en die der halve werd *weggewerkt* uit de „Locomotief", waar hij als redacteur aan was verbonden, schreef reeds in 1925 over dit drijven van de imperialisten als volgt:

„Een ideaal loos rechts-extremisme, dat onder rammelende leuzen roekeloze belangenpolitiek drijft" en dat „geen partij meer schade doet aan het Nederlands-Indisch gezag in Indonesië, dan deze luidruchtige groep, die onder het voorwendsel van gezagschraging alles zoekt neer te slaan wat haar eng belang bedreigt.²⁾

¹⁾ Snouck Hurgronje: „Colijn over Indië", pag. 39.

²⁾ Dagblad „De Locomotief", 5 November 1925.

49

Juist! Edelachtbare Heren Rechters, onder het voorwendsel van gezagschraging eisen zij, dat wij veroordeeld, verbannen of opgehangen worden, maar in waarheid doen zij dit, omdat zij hun dividend bedreigd achten! Ten behoeve van de veiligheid van hun dividend ook *bestrijden* zij het gezag, zoals bijvoorbeeld de „Preanger-Bode" of „Het Nieuws van de Dag" dat wel eens dit volgende de gouverneur-generaal De Graeff toegeslingerd heeft: „Ga weg, maak plaats, Indië heeft krachtiger mannen nodig!"

Om het bedreigde dividend, Edelachtbare Heren Rechters, te beveiligen, strooien de imperialisten zand in de ogen van het publiek.

Om hun belangen te beschermen, roepen zij een pers in het leven, die geen andere moraal kent dan de geldmoraal, geen andere ethiek dan de geldethiek.

Zo zegt Vleming, gewezen hoofd van de belasting accountants dienst van Nederlands-Indië, in een rede:

„Ook Nederland is nog steeds een kapitalistisch geregeerd wordend land, waar het krachtig georganiseerde grootkapitaal en niet het minst dat wat zijn belangen heeft in Indonesië, niet alleen een ongekende economische macht bezit, *maar ook met alle ten dienste staande middelen grote invloed weet uit te oefenen op de regering*. En deze middelen zijn niet gering. Dit grootkapitaal is nauw verbonden aan de Engelse, Amerikaanse, Belgische, Duitse, Franse enz. enz., grootkapitalisten, die vanwege de z.g. opendeurpolitiek ook in Indonesië hun belangen hebben en die met de Nederlandsche georganiseerd zijn in de 1921 opgerichte „Ondernemersraad voor Nederlandse-Indië .

Direct of indirect beschikt deze Ondernemersraad over een *uitgebreide pers en persvoorlichtingsdienst*, terwijl zijn belanghebbenden tevens geïnteresseerd zijn bij twee in het buitenland verschijnende bladen, °The New World" en „Le Monde Nouveau".

65

Met leugen, bedrog, broodroof — en waar zijn belangen het meebrengen en zulks bereikt kan worden, is het bereid veel verder te gaan voert het georganiseerde grootkapitaal in ieder land, dus OOK in Indonesië, zijn belangenstrijd, de bakens verzettend als dat nodig wordt.”

Duidelijker dan Vleming dit doet, kunnen de oorzaken van deze geldmoraal van de imperialistische pers in Indonesia niet geschilderd worden. Daarom hoeven wij ons niet druk te maken over het drijven van dagbladen als het „A.I.D. de Preangerbode”, „Het Soerabaijasch Handelsblad” e.a. Wat zij ook zeggen of niet zeggen, of zij op hun tenen staan of op hun hoofd, wij bekommeren ons er niet om, *wij gaan verder!*

Edelachtbare Heren, laat ons het nog eens herhalen: de politieke macht, de vrijheid kan alleen door het volk *zelf* verkregen worden!

De imperialisten kunnen niet anders dan ons tegenwerken, van het imperialisme, dat haar leven dankt aan de overheersing, kunnen en mogen wij geen steun verwachten voor de opheffing van de overheersing. Ons lot hebben wij in *eigen* handen. Ons welzijn hangt van onzen *eigen* wil af, in onze *eigen* kracht en kunnen, in ons *eigen* handelen.

50

Onze genezing is niet te verkrijgen met bedelen met „men-dicancy”, zoals Tilak het noemt, — maar onze genezing ligt in non-coöperation of liever in „self-Help”, zelfverwerkelijking, „self-reliance” dat wij gesymboliseerd hebben in de *Bantengkop!* (k)

Wie nog gelooft in de hulp van de imperialisten, wie nog gelooft in het „kostbare geschenk” van de imperialisten, wie nog gelooft in de praatjes over de „mission sacrée”, wie zijn gezicht nog altijd naar het westen richt voor hulp, is geheel blind voor de realiteit.

Want de werkelijkheid is, zoals wij in onze beginselverklaring geschreven hebben, *dat de Nederlandsche economie ten zeerste afhangt van het bezit van Indonesia.*

De realiteit deed Mr. Dijkstra in 1914 in de „Indische Gids” schrijven: „De bevolking kan in de eerste eeuwen niet van ons cultuurimperialisme verwachten, dat onze macht en kennis dienstbaar zal worden gemaakt aan hun beschavingen en gezondheid.”

66

De werkelijkheid deed de heer Vleming zeggen:

„Voor de algemene welstand van bijna 7,5 miljoen inwoners van ons klein landje is het van enorme betekenis, dat jaarlijks een belangrijke uitvoersaldo, dat wil dus zeggen een belangrijk grotere waarde, die Indië uitvoert dan invoert, in de vorm van dividend, interest, tantième, salarissen, pensioenen, verlofstraktementen enz. enz. naar Nederland stroomt." ¹⁾

De werkelijkheid is, zoals Prof. Moon schrijft: dat Nederland zijn tegenwoordige grootheid te danken heeft aan het bezit van Indonesia met haar talrijke bevolking.

De waarheid deed Dr. Sandberg de kreet slaken: „Indië verloren, rampspoed geboren"; deed de Staatscommissie voor verdediging van Nederlands-Indië schrijven:

„Ook uit economisch oogpunt zou het verlies van Indië in de volste zin des woords een nationale ramp voor het moederland zijn." ³⁾

De waarheid deed reeds lang geleden Minister Baud zeggen:
„Indië is de kurk, waarop Nederland drijft."

Deed de heer De Kat Angelino in zijn werk „Staatkundig beleid en bestuur zorg in Nederlands-Indië" (een werk gemaakt in opdracht van het ministerie der Koloniën), Edelachtbare Heren Rechters, ronduit schrijven:

„Het industriële Westen kan zonder de producten der agrarische tropische en subtropische gebieden, welke in hoofdzaak de koloniale wereld samenstellen, niet bestaan. Zijn maatschappij is door talloze economische banden aan die gebieden en hun toekomst onverbrekkelijk vastgeketend." ³⁾

Betekent dit niet, dat het Westen zelfmoord pleegt, indien het vrijwillig aan het Oosten de vrijheid geeft? Inderdaad, wie met deze waarheid voor ogen nog durft te hopen op steun van het Westen in zijn streven naar vrijheid van land en volk, sluit moedwillig de ogen!

De P.N.I. wenst de ogen niet te sluiten, de P.N.I. wenst niet te vertoeven in het land der dromen, zij wenst te staan op de bodem der realiteit!

¹⁾ Vleming: „Zonder Tropen geen Europa", pag. 72.

²⁾ Bij Sneevliet „Proces", pag. 257.

³⁾ De Kat Angelino: „Bestuursbeleid en bestuur in Ned. Indië", le deel, le ged.

Er zijn er, die menen, dat de grondoorzaak van het non-coöperatie-beginsel der P.N.I. is de teleurstelling er over, dat de regering haar Novemberbeloften van 1918, die het volk heel wat meer rechten zouden geven, niet heeft vervuld.

Dit is onwaar: het non-coöperatie of wel „self-help“-principe der P.N.I. is niet het gevolg van het bedrog van 1918; dat P.N.I. beginsel is een logische gevolgtrekking van de analyse van het *wezen* der koloniale samenleving, is van het *wezen* van het imperialisme zelf. Dit principe van non-coöperatie of self-help is niet specifiek Indonesisch, maar wordt in elke strijd, door elk volk voor de bevrijding van de koloniale overheersing aangewend. Het zou aangewend kunnen worden door de Indiërs, door de Indo-Chinezen, door de Filippijnen, door de Koreanen, door de Egyptenaren, kortom door elk volk, dat het juk van het imperialisme moet torsen. Dit beginsel is niet gebonden aan onze landsgrenzen, het is supranationaal, omdat het wezen van het imperialisme ook supranationaal is. Het imperialisme is in zijn wezen overal *hetzelfde*; wáár het imperialisme ook is, is het om het streven naar beheersing en overheersing van vreemde landen ten behoeve van zijn *eigen* belang; overal staat dit belang *tegenover* het belang van de overheerste bevolking!

Niet het November-bedrog heeft onze overtuiging gevormd. Niet de politiek van gouverneur-generaal Fock, die een belediging was voor de geest van de Novemberbeloften; niet de politiek, die door bezuinigings- en overcomplete maatregelen, door het intrekken van de duurtetoeslag, door belastingverzwaring, door het vergaderverbod, door artikel 161bis e.a. het lot van het volk verzwaarde, is de oorzaak van ons beginsel. Deze politiek heeft alleen ons versterkt in onze overtuiging van de juistheid van onze beginselen, van de juistheid van onze analyse, dat is de analyse, dat de imperialisten na de wereldoorlog nog meer van de rijkdommen van Indonesia afhankelijk zijn, en derhalve nog meer invloed op de regering zullen uitoefenen!

De Novemberbeloften, die ons gegeven werden niet, omdat wij al wat „rijper“ werden geacht, maar omdat de band tussen Nederlands-Indonesië in gevaar was, omdat de Indonesische beweging aanzwol tot formidabele afmetingen, terwijl de situatie in Nederland zelf gevaarlijk was, — de Novemberbeloften, die daarom slechts waren „angstbeloften“ —, die Novemberbeloften *moesten* ingetrokken worden, zodra het gevaar was geweken!

„Het was het hoogtepunt van het internationale gebeuren, toen de splinters van stukgeslagen tronen het volk van Nederland om de oren vlogen en de donder van buitenlandse revoluties over zijn velden rolde“, aldus schildert Troelstra de toestand, die de November-beloften nodig maakte. Maar nadat het gevaar was geweken, toen het nodig was geworden, dat de

Novemberbeloften werden ingetrokken, konden wij het „geheim", waarom de intrekking geschiedde, te weten komen, bij monde van Prof. Treub in een vergadering van de Ondernemersraad op de 21ste Juni 1923, en wel als volgt: „Een der indrukken, die ik reeds lang, voordat ik in Indië kwam, had, is daar zeer versterkt, n.l. dat, tengevolge van de oorlog, *Indië voor Nederland van nog veel grotere betekenis is geworden, dan het voordien was!*"

52

Het „Geheim", dat voor ons Indonesiërs van de P.N.I. geen geheim meer is, een geheim, dat rinkelt in rijksdaalders, het „geheim", dat riekt naar suiker, naar rubber, naar petroleum, naar thee, naar tabak!

Terwijl tijdens de oorlog het uitvoeroverschot „slechts' ± f 300.000.000 per jaar bedroeg, terwijl toen het uitvoeroverschot „slechts" 40 pCt. van de totalen uitvoer bedroeg, is het in 1919 geworden meer dan f 1.400.000.000 per jaar, meer dan 70 pCt. van de uitvoer! ¹⁾ En daarom is het geheim voor ons geen „geheim" meer; wij weten, waarom de Novemberbeloften moesten worden ingetrokken, waarom de vooruitstrevende politiek van gouverneur-generaal Van Limburg Stirum door een reactionaire politiek *moest* worden vervangen!

In het Gedenkboek ter gelegenheid van het vijftienjarig bestaan der „Indonesische Vereniging" lezen wij op blz. 25—26 het volgende: „En wanneer na de vrede door het werk der vernietiging op grote schaal een economische ontreddeering komt is Europa dubbel aangewezen op de onontgonnen gebieden" van het Oosten, waar moeder Natuur in geduldige onuitputtelijkheid hare rijkdommen verschaft. Dan moet de staatkunde er ook een zijn, die gericht is op de ruimste mogelijkheid van machtsuitoefening, zonder welke een intensieve exploitatie niet plaats kan grijpen. De Britse reactionaire politiek onmiddellijk na de oorlog tegenover India is een noodwendig gevolg daarvan. Maar ook Amerika, dat in hoofdzaak zich toch nog zelf kan bedruipen, laat zijn zo beroemde isolementspolitiek varen om als imperialistische macht in het Oosten op te treden. Van waar anders de tegenstrijdige regeringsverklaringen dat de Filippijnen eerst wèl, dan weer niet „rijp" worden geacht voor onafhankelijkheid, die in de Jones Act van 1916 in uitzicht is gesteld?

Nederland, die door zijn neutraliteitshouding in de oorlog voor materiële verwoestingen bespaard is gebleven, doch in sterker mate de crisisgevolgen van het continent moet ondervinden, spant dan ook alle krachten in om door de oorlog lossen geworden economische banden met Nederlands-Indië weer

69

nauw aan zich te trekken", en gouverneur-generaal Fock werd hierheen gestuurd, de Novemberbeloften werden ingetrokken. Nog vaster werd daardoor onze overtuiging in het principe van „self-help" en „self-realisme", nog vaster de overtuiging, dat de vrijheid moet zijn de vrucht van onze *eigen* strijd!

Machtsvorming.

Evenals het Nederlandsche proletariaat voor het algemeen kiesrecht vecht met de leuze: „Wat helpen ons gebeden, voor het kiesrecht dient gestreden!", zo zeggen wij: „Wat helpen ons gebeden, voor de vrijheid dient gestreden!"

Strijden! Waarmee strijden? Met het zwaard? Met het geweer? Met bommen? Door schending der openbare orde? Door misdaden? Neen!

Niet met het zwaard, niet met het geweer, niet met bommen, niet door het overtreden van de artikelen 153 bis of 169 W. v. S. Zonder de grenzen der wet te overtreden *strijden* wij, — wij strijden met *een modern-georganiseerde machtsvorming binnen de grenzen der wet*, zoals ook het Nederlands proletariaat het Nederlands kapitalisme

¹⁾ Verg. Koch. „Vakbeweging" 1927, pag. 570 en Van Gelderen: „Voorlezingen", pag. 98 e.v.

bestrijdt en naar de politieke macht streeft zonder gebruik te maken van onwettige middelen, maar alleen door wettige machtsvorming, — *niet* door machtsvorming met geheime soldaten, machtsvorming a la nihilisme, *niet* door machtsvorming, die tot doel heeft het bedreigen der „openbare orde", het overtreden van artikel 153 bis en artikel 169 W. v. S.!

Waartoe machtsvorming!, horen wij vragen. Machtsvorming, omdat het koloniale vraagstuk is een *machtsvraagstuk*! Machtsvorming, omdat de gehele wereldgeschiedenis ons leert, dat alle grote veranderingen worden tot stand gebracht door de overwinnende partijen, wier belang het eist en wier macht er naar streeft.

„Nooit heeft een klasse vrijwillig van haar bevoorrechte positie afstand gedaan", zegt Marx. De gehele wereldgeschiedenis is een geschiedenis van machtsbewegingen.

De gehele wereldgeschiedenis, vooral na de opkomst van de democratie in de 19e eeuw, toont die machtsvorming; elke partijpolitiek, elke vereniging is een machtsvorming. De individuele enkeling kan geen grote macht ontplooiën.

Daarom verenigen zich de enkelingen, — en een vereniging is geboren. Indien bijvoorbeeld de Europeanen hier een vereniging als de P.E.B. oprichten, of de Vaderlandse Club, als een gedeelte van de Chinezen de Chung Hwa Hui oprichten of de Indonesiërs zich verenigen in een „Wargi-Bandoeng" of „Toelak Bahla Tawil Oemoer", (n) dan richten zij lichamen tot machtsvorming op. O zeker, de machtsvorming van de P.E.B. of van de Vaderlandse Club of de machtsvorming van „Toelak Bahla Tawil Oemoer" is niet dezelfde als die der P.N.I.

Terwijl de P.E.B. de belangen behartigt van de imperialisten, terwijl de Vaderlandse Club de overheersing over Indonesia wenst te doen voortduren tot in het oneindige, terwijl ook de T.B.T.O. gelooft in het heil der overheersing, — terwijl die partijen behoudspartijen zijn, behartigt de P.N.I. belangen, die tegenovergesteld zijn daaraan, is de P.N.I. een oppositiepartij. De machtsvorming der P.N.I., zoals wij die hebben beschreven, spruit voort uit de overtuiging, dat het koloniale vraagstuk een *machtsvraagstuk* is. Zolang het Indonesische volk nog niet een grote macht gevormd heeft, zolang het volk nog verdeeld is, zolang dat volk nog niet zijn wil kan concentreren op *georganiseerde* macht, zolang zal het imperialisme, dat alleen op eigen baat uit is, het beschouwen als een gewillige geit en al zijn strevingen verijdelen. Want elk streven van het Indonesische volk benadeelt het imperialisme. Het zal, voor welk streven ook van het volk, niet toegeven, indien het niet daartoe *gedwongen* wordt. Elke overwinning van het Indonesische volk is een *afgedwongen concessie*!

De socialist Cramer sprak de 25ste Juni in de Tweede Kamer als volgt:
„Ondanks alle mooi-klinkende frasen blijkt hieruit duidelijk, dat de Nederlandse belangen, of juist uitgedrukt de belangen van het grootkapitaal, vóór alles veilig moeten worden gesteld; de belangen van het Indische volk komen eerst in de tweede, derde of vierde plaats.

„Mijnheer de Voorzitter! Het Indische volk zal niet nalaten daaruit de *enig juiste gevolgtrekking* te maken, dat het van een Kamer, zoals

die thans is samengesteld, niets kan en behoeft te verwachten en dat het, wil het wat bereiken, *macht tegenover macht zal hebben te stellen*.

Want is de gehele kwestie van het al of niet rijp zijn om mede te regeren niet in hoofdzaak een machtskwestie?"

Macht tegenover macht, luidt de boodschap van Cramer. En toch.... Cramer is geen Bolsjewiek! Cramer is zelfs geen links-socialist.

Cramer is een rechtschapen burger, lid van de loyale oppositiepartij, de S.D.A.P.!

Een machtsvorming van een oppositiepartij hoeft dus niet te gaan langs illegale wegen. Zoals de S.D.A.P. langs wettelijke weg van een veel gesmade kleine groep tot een ontzagwekkende macht, die honderd-duizenden mensen beïnvloedt, gegroeid is; zoals het de S.D.A.P. gelukt is, om door het in beweging brengen van tienduizenden mensen, door het oprichten van arbeidersverenigingen, van coöperaties, door het uitgeven van tientallen van dagbladen en tijdschriften, zijn tegenstander in het nauw te drijven en hem tot waardevolle concessies te dwingen, evenals de S.D.A.P. of het Europees proletariaat door een geweldige, maar wettelijke machtsvorming streeft naar politieke macht om het kapitalisme te doen ophouden, zo wenst ook de P.N.I. door machtsvorming een gevreesde macht te worden, die het Indonesische volk tot politieke macht kan leiden, de politieke macht, de vrijheid, die naar onze overtuiging een zeer belangrijke voorwaarde is voor de opheffing van het imperialisme.

Is elke partij die naar de onafhankelijkheid streeft een opstandspartij?

„Streven naar politieke macht! — naar Indonesia Merdeka! (L) Dus de P.N.I. wenst de opstand, indien de Vrijheid niet geschonden wordt?" zou men kunnen zeggen.

Inderdaad een vreemde logica! Indien deze logica juist zou zijn, dan zou men dus volgens dezelfde logica moeten zeggen: de P.S.I. wenst een Islam-regiem, is dus een opstandspartij! — de „Boedi-Oetomo", de „Pasoendan", de „Kaoem Betawi", de „Sarekat-Madoera", (o) alle leden der P.P.P.K.I., (m) die immers ook de vrijheid wenst, zijn dus opstandspartijen! Men zou zelfs, aldus redenerende, kunnen zeggen: de S.D.A.P. of de I.S.D.P. zijn opstandspartijen, dus zijn Albarda c.s. en Stokvis c.s. met hun leuze: „naar de politieke macht!, weg met het kapitalisme!", samenzweerders, die hun doel met bom en dynamiet denken te bereiken! Stel U voor, Edelachtbare Heeren, Stokvis met bommen en dynamiet in zijn zakken! En wat is in werkelijkheid de actie der S.D.A.P.? Wat die der I.S.D.P.? Op welke wijze streven Stokvis c.s. en Albarda naar de politieke macht?

„Wat is de weg naar de politieke macht?" Hierop antwoorden zij in hun geschriftje betreffende doel en streven der S.D.A.P.:

„Wij zijn er mede bezig bij elk stuk organisatie, dat wij vestigen en uitbreiden. Wij werken eraan bij elke verkiezing, bij kiesrechtstrijd, bij elke grote actie tegen de bourgeoisie. Het is geen opstand van één dag, maar het werk onzer opstandigheid van lange jaren. De uiterlijke middelen, waarmee het proletariaat de strijd voert, richten zich naar de eisen en mogelijkheden van die strijd en naar de wapenen, *die de kapitalistische samenleving zelf ons levert.*

55

Daarom vooral gebruiken wij het parlement; daarom ook gebruiken wij de vakbeweging

— in Nederland bestaat er een recht van staking, Edelachtbare Heren
— als het wapen der werkstaking, dat haar door de onmisbaarheid der arbeiders in het voortbrengingsproces aan de hand wordt gedaan. Maar datzelfde wapen gebruikt het proletariaat ook voor algemene politieke en klassen-eisen, als het meent er profijt van te kunnen trekken....

„Geweld is ons door ervaring gebleken een *slecht* middel te zijn, vrijwel *overbodig* als wij de macht hebben, *schadelijk* zolang wij die niet hebben.

Welke actie evenwel wij ook zouden voeren — welk middel door ons mocht worden ter hand genomen —, de onontbeerlijke grondslag van alle is: *het bestaan van een duurzame, hecht ineensluitende, groeiende organisatie, van een organisatie, die het zedelijk recht en de macht heeft, de leiding der arbeidersklasse in de klassenstrijd op zich te nemen.*" ¹⁾

Inderdaad een vreemde logica, die voert tot een conclusie, dat de P.N.I. een opstandspartij is! Maar ook zonder deze logica belachelijk te vinden, begrijpt toch een ieder, die ons niet voor krankzinnig of idioot houdt, dat het ondenkbaar is, dat wij niet zouden weten, dat de Vrijheid slechts verkregen kan worden door een georganiseerd streven, dat zeer moeilijke vraagstukken biedt. Dat het onmogelijk is, dat wij bijvoorbeeld gezegd zouden hebben, dat de Vrijheid in 1930 zou komen! Evenals in Europa de politieke macht door het proletariaat niet in één jaar, niet in twee of drie of tien of twintig jaar verkregen kan worden, zo kan de vrijheid van Indonesia niet door het Indonesische volk in één ademtocht verkregen worden!

„De vrijheid, die in 1930 komen zal!"

73

Wij worden ervan beschuldigd dit verkondigd te hebben! Indien wij dit inderdaad gezegd zouden hebben, dan is nodig, dat wij in plaats hier voor U te staan, zo spoedig mogelijk naar het krankzinnigengesticht „Tjikeumeuh", afdeling „ongeneeslijke patiënten", worden opgestuurd, tezamen met Mr. Sartono, die er ook van beticht wordt zulks verkondigd te hebben.

Zo lezen wij in het dagblad „Bintang Timoer" (Hollandse éditie), 4 Januari j.l., het volgende:

„Op de vraag van Mr. Sartono, waarop de feiten der tenlastelegging berusten, gaf de politie ten bescheid, dat de regering bericht heeft ontvangen uit geheel Indonesia, dat de P.N.I. een revolutie in het leven wil roepen en ook dat, alweer volgens spionnenberichten, Mr. Sartono in een openbare (?) vergadering zich erover zou hebben uitgelaten, dat in 1930 dit land zijn *vrijheid* zou herkrijgen...

„Mr. Sartono antwoordde hierop ad rem, dat het Hoofdbestuur *nimmer* een dergelijk plan heeft ontworpen. Immers, indien het waar mocht zijn, dan zou daarvoor een zeker besluit vanwege het Hoofdbestuur zijn verschenen met instructies! En daarenboven, wanneer zij inderdaad dat snode plan hadden, dan zouden zij zeker allen wapens of minstens een golok in huis hebben, terwijl nu bij deze massale huiszoekingen bij geen der leiders een mes of een ander wapen is aangetroffen.

¹⁾ Troelstra: „De S.D.A.P. Wat zij is en wat zij wil", 8e druk, pag. 54.

56

Hij herinnert zich wel, dat hij in een openbare vergadering verklaard heeft, dat in 1930 onze Chinese broeders gelijk worden gesteld met Europeanen. In verband daarmee moet hij gezegd hebben, dat als de consequentie daarvan de Indonesiërs ook aanspraak hebben op die rechten, voortvloeiende uit de gelijkstellingswet. Hij heeft steeds verklaard, dat hij gaarne de vrijheid van Indonesia wenste. In bijna elke openbare vergadering heeft hij dat zonder enige restrictie verkondigd. Echter heeft hij nimmer beweerd, dat Indonesia met ingang van 1 Januari 1930 „merdeka" zou zijn en dat tegen die tijd hier revolutie zou uitbreken.

Indien hij zoiets moet hebben uitgelaten, dan verwondert het hem, dat hij niet bij die gelegenheid was gearresteerd"....

Zeer juist! Wij hebben nooit gearzeld te zeggen, dat wij naar vrijheid streven, wij hebben nooit onder stoelen of banken gestoken, dat de P.N.I. wenst

74

Indonesia-Merdeka! Maar wij zijn niet zo idioot om te denken of te verkondigen, dat de Vrijheid in één ademtocht verkregen kan worden!

Zeker, *indien* bijvoorbeeld de vrijheid ons vandaag uit de hemel ten deel zou kunnen vallen, *indien* bijvoorbeeld nu op dit moment een engel uit de hemel zou nederdalen, die ons de vrijheid als geschenk zou aanbieden, dan zouden wij van de Partai Nasional Indonesia haar niet weigeren, integendeel, wij zouden tot dank *feest vieren*. Wij zouden die hemel danken en trouw beloven, omdat naar onze overtuiging de vrijheid de sleutel is tot de ingang van het paradijs der grootheid voor ons. Wij beschouwen de Vrijheid nu als het mooiste ideaal, dat wij kunnen koesteren, en daarom *bestaat er voor ons geen vrijheid, die te vroeg komt*. Wij delen de inzichten van sommige socialisten niet, die a priori het *streven* naar onafhankelijkheid — nù afwijzen — het *ideaal* Vrijheid — nù afwijzen.

Maar de vrijheid komt vandaag *niet* en evenmin morgen! De vrijheid kan slechts een vrucht zijn van moeizaam werk van organisatie en eenheidsstreven, dat elk volk voortdurend met de uiterste krachten moet beoefenen.

De Hindoeleider Surendra Nath Bannerjee zegt, dat de vrijheid is:
„Een jaloerse godin, die de meest stipte aanbidding verlangt en van haar aanbidde vlijtige en onafgebroken devotie eist.”

De vrijheid, zo hebben wij dikwijls verklaard in de openbare vergaderingen, is niet voor ons. De vrijheid is voor onze kinderen, voor onze kleinkinderen, voor onze achterkleinkinderen, die na ons zullen leven!

De hedendaagse verbeteringen.

Neen, om de vrijheid te verkrijgen, wenst de P.N.I. geen gebruik te maken van het zwaard of van het geweer, noch ook wenst zij zijdelings of direct het bedreigen van de openbare orde of van het gezag aan te moedigen, of de andere feiten, die haar nu ten laste worden gelegd, maar de P.N.I. beoefent de machtsvorming langs wettelijke weg naar het voorbeeld van de moderne organisatie.

En evenals het proletariaat in Europa, dat ook de politieke macht en het verdwijnen van het kapitalisme beschouwt als de sleutel tot het ware welzijn, gedurende zijn machtsvorming reeds probeert om zijn lot te verbeteren door allerlei regelingen en overwinningen, die reeds nu verkregen kunnen worden;

evenals dat moderne proletariaat in zijn streven naar het hoge ideaal niet wars is van onmiddellijke voordelen, zo stelt ook de P.N.I. in haar streven naar de vrijheid zich in op onmiddellijke voordelen. In haar streven naar de vrijheid houdt zij zich bezig met de politiek van eiken dag en beweegt zich op sociaal en economisch terrein, ja, zij beschouwt de onmiddellijke voordelen als voorwaarden voor de vrijheid. Zij probeert scholen en poliklinieken op te richten, nationale banken te steunen, heeft de woekerbestrijding op zich genomen, probeert coöperaties op te richten, vakbonden en boerenverenigingen te steunen en het oprichten ervan aan te moedigen. Zij probeert de intrekking van de haatzaai-artikelen en artikel 153-bis-ter en artikel 161 bis van het Strafwetboek, de opheffing van de exorbitante rechten, van de gouverneur-generaal gedaan te krijgen. Zij probeert de steun van het in ellende levend volk te zijn in zijn dagelijks bestaan. Als de P.N.I. nu op dit terrein nog niet veel bereikt heeft, als de P.N.I. nog niet veel scholen heeft, nog niet veel poliklinieken, nog niet veel coöperaties, als het de P.N.I. nog niet gelukt is om de bovengenoemde politieke bemoeilijkingen te doen verdwijnen, dan is het omdat de P.N.I. pas drie jaar bestaat.

Daadwerkelijke actie.

In deze zin is het besluit van het P.N.I. congres te Jacatra, tot het overgaan tot „daadwerkelijke actie" in 1929—1930, op te vatten. Voor het congres te Jacatra, voor Mei 1929, was de P.N.I. in de periode van de *propaganda*. Al haar vergaderingen, al haar uitingen, haar gehele actie waren voor het congres te Jacatra ¹⁾ in de eerste plaats bedoeld om zich bekend te maken aan het Indonesische volk, haar beginselen en haar bedoelingen te propageren, opdat het Indonesische volk ze zou kennen en aangetrokken worden door de waarheid van haar beginselen. Haast in elke vergadering door de P.N.I. in deze fase gehouden, hebben wij slechts redevoeringen gehouden, waarin wij uitweidden over onze beginselen, zoals die neergeschreven zijn in het statutenboekje van de P.N.I. Haast elke vergadering gedurende deze fase werd gehouden om een nieuwe afdeling op te richten, of daar, waar reeds een afdeling bestond, de beginselen van de P.N.I. nog meer bekend te maken.

Gedurende deze fase heeft de P.N.I. nog geen actie gevoerd; zij heeft haar organisatie nog niet in beweging gebracht om de verbeteringen, die in haar werkprogram zijn opgenomen, tot stand te brengen. In deze fase heeft de P.N.I. slechts *propaganda gevoerd voor haar beginselen*, zij is nog niet in *actie* gekomen voor 't *werkprogram*.

Maar toen in het begin van 1929 de P.N.I. een groot aantal leden had, toen zij genoeg krachten verzameld had, toen de P.N.I. meende voldoende propaganda te hebben gevoerd, achtte het hoofdbestuur de tijd gekomen om het werkprogram *uit te voeren*, het veld van de *daad*, van de *actie* te betreden. De beginselen zijn voldoende gepropageerd, welnu, het werkprogram moet nu uitgevoerd, de „daadwerkelijke actie" begonnen!

¹⁾ Indon. voor Batavia.

58

En op voorstel van het hoofdbestuur nam het congres te Jacatra het besluit om t.a.v. de punten I d en III d van het werkprogram; dit zijn: „het doen verdwijnen van de belemmeringen van de persoonlijke vrijheid, van de bewegingsvrijheid, vrijheid van drukpers, vrijheid van vereniging en vergadering" en „het steunen en aanmoedigen van de oprichting van vak- en boerenbonden" tot daadwerkelijke actie over te gaan. Sedert het congres te Jacatra is derhalve de fase der propaganda afgesloten, en is een nieuwe fase ingetreden, de fase *der constructieve verwerkelijking, de fase der actie*.

De wijze van actie voeren? De wijze van het voeren der „daadwerkelijke actie"? Met bommen?, met dynamiet?, het zwaard?

— Neen, niet met bommen, niet met dynamiet, niet met het zwaard, niet met gebruikmaking van welk middel dan ook, dat bij de wet verboden is.

De wijze, waarop dit gedaan zal worden, is geen andere dan door het houden van openbare vergaderingen overal, ten einde de publieke opinie te beïnvloeden, wakker te maken; het publiceren van artikelen in de dagbladen, het geven van cursussen aan de eigen leden betreffende deze onderwerpen.

De wijze is geen andere dan die van het vormen van macht langs wettelijke weg, het mobiliseren van macht langs wettelijke weg, het uitbouwen van onze machtsvorming.

Gelijk de S.D.A.P., gelijk de P.S.I., voert zij *actie*, d.w.z. het zo krachtig mogelijk opwekken van eigen geest en de publieke opinie — het aanwenden van de naar binnen gerichte krachten, voor het oprichten van organisatielichamen als vak- en boerenbonden, de naar buiten gerichte krachten, om een zo krachtig mogelijke *aandrang* te bewerken om zijn eisen ingewilligd te zien. Geen aandrang door bommen, noch door dynamiet, noch door wat dan ook, dat door de wet is verboden! — maar met wettelijke aandrang, die, zoals wij in ons

77

verhoor reeds hebben gezegd, door Dr. Ratu Langi in zijn „radicale" periode genoemd werd „moreel geweld".

Edelachtbare Heren Rechters, zou „daadwerkelijke actie" niets anders betekenen dan opstand, barricaden, gevaar, — niets anders dan geweld en ten minste het overtreden van de wet?

De socialisten in Europa zetten toch ook aan tot „daadwerkelijke actie", vaak tot „directe actie", — en zij bedoelen toch ook niet de wetsovertreding, geweld of bommen met „directe actie"!

„Daar de macht van het grootkapitaal juist niet in de eerste plaats zit in het parlement, doch daarbuiten, *kan* de arbeidersklasse haar strijd niet bepalen tot het parlement alleen. Daarom dient de arbeidende klasse naast het wapen der parlementaire actie te aanvaarden, in de grote momenten van haren strijd, het wapen der directe actie, de politieke actie der vakbonden"¹⁾

Aldus sprak een voorman van de S.D.A.P. in een rede, — en een ieder weet, dat met directe actie buiten het parlement niet bedoeld wordt de wetsovertreding, geweld of opstand!

Neen, Edelachtbare Heren Rechters, wij herhalen het: niet met het doel een putsch tot stand te brengen, niet om het artikel 153 bis te overtreden of om andere strafbare feiten, die ons ten laste worden gelegd in dit proces,

¹⁾ Mr. Troelstra: „De Soc. Dem. na de oorlog", 1921, pag. 17.

voert de P.N.I. haar actie tot het verkrijgen van de Vrijheid uit, — maar de P.N.I. wenst haar doel te bereiken door het organiseren en in beweging brengen van een *wettige machtsorganisatie*, een moderne nationalistische machtsorganisatie, een nationalistische massa-actie, die alle niet-nationalistische elementen verwerpt!

Revolutionair en revolutie.

Maar het woord „revolutionair"! — dat de P.N.I. zich noemt een „revolutionaire" partij, betekent dit niet, dat de P.N.I. de opstand in de zin heeft, of op zijn minst het schenden van het gezag of de openbare orde?, vraagt gij.

Zeker hebben wij vaak gezegd, dat wij revolutionairen zijn, dat de P.N.I. een revolutionaire partij is! De P.N.I. is inderdaad van aanvang af een revolutionaire partij geweest! De zinsnede in de acte van beschuldiging, waarin wordt gezegd, dat de P.N.I. *later* revolutionair is geworden, is *totaal onjuist*. De P.N.I. is *niet later* revolutionair geworden, — zij is revolutionair sedert haar ontstaan!

Alleen betekent het woord revolutionair hier *niet* „oproer maken" of „het overtreden van de wet". Het woord revolutionair betekent hier radicaal, „omvormend in snel tempo". Het heeft hier de betekenis van het tegengestelde van „gematigd". Wij van de P.N.I. zijn inderdaad niet gematigd, wij zijn radicaal, wij wensen veranderingen in snel tempo.

Edelachtbare Heren Rechters, het woord revolutionair heeft toch niet alleen bij ons deze betekenis, de betekenis van „omvormend in snel tempo"! Indien men spiekt van „de stoommachine heeft een revolutie in de productiewijze gebracht", indien men zegt: „Prof. Einstein heeft de gehele wetenschap omtrent het heelal gerevolutioneerd", of dat „Jezus Christus de grootste revolutionair in de gehele geschiedenis der mensheid is", zoals de pacifist Ds. B. de Ligt in zijn boek „Christen revolutionair", ja, indien de Marxisten in verband met de evolutiewet in de samenleving (als variatie op Heraclitus' „panta rei") zeggen: „wij leven in voortdurende revolutie, d.i. „Revolution im Permanenz", wekt dit dan de gedachte aan het zwaard, het geweer, bommen, dynamiet, barricaden, mensenbloed en lijkenlucht?"

De P.N.I. is revolutionair, omdat zij een snelle en radicale verandering wenst. Prof. Bluntschli, de beroemde staatsrechtsgeleerde, die in het geheel niet „rood" is, zegt, dat revolutie over het algemeen betekent: „Umgestaltung von Grund aus." En evenals elke partij, die een radicale verandering wenst tot stand te brengen, een revolutionaire partij is, zo is ook de P.N.I. een revolutionaire partij. De „Perhimpunan Indonesia" is revolutionair, de P.S.I. is revolutionair, de I.S.D.P. is revolutionair en, zoals de heer Koch het zelf erkend heeft, de klassenstrijd van het proletariaat is revolutionair.

„Niet bepaalde vormen van klassenstrijd zijn revolutionair, maar de *klassenstrijd zelf* is in wezen revolutionair, niettegenstaande velen alleen rumoer en staking revolutionair vinden", aldus Stenhuis. ¹⁾

¹⁾ Rede 3 October 1928 voor de vereniging voor volksoontwikkeling te Amsterdam: zie A.I.D. 4 Augustus 1930.

Laat ons horen wat de beroemde sociaal-democraat Liebknecht van het woord revolutionair zegt:

„Wij beleven „die Revolution im Permanenz". De wereldgeschiedenis is een voortdurende revolutie. Geschiedenis en revolutie zijn aan elkaar identiek. Het revolutionaire omvormingsproces in maatschappij en staat is geen ogenblik onderbroken, want staat en maatschappij zijn *levende* organismen, — en het eind van dit omvormingsproces, — dit vernieuwingsproces is *de dood*. Dat hebben wij sociaal-democraten begrepen en daarom vormen we een *revolutionaire* partij, d.i. een partij, die ten doel heeft de hinderpalen en belemmeringen voor de natuurlijke ontwikkeling van staat en maatschappij uit de weg te ruimen!"

En Marx zegt:

„De socialisten zijn revolutionair, niet wegens het gewelddadige in hun manieren, maar wegens hun opvatting van de *groei* der productie-wijze, te weten: dat die groei andere eigendoms- en voortbrengings-vormen, tegenovergesteld aan de thans heersende, zal moeten voortbrengen; zij zijn revolutionair wegens hun streven, om de klasse, die het nieuwe stelsel zal moeten uitvoeren, *daarvoor te organiseren en rijp te maken.*" ¹⁾

Karl Kautsky zegt:

„De sociaaldemocratie is een revolutionaire, niet een revoluties makende partij!"²⁾

Bevestigt dit niet onze bewering, dat de S.D.A.P. is een revolutionaire partij, dat de I.S.D.P. is een revolutionaire partij, dat Albarda c.s., dat Stokvis, De Dreu, Middendorp revolutionairen zijn? Is de P.N.I. niet ook revolutionair, zijn ook wij geen revolutionairen, — de P.N.I. en wij, die ook wensen alle belemmeringen, die de zuivere ontwikkeling van samenleving van staat te bestrijden en uit de weg te ruimen, ook wensen „daarvoor het volk te organiseren en daarvoor rijp te maken?" En daarom nogmaals, de P.N.I. is revolutionair, wij zijn revolutionairen, — maar alleen daarom, omdat de P.N.I. wenst een radicale verandering en omvorming in snel tempo, een „Umgestaltung von Grund aus". De P.N.I. en wij zijn revolutionair niet omdat de P.N.I. met bommen en dynamiet wenst te werken, niet omdat de P.N.I. is een „revoluties makende partij", — maar omdat de P.N.I. alle beletselen, die de groei van de Indonesische samenleving tegenhouden en schade berokkenen, wenst te doen verdwijnen, en het volk organiseert om de verdwijning van die beletselen tot stand te brengen.³⁾

De macht van de geest.

Wij worden ervan beschuldigd met bommen en dynamiet ons doel te willen bereiken! Alsof er geen andere wapens zijn, die nog machtiger zijn dan deze! Machtiger dan tientallen oorlogsschepen, honderden vliegtuigen, duizenden, tienduizenden, miljoenen soldaten!

¹⁾ Quack: „Socialisten“, V, pag. 317.

²⁾ „De Weg der macht“, pag. 57.

³⁾ Voor een uitgebreider verklaring van de betekenis van de woorden „revolutie“, „...“ en „putsch“, zie onze verklaringen bij het verhoor.

61

Alsof er geen *geestelijke* wapens meer zijn, die, indien eenmaal bewust en wakker gemaakt bij het volk, nog machtiger zijn dan duizenden geweren en kanonnen, ja, duizenden vloten en andere bewapeningen!

Alsof wij niet weten, dat de *geest van het volk* almachtig gemaakt kan worden, beschuldigt men ons ervan met vuurwerk opschudding te willen verwekken! Alsof er geen Oosterse wijsheid meer bestaat, die in de Baghavat Chita bezongen wordt en ons de kracht van de geest leert:

„Ik zeg U, wapens raken het leven niet,
Vuur brandt het niet, geen water overstroomt het,
Noch schroeit het hete wind, ondoordringbaar.
Onaangetast, onbetreedbaar en vrij,
Onsterfelijk, overal, standvastig; vast,
Onzichtbaar, onuitsprekelijk, door geen woord
Noch door gedacht' omvat, steeds gans zichzelf —
Zo wordt de Ziel genoemd!“

Neen, de P.N.I. zoekt haar macht niet door middel van relletjes of door bommenwerpen, noch zoekt zij haar kracht in wetsschennis, zoals haar nu ten laste wordt gelegd. De P.N.I. zoekt de kracht van haar machtsvorming in de sociale organisatie en de organisatie van de geest van het volk, dat ontwaakt is en bewust is geworden. Zij zoekt de kracht van haar machtsvorming in het aanwakkeren en het organiseren van de geest van het volk, die onder invloed van imperialisme haast gedood is, maar nu weer oplaait. De P.N.I. begrijpt, de P.N.I. is er zich van bewust, de P.N.I. is er van overtuigd, dat wanneer de volksgeest is georganiseerd en weer is opgelaaid, geen wereldlijke macht hen meer zal kunnen vernietigen.

81

De P.N.I. is ervan overtuigd, dat wanneer zij over de geestelijke macht beschikt, zij al haar wensen *zeker*, zonder zwaard, zonder bommen, zonder kanonnen ja, zonder opzettelijke waaghalzerij tegen artikel 153bis en 169 Strafwetboek, zoals ons in dit proces ten laste wordt gelegd, vervuld zal krijgen. Met deze geestelijke macht is zij waarlijk uitgerust met wapenen, die maha-shakti, tjandabirawa en pantjasona — d.i. alvermogend, onsterfelijk, onoverwinnelijk maken!

Wie kan een volk ketenen, als zijn geest niet geketend wil worden. Wie kan een volk vernietigen, als zijn *geest* niet vernietigd wil worden?" sprak Sarojini Naidu, de Indische Srikandi, bij de opening van het veertigste „Indian National Congress", en Mac Swincy, de beroemde Ierse strijder, schrijft in zijn „Principes de la Liberté": „Want een ontwapende man kan geen menigte mensen weerstaan, een enkel leger kan geen legioenen overwinnen, — maar àlle legers van àlle staten op aarde hebben te samen niet de macht één enkele *ziel* te doen bukken, die vastbesloten is te strijden voor het recht. ¹⁾

Inderdaad, waartoe bommen of dynamiet, waartoe krachttoeren tot opzettelijke schending van de artikelen 153 bis en 169, — indien wij de overtuiging hebben, dat door het organiseren van de geest al ons doel bereikt zal worden?

¹⁾ Bij Féry: „En Irlande", pag. 140.

Het Nationalisme de ziel van de machtsvorming.

Daarom wakkert de P.N.I. de geest van het volk voortdurend aan. De geest van elk volk, dat door een bepaalden toestand in de ellende wordt getrokken, — hetzij van het proletariaat in industriële landen of van een overheerst volk — is vervuld van de *wens naar bevrijding*. Welnu, wij wakkeren dezen wens naar vrijheid aan bij het Indonesische volk. Wij wakkeren niet zozeer aan het klassenbewustzijn, zoals de algemene proletarische beweging, maar vooral het nationaliteitsbewustzijn, *het nationalisme*. Want elk volk, dat overheerst wordt door een *ander volk*, ondervindt op elk uur van de dag het imperialisme van een andere natie, — elk volk, dat koloniaal overheerst wordt, heeft daardoor een nationalistische gedachtegang. De tegenstellingen, die in Europa of in Amerika het karakter

dragen van klassentegenstellingen, omdat daar de overheersten en de overheersers deel uitmaken van hetzelfde volk, en dezelfde huidskleur hebben, — die tegenstellingen vallen bij een overheerst volk met de nationaliteits-tegenstellingen samen. Niet in de eerste plaats de tegenstelling tussen loonarbeider en kapitalist, niet in de eerste plaats dus het bewustzijn van klassentegenstelling ondervinden wij in een kolonie, maar in de eerste plaats het bewustzijn van tegenstelling van bruin versus blank, Oost tegen West, de gekoloniseerde tegenover de kolonisator.

De P.N.I. ziet dit in, de P.N.I. begrijpt, dat in het nationaliteits-bewustzijn, in het nationalisme ligt de kracht, die tot de betere toekomst zal voeren. Daarom wakkert de P-N.I. het nationalisme aan; van een sluimerend nationalisme maakt zij het tot een *levend* nationalisme, van een instinctief nationalisme tot een *bewust* nationalisme, van een statisch tot een *dynamisch* nationalisme, — kortom: van een negatief nationalisme tot een positief.

Tot een positief, Edelachtbare Heren Rechters, omdat wij met een nationalisme van protest en wrok alleen tegenover het imperialisme nog niet geholpen zijn. Ons nationalisme is een positief, een scheppend nationalisme. Met dit positief nationalisme kan het Indonesische volk zich de *materiële en geestelijke voorwaarden scheppen tot het onafhankelijke bestaan*. Door nu reeds dit positief nationalisme te onderhouden en aan te wakkeren kan zij er tegen waken, dat dit nationalisme ontaardt in een nationalisme van haat tegenover andere volkeren, d.i. dat het ontaardt in een chauvinistisch nationalisme, of in een agressief jingo-nationalisme, waarvan wij het kwaad in de wereldoorlog hebben ondervonden, een nationalisme „of gain and loss", zoals C. R. Das het uitdrukt. Met dit positief nationalisme ondervindt het Indonesische volk de waarheid van Arabindo Ghoso's woorden, die zeggen, dat zulk een nationalisme in waarheid Allah zelve is.

Met zulk een nationalisme kan het niet anders of het Indonesische volk ziet de toekomst als de komende dageraad, en houdt zijn hart van hoop vervuld. Niet langer wordt de toekomst beschouwd als een uitzichtloze donkere nacht, niet is zijn hart vervuld met wantrouwen en wrok. Met zulk een nationalisme zal het Indonesische volk bereidwillig en blijmoedig allerlei offers brengen als prijs voor de mooie en zo zeer gewenste toekomst. Kortom: met zulk een nationalisme zal ons volk weer een *ziel hebben, weer leven en niet dood zijn als nu!*

„Het is door het nationalisme," aldus Moestapha Kamil, „dat achterlijke volken gauw tot beschaving geraken, tot grootheid en tot macht.

Het is het patriotisme dat het bloed vormt dat stroomt in de aderen van krachtige naties, en het is patriotisme dat leven geeft aan elk levend mens."¹⁾

Zonder nationalisme geen vooruitgang!

„Nationalisme is dat kostbaar bezit, hetwelk aan een staat het vermogen geeft naar ontwikkeling te streven en aan een volk om zijn bestaan te handhaven."²⁾

Het opwekken van het nationalisme. Het verleden, het heden en de toekomst.

Welke zijn de wegen om dat nationalisme te bevorderen?

Drieërlei wegen zijn er:

ten eerste: wij wijzen het volk er op dat het een groot verleden heeft gehad;
ten tweede: wij versterken het bewustzijn van het volk dat het heden duister is;
ten derde: wij tonen het volk het zuiver en helderlichtend schijnsel van de toekomst en de wegen die voeren tot deze met beloften vervulde toekomst.

Met andere woorden, de P.N.I. wekt en versterkt het bewustzijn van het volk van zijn „groots verleden," „donker heden" en „de beloften ener lichtende, wenkende toekomst."

De P.N.I. begrijpt, dat slechts deze trimoerti (drie-eenheid) in staat is om de Djajakoesoema (de Indonesische bloem), het nationalisme, die thans verwelkt neerhangt, weer tot leven en fleur te brengen.

Ons groots verleden!

Ach, Edelachtbare Heren Rechters, welke Indonesiër voelt zijn hart niet van smart ineen krimpen, indien het de verhalen omtrent het mooie verleden hoort, wie van ons betreurt niet het verdwijnen van die vergane grootheid! Welke Indonesiër voelt zijn nationaal hart niet van vreugde kloppen, indien het over de grootheid van de rijken Melajoe en Griwidjaja hoort, over de grootheid van het eerste rijk van Mataram, de grootheid van de tijd van Zindok en Erlangga van Kediri en Singosari en Madjapahit en Padjadjaran, — de grootheid van Bintara, Banten en het tweede Mataram onder Soeltan Agoeng. Welke

Indonesiër voelt zijn hart niet ineen krimpen van smart, indien hij bedenkt dat zijn vlag vroeger tot zelfs op Madagascar, in Perzië en China werd gezien.

Maar aan de andere kant, bij wie herleeft niet de hoop, dat een volk met zulk een groots verleden *zeker* voldoende aanleg moet hebben om een mooie toekomst te hebben, *zeker* mogelijkheden bezit om in de toekomst weer de trap van grootheid te bereiken? Wie van ons krijgt geen nieuwe levenskrachten, als hij de geschiedenis van die voorbijgegangene tijden leest? En zo leeft ook bij het volk, met de wetenschap van zijn groot verleden, het nationale gevoel op, en het vuur van hoop laait weer in zijn hart! Het volk krijgt daardoor weer een nieuwe ziel en nieuwe krachten.

¹⁾ Lothrop Stoddard: „The new World.

²⁾ San Min Chu I, Shanghai 1928, pag. 55.

64

Zeker, dat verleden is een feodaal verleden, het heden is een modern heden. Wij wensen dat feodale verleden niet te doen herleven; wij zijn in het geheel niet voor een vernieuwd feodaal tijdperk. Wij kennen de slechte kanten van het feodale stelsel voor het volk. Wij wijzen het volk er slechts op, dat dat feodalisme van het verleden was een levend, een gezond en niet een ziekelijk feodalisme, een feodalisme vol ontwikkelingskansen, dat, indien het bijvoorbeeld niet door een vreemd imperialisme was gestoord, zeker zijn evolutie volbracht zou hebben, *zeker ten slotte een even gezonde moderne maatschappij gebaard zou hebben.*¹⁾

En wat is onze tegenwoordige samenleving? Niet gezond, niet vol ontwikkelingskansen, maar ziekelijk, „rot". In de aanvang, toen wij het tegenwoordige lot van het Indonesische volk schilderden, toen wij uiteenzetten hoe het imperialisme vernietigend werkt op onze samenleving, heeft U, Edelachtbare Heeren, reeds iets kunnen waarnemen van dit heden. Met het oog op de tijd zij dit voldoende, wij zullen er niet meer bij voegen. Maar nodig is het dat wij hier uiteenzetten, dat het bewustzijn van het ellendige lot van heden het sterkst het nationaal gevoel levendig houdt van het volk.

Immers niet alleen voor ons volk, maar voor elk volk, voor elk mens, voor *elk levend wezen, is de wetenschap van een ellendig lot de bron tot verlangen naar een beter lot. Er is geen verlangen, geen hoop, geen hartstocht, indien er geen onbevredigdheid is bij een bestaande toestand.*

85

Het is daarom, dat elke vereniging of elk dagblad in elk land in elk tijdperk, gaarne „op de toestanden wijst", d.i., het in brede kringen bekend maken van

de toestanden waar zij zich niet mee kunnen verenigen. Indien het „A.I.D." de „Preangerbode" hevig te keer gaat tegen de tegenwoordige regeringspolitiek of tegen de volksbeweging, die zij vrezen, indien de P.E.B. ijvert te waarschuwen tegen het gevaar, dat de belangen van het imperialisme bedreigt, indien de Vaderlandse Club dapper om zich heen scheldt en schimpt, dan doen zij dit alle omdat zij niet tevreden zijn met de tegenwoordige stand van zaken en omdat zij door het openbaren van hun ontevredenheid de bedoeling hebben, het verlangen, de hoop, de hartstocht van hun mensen naar een toestand, die nog beter is dan de tegenwoordige, op te wekken en te versterken. zo ook bedoelen de P.S.I., de Boedi Oetomo, Pasoendan, en welke vereniging of dagblad ook in Indonesia, met hun protesten of propaganda, niets anders dan *hun* ontevredenheid te openbaren en het verlangen en de hartstocht van hun geestverwanten te versterken.

Welnu, indien de P.N.I. moeite doet om het bewustzijn van de bitterheid van het tegenwoordig lot nog te versterken, dan wil zij hier niet anders mee dan de wens van het volk naar een beteren toestand nog meer versterken. De P.N.I. ziet in, dat deze wens en deze hoop de drijfkrachten tot streven, tot scheppingsdrang zijn. De P.N.I. weet, dat, hoe sterker het bewustzijn van de bitterheid van het lot nu is, hoe groter de ijver en vaster de wil om alle krachten in te spannen de

¹⁾ De cursusleden worden herinnerd aan de lessen over de „Faseleer",

65

mooie beloften der toekomst vervuld te krijgen — zij begrijpt, dat hoe sterker het bewustzijn wordt van de bitterheid van het heden, hoe sterker het nationaal gevoel wordt en hoe hoger het nu toch al brandende positief nationalisme zal oplaaien!

Men zou dit kunnen noemen het zaaien van ontevredenheid, men zou ons kunnen noemen, ophitsers, opruiers, — wij antwoorden hierop: wat is het verschil tussen wat wij doen, en dat wat het A.I.D., de V.C., de P.E.B. doen, en wat van dat wat de P.S.I., de B.O., Pasoendan e.a.- doen. En bovendien: wij hebben *nooit* de objectiviteit verzaakt, wij hebben nooit wat „ontevredenheid" genoemd wordt gezaaid om de ontevredenheid. Wij hebben dit slechts gedaan *om de wens van het volk naar een beter bestaan te*

86

verlevendigen en te versterken, zijn wil tot actie te versterken, het positief nationalisme tot groter bloei te brengen.

Wij denken hier aan de rede van Dr. Sun Yat Sen, die zegt:

„Indien de toestand die ik beschreven heb ... waar is, dan moeten wij goed in onze geest vasthouden de gevaarlijke positie welke wij nu innemen en de kritieke periode die wij nu doormaken voordat wij kunnen weten *hoe ons verloren nationalisme weer te doen herleven.*

„Indien wij een herleving beproeven zonder de toestand goed te begrijpen, dan zal alle hoop voorgoed verdwijnen en het Chinese volk zal worden vernietigd.

„Wij moeten zelf eerst de feiten weten, *wij moeten begrijpen dat deze rampen imminent zijn, wij moeten die broadcasten, totdat een ieder beseft, wat een tragedie de val van onze natie zou betekenen.*

„*Wanneer wij het nationalisme willen aanwakkeren, dan moeten wij eerst onze vierhonderd miljoen doen beseffen dat hun doodsuur nabij is!*”¹⁾

Dus het volk bewust maken van zijn ellendige toestand, opdat zijn nationalisme worde aangewakkerd en het in beweging wil komen, dit leert deze grote leider. Dit is ook wat wij doen. De ontevredenheid is niet ons werk, de ware ontevredenheid brengt het imperialisme zelf!

Edelachtbare Heren Rechters, het eerste gedeelte en het tweede gedeelte van het streven van de P.N.I. om het nationalisme te bevorderen zijn: het opwekken van het bewustzijn omtrent *verleden* en *heden*. Wat betreft het derde punt, dat is het gedeelte dat wijst op de toekomst en de wegen om er te komen, met het oog op de tijd alweer hoeven wij niet te lang uit te weiden: want, het gehele streven der P.N.I. naar machtsvorming, de geheel actie der P.N.I. naar buiten of naar binnen gericht, het gehele wezen der P.N.I. wijst de wegen aan tot de vervulling van die toekomst; en de vraag of het volk hem bereiken zal, is voor ons geen raadsel meer: het Indonesische volk, dat zulk een schitterend en groots verleden heeft gehad, heeft zeker, al ligt het thans ook haast op sterven, voldoende krachten en voldoende potentie om in de toekomst weer een groots gebouw voor zich op te trekken, is zeker in staat om de oude hoogte van het verleden weer te bereiken!

¹⁾ San Min Chu I, pag. 102, 122.

„Hoe zal die dag van morgen zijn?" vraagt men.

Geen mens kan precies uitschilderen hoe de toekomst zal zijn.

Geen mens kan van te voren bepalen het karakter van de toekomst.

Geen mens kan op de geschiedenis vooruitlopen.

Wij kunnen slechts gissen, wij kunnen slechts de tendensen bestuderen. Ook de Marxisten bijvoorbeeld kunnen niet precies bepalen hoe de socialistische maatschappij eruit zal zien, zij kunnen slechts de lijnen van ontwikkeling en de tendensen aangeven. Van de toekomst van Indonesia zien wij nu alleen het schijnsel, dat zo schoon is als de lichtende kim, de beloften horen wij slechts, als de tonen van de gamelang bij maneschijn van uit de verte.

Zoals in het wajangverhaal de komst van de ksatria Danadjaja vooraf gegaan wordt door het schijnsel van zijn schild en het gezang der vogels die hem begeleiden, zo is de komst van die dag van morgen thans reeds aangekondigd aan ons, die hem verwachten met een van hoop vervuld hart. Die toekomstzang spreekt van de miljoenen, die niet meer naar andere landen zullen stromen, van een welvarende volkssamenleving, van een sociale organisatie overeenkomstig haar behoeften. Van een politieke organisatie, die zo democratisch mogelijk zal zijn, van de bloei van kunsten en wetenschappen, een onbelemmerde cultuur Hij spreekt van een Federatieve Republiek Indonesia, die in vrede en vriendschap leeft met andere volkeren, van een Indonesische vlag die het firmament van het Oosten siert. Die zang spreekt van een krachtige, uiterlijk en innerlijk gezonde natie. .

De vier factoren voor machtsvorming.

Edelachtbare Heren Rechters, met het schilderen van het gedeelte betreffende het verleden, het gedeelte betreffende het heden en dat betreffende de toekomst hebben wij U in korte trekken weergegeven het werk van de P.N.I. voor de geest van zijn machtsvorming, n.l. voor het Nationalisme, — de liefde tot land en volk, de vreugde om het geluk, de smart om het ongeluk van land en volk. Laat ons thans zien, welke de factoren zijn voor machtsvorming. Deze zijn de tegenstellingen van de werkwijzen van het imperialistische stelsel.

De werkwijzen van het imperialistische stelsel zijn vierderlei:

- ten eerste: het imperialistische stelsel doet ontstaan de politiek van divide et impera, d.i. de verdeel- en heers-politiek;
- ten tweede: het imperialistische stelsel houdt het Indonesische volkdom en achterlijk;

- ten derde: het imperialistische stelsel vestigt het geloof bij het volk dat de gekleurde rassen minderwaardige rassen zijn, en dat de blanke rassen superieur zijn;
- ten vierde: het imperialistische stelsel vestigt het geloof bij het volk, dat de belangen van het volk samengaan met die van het imperialisme, zodat het volk niet een politiek voor onafhankelijkheid, en self-help voert, maar een politiek van samengaan met de overheersers, d.i. *de associatie-politiek*.¹⁾)

¹⁾ Vergelijk onze zienswijze met die van Hatta in „Indonesia vrij“, en ook met die van Dr. Sun Yat Sen.

67

- Geheel tegengesteld aan deze politiek van divide et impera,
- geheel tegengesteld aan de politiek van het dom houden van het volk; geheel tegengesteld aan de politiek van „psychologische injectie van de inferioriteit van het bruine en de superioriteit van het blanke ras,“
- geheel tegengesteld aan de associatie-politiek, zijn de factoren van de machtsvorming van de P.N.I.

a. Contra de politiek van verdeel en heers.

De P.N.I. beantwoordt de politiek van verdeel en heers met de leuze Persatoean Indonesia (Indonesische Eenheid), beantwoordt de politiek van divide et impera met de aaneensluiting van de nationalistische rijen. Reeds ver in het verleden, reeds eeuwen lang is op ons volk deze politiek toegepast, al van de tijd van de Compagnie tot heden toe. Inderdaad, in de verdeeldheid ligt onze zwakheid, in de verdeeldheid de kracht van de vijand. „Verdeel en heers“ is het parool van elk volk, dat een ander volk overwinnen wil, is het parool van het imperialisme in elk tijdperk en in elk land. „Verdeel en heers“ was het parool van de Romein, de uitvinder der spreuk; het parool van de Spanjaarden en de Portugezen, toen zij hun vlaggen overal neerplanten; het parool van de Engelsen bij het vestigen van het „British Empire“.

Laat ons horen wat Prof. Seely in zijn beroemd boek „The expansion of England“ te zeggen heeft over de „verdeel en heers-politiek“ in India: „Wanneer Engeland, dat geen militair land is, werkelijk een bevolking van een paar miljoen zielen moest beheersen met een Engelse militaire macht, is het onnodig te zeggen, dat de last onzen krachten zou te boven gaan. Maar het is *niet* zo... doordat Engeland Indië tot onderwerping bracht en het *er in houdt* in hoofdzaak met behulp van Indische troepen en met Indisch geld — Indien er in

89

Indië een *nationale beweging* kan ontstaan zoals die, waarvan wij in Italië getuige waren, zou de Britse macht niet eens zoveel weerstand kunnen bieden, als Oostenrijk aan Italië, maar zou onmiddellijk in één moeten vallen."¹⁾

„Een menigte individuen, niet verbonden door gemeenschappelijke gevoelens en belangen, is gemakkelijk te onderwerpen, omdat zij tegen elkaar kunnen worden gebruikt.

„Zoals gij ziet werd de mouterij grotendeels onderdrukt door de volken van Indië *tegen elkaar* op te zetten." ²⁾

Ook in Indonesia vergeten het oude en het moderne imperialisme niet de bruikbaarheid van dit parool; ook in Indonesia wordt dit voortdurend toegepast:

„... haar gevaarlijkste vijanden had zij door de toepassing van de regel „divide et impera" schier machteloos gemaakt; ... zij had haar schoonste triomfen behaald door de wapenen der zwakken: sluwe berekening en list," — aldus Prof. Veth bij zijn schildering van het oude Imperialisme in Indonesia,³⁾ en Clive Day schrijft:

„Divide et impera" was de natuurlijke zinspreuk, die gevolgd werd

¹⁾ Pag. 175. 209. (Vertaling Steinmetz).

²⁾ Pag. 207, 208.

³⁾ „Java", II, pag. 193.

bij het in aanraking komen met inlandse staten en was het beginsel dat voor het grootste deel tot het welslagen der Nederlanders heeft bijgedragen." ¹⁾

Het oude imperialisme is nu niet meer; maar wel zijn nalatenschap, die het aan het moderne imperialisme heeft nagelaten, het parool van „verdeel en heers". Niet gelijk vroeger gebruikt bij het onderwerpen en uitbreiden van gebied, — alle eilanden zijn nu onderworpen, de „Staatsafronding" is volbracht, — niet gelijk vroeger begeleid door wapengekletter, geweer- en kanonschoten, maar om te *consolideren* hetgeen reeds bereikt is, langs wat Stokvis noemt „stillere wegen".

Inderdaad, het gehele eilandenrijk is onderworpen, de „Staatsafronding" is volbracht, — en het gevolg is, dat Indonesia is gemaakt tot een eenheid, gebonden tot een eenheid, een „eenheid", door een socialist aldus getypeerd:

„Onderworpen eenheid, die slechts een eenheid van onderworpenheid is"

En.... een wezenlijke eenheid mag er vooral niet zijn, er mag geen geest van nationalisme binnensluipen, zodat de onderworpen eenheid het karakter van een natie gaat krijgen! Want de imperialisten weten, dat een volk, dat het nationalisme mist en geen natie-geest heeft, is, zoals Dr. Sun Yat Sen het uitdrukt, „a sheet of loose sand", een hoop los zand.

„Verdeel" opdat tot in de eeuwigheid geheerst kan worden. De geest van verdeeldheid moet worden gehandhaafd, opdat het nationalisme niet als het bindende cement in deze hoop zand binnen kan dringen en ervan maakt een rotsvast stuk beton, met de eigenschap van onvernietigbaarheid.

De imperialisten weten dit alles. Het verdeel en heers systeem wordt elke dag, elk uur, toegepast.

„Zodra Indië zou tonen te zijn," aldus Prof. Seeley tot de imperialisten, „een onderworpen *natie*, zouden wij onmiddellijk begrijpen het onmogelijk te kunnen handhaven"....

„Wanneer door een of andere oorzaak de bevolking zich als behorende tot één nationaliteit gaat voelen, dan zeg ik niet, dat er reden is te vrezen voor onze heerschappij; dan zeg ik, moeten wij *onmiddellijk alle hoop opgeven!*"

„Onmiddellijk alle hoop opgeven!" — Inderdaad: een schrik aanjagende uitspraak. Maar — geen vrees en slapeloze nachten! Immers, zijn niet de dagbladen, het A.I.D., de Preangerbode, de Java Bode, het Nieuws van de Dag, de Locomotief, het Soerabaijasch Handelsblad e.a. dagelijks druk in de weer om verdeeldheid te zaaien, zijn zij niet dagelijks gevuld met scheids en schimppartijen op elk streven van de kant van de „inlander" om eenheid tot stand te brengen, op elk streven om het nationalisme op te wekken! Zal niet de Indonesische taal, dat is de eenheidstaal, als voertaal op de scholen worden opgeheven en is niet het opvoedingssysteem op die scholen zelf al gericht op het verstikken van elk nationaal gevoel, — dénationaliserend! Bestaat er niet nog een Colijn, die in zijn boek „Koloniale vraagstukken van

¹⁾ „Nederlands Beheer", pag. 52.

heden en morgen" voorstelt om het beginsel divide et impera vast te leggen in een nieuwe administratieve indeling van Indonesia, de invoering van „eiland-gouvernementen"; bestaat er niet nog een de Kat Angelino, die dikke boekdelen schrijft met beweringen, die er toe moeten dienen om het

nationalisme in Indonesia te doden! Bestaat er niet nog een Couvreur, die in een nota de regering aanbeveelt:

„de openstelling van Bali voor de missie en de kerstening der bevolking. Aldus zou men in de toekomst kunnen krijgen een Rooms-Katholiek; Bali, dat een *wig* zou vormen tussen Java en de Oostelijk gelegen eilanden. Men heeft reeds zo'n Christelijk wig tussen Atjeh en Minangkabau; het gekerstende Batakland," — bestaat er niet nog een Couvreur, die deze *wig* aanbeveelt, hetgeen een Christen-Indonesiër uitroepen doet:

„Mijn God, een Christelijk wig! Moeten wij, Christen-Indonesiërs, die, al verschillen wij van Godsdienst met de andere landgenoten, toch in elk geval kinderen zijn van Moeder-Indonesia, — moeten wij toestaan, dat onze heerlijke godsdienst tot *dat* doel wordt misbruikt?

Moeten wij toestaan, dat het heerlijke Christendom als *middel* wordt gebruikt, om onze nationale eenheid onmogelijk te maken, en om de kinderen van Moeder Indonesia van elkaar te vervreemden?" ¹⁾

Kortom, bestaat niet overal nog het systeem, dat garandeert het wegblijven van het nationalisme en het voortbestaan van de verdeeldheid onder de „inlanders"!

Maar ook *wij*, die de macht wensen te hebben, hoeven geen slapeloze nachten te hebben!

Ook wij hebben thans een parool, dat straks machtiger zal zijn dan het parool „verdeel en heers", ook wij zijn niet voor niets in de leer bij Sanghiang Merdeka (de god van de vrijheid), die ons leert de macht van de spreuk „bersatoe kita tegoeh, bertjerai kita djatoeh" (eendracht maakt ons sterk, verdeeldheid doet ons vallen). Ook wij nemen hetgeen Prof. Seeley leert, ter harte, maar zoals wij het moeten opvatten!

De persatoean Indonesia, (de Indonesische Eenheid), Edelachtbare Heren Rechters, de Indonesische eenheid, die het gehele Indonesische volk moet oplossen tot één volk, één natie, is het voornaamste deel van de machtsvorming der P.N.I.

b. Contra de geestelijke décadence.

En het tweede? Dit is tegenovergesteld aan de tweede werkwijze van het imperialisme. Het imperialisme wenst de achteruitgang van het volk te bestendigen, en wij, wij wensen het volk weer vooruit te helpen! Wij weten: de geestelijke décadence van ons volk is een belang van het imperialisme. Want het imperialisme hier is niet in de eerste plaats een *handelsimperialisme*; het imperialisme hier, bestaat, zoals wij tevoren reeds uiteen gezet hebben, vooral in zijn vierde vorm, in het aanwenden van Indonesia als *exploitatie-gebied voor zijn surplus-kapitaal*.

Het is het werkzaamst in de landbouwindustrieën, mijnindustrieën, gewone industrieën e.a., d.w.z. alle industrieën die nodig hebben goedkope werkkrachten, goedkope grondhuren, goedkope behoeften van het volk.

¹⁾ „Soeloek Indonesia Moeda”, Sept.—Oct. 1928, pag. 274 275.

70

Voor deze goedkoopheid, moet het volk heel bescheiden leven en heel weinig weten, moeten zijn wil en zijn fierheid gedood worden — wordt het gemaakt tot een volk van gedweë schapen, zonder een greintje energie!

Wij hebben reeds gezien in het onderzoek van Prof. v. Gelderen, welk belang het imperialisme bij de sociaal-economische achteruitgang van het volk heeft; welnu, ook de geestelijke décadence is in het belang van het imperialisme!

In het Welvaartsverslag deel IX b 2 blz. 172 lezen wij:

„De desa-man en zijn hoofd en de desa-gemeente vormen van ouds de „kleine man”, de dienstbaren, die dus nederig te houden is, overigens „de belastingbetaler bij uitnemendheid.”

De prijaji daarentegen behoort tot de stand der *bevelvoerenden* en in het algemeen belang moet dit onderscheid goed merkbaar gehouden worden. Daarop is hier de *hele maatschappij gegrond*.... Al heeft men gelukkig toenemend voor de kleine man gezorgd.... *klein* moet hij blijven!"

Klein moet hij blijven, Edelachtbare Heren Rechters, hij moet een gedwee en stom schaap blijven; — tientallen jaren heeft dit systeem gewerkt, ja eeuwen reeds oefent dit systeem zijn invloed uit.

93

Verwondert het U, Edelachtbare Heren Rechters, dat mevr. Augusta de Wit In haar boek „Natuur en mensen in Indië" schrijft:
„Het onrecht heeft te lang geduurd; de geesten zijn er naar gegroeid, vergroeid. De gedachten zijn krom en klein geworden, de wil hangt slap"?¹)

Verwondert het U, heren, indien de P.N.I. onder haar beginselen opneemt de strijd, tegen de geestelijke *décadence*? Wij bestrijden haar door het bevorderen van het volksonderwijs, het steunen van de volksscholen, het bestrijden van het analfabetisme in het volk. Wij wekken en versterken de wil van het volk tot een menswaardiger bestaan, wij kweken meer behoeften in het volk. Wij roepen de fierheid, de wilskracht, de energie van het volk weer in het leven, — van het tegenwoordig volk, zegt Prof. Veth dat „de tijger in hen getemd" is, omdat „de slaapdrank ener lange onderwerping aan overmachtige vreemdelingen zijne werking niet heeft gemist!" ²)

De energie van het volk is een van de factoren van onze machtsvorming, — een van de wegen, om het gevaar van het imperialisme af te wenden, maar vooral ook om het volk vooruit te drijven!

c. Contra het minderwaardigheidsgevoel.

Edelachtbare Heren Rechters, de beperkte tijd noodzaakt ons om bij de bespreking van het derde gedeelte ons te beperken tot het aller nodigste. Dit derde gaat samen met het tweede, dat is met het werk voor de bestrijding van de geestelijke *décadence*. Want het imperialistische stelsel heeft niet alleen belang bij de sociaaleconomische en geestelijke achteruitgang van het volk, — maar het heeft er ook belang bij, dat het volk zelf gelooft, dat het een inferieur volk is.

¹) Aug. de Wit: „Natuur en mensen in Indië", pag. 90.

²) „Java", I, pag. 299.

Wij hebben eerder reeds aangetoond, dat de imperialisten hier, evenals overal, hun ware bedoelingen *verbergen*. Zij verbergen die onder allerlei mooie theorieën, zij zeggen dat hun doel is niet de winst, maar ons op te voeden, ons „achterlijken" vooruit te brengen, van onrijp „rijp" te maken, kortom, dat zij een „mission sacrée", een heilige zending te vervullen hebben.

Zij zeggen dat zij er zelf niets bij verdienen, geen voordeel doch er slechts last van hebben, — dat is, dat zij een „white mans burden" op zich nemen om ons vooruit te dragen!

En om deze theorie van de „mission sacrée" ingang te doen vinden, is het nodig dat de gekleurden het geloof ingepompt wordt, dat zij inderdaad inferieur zijn, en de blanken superieur, en dat dus de „inferieure" rassen door superieure rassen geleid moeten worden met hun imperialisme!

Karl Kautsky schrijft in zijn werk over ras en jodendom, waarin hij schildert de houding van de „blonden" tegenover de Joden, als volgt:
„de blonde heren proclameren zichzelf als de wijsten, edelsten, krachtvolsten aller mensen, wien alle anderen hebben te dienen." ¹⁾

En zou hun houding tegenover ons, volkeren van Azië, anders zijn?
Neen, niet anders, — niet minder sterk werkt het systeem van het planten van het geloof aan superioriteit van de blanken en inferioriteit der bruinen in Indonesia, — niet minder sterk is de tropenwaan, niet minder sterk is het gevoel van „ijeu aing oe jah kidoel!"

Pastoor Van Lith, een geestelijke met een oprecht hart, schreef niet lang geleden in zijn beroemd geworden werkje:
„Maar al behoren zij dus helemaal niet tot de kruidnageldieven van die dagen, zij delen toch mee in de erfenis. Zij hebben allen een legaatje getrokken uit de nalatenschap van de roemrijke O.I. Compagnie. Zij komen in Indië als telgen van de grootmogende Heren XVII, als zonen des overheersers, met de fierheid van het geslacht der overheersers tegenover de overheersten. Misschien zijn zij zich van de fierheid onbewust, zij hebben die. Wellicht hadden zij die niet, toen zij uit Nederland vertrokken, zeer mogelijk; wanneer zij eenmaal in Indië zijn dan ontkomen ze daaraan niet. De omgeving biologeert hen. De een meer, de ander minder, allen krijgen van de rassenwaan een deel te pakken. De Nederlandsche maatschappij, zoals zij nu in Indië voortleeft, is een voortzetting van de handelszaak der vroegere Compagnie, en elke Nederlander, al is hij katholiek... leeft in de atmosfeer van de grote kruidenwinkel en leeft voor de reuzenonderneming van wier voortbestaan en bloei zijn eigen leven, zijn eigen welzijn afhangt." ²⁾

Duidelijker kan niet blijken dat die rassenwaan een van de bestanddelen van de „reuzenonderneming" is. Inderdaad, de scheldpartijen en de beschimpingen als „De Inlander is een karbouw", de „De Inlander is dom", „De Inlander is zo dom, dat hij naar de verdoemenis zou gaan indien wij er niet waren", „De Inlander is

onbetrouwbaar", „de Inlander is onzedelijk" en andere mooie benamingen zijn niet van de lucht!

¹⁾ Bij Sneevliet, Proces.

²⁾ Pastoor v. Lith: „De politiek van Nederland ten opzichte van Ned. India pag. 11.

72

En toch ligt voor ons het gevaar niet in de eerste plaats in de toevallige rassenwaan van de een of anderen blanke, zelfs niet in de rassenwaan van een of ander blank ras, — de grote ramp ligt in het feit dat dit tot een systeem, dat regelmatig op ons volk injecteert, het geloof van „de inlander is dom, hij gaat naar de verdoemenis indien de Hollander hem niet leidt", is gemaakt. En deze regelmatige injecties hebben inderdaad invloed! Eeuwen lang is ons deze „wetenschap" regelmatig ingepompt, van „de inlander is dom", eeuwenlang heeft men ons tot dit minderwaardigheidsgevoel opgevoed, van geslacht op geslacht hebben wij dit systeem moeten ondervinden, — en daarbij werden wij zoals het welvaartsverslag zegt „klein" gehouden, en werd onze energie gedoofd. Nu gelooft een groot deel van ons volk inderdaad, dat wij minderwaardig en tot niets in staat zijn. Overal horen we de verzuchting slaken: „Immers wij zijn dom, als de Europeanen er niet waren hoe zouden wij dan kunnen leven".

O, Edelachtbare Heren Rechters,
hoe goed zou het zijn, indien wij lang en breed konden praten over deze ontzaglijke ramp! Hoe goed zou het zijn, indien wij de gelegenheid hadden een ogenblik te openbaren „de wahjoe, tjakraningrat", (p) die de zieleketen, die ons bindt, zou doen verdwijnen! U zult moeten inzien, dat dit inferioriteitsgevoel vergif is voor de vooruitgang van elk volk, een gemene rem voor zijn evolutie. Verwondert het U, Heeren, indien U ziet dat de P.N.I. met alle kracht dit inferioriteitsgevoel bestrijdt, met alle kracht bestrijdt het gevoel van „het kan toch niet", uit elkaar rukt de theorieën van „Mission sacrée" en de „White Men's Burden" — het vertrouwen in het volk terugbrengt: dat het, indien het slechts de gelegenheid ertoe wordt gegeven, capaciteiten heeft die niet onderdoen voor de capaciteiten van andere volken? Verwondert het U, Heeren, indien de P.N.I. de leugens, dat het Oosten naar de verdoemenis zou gaan indien het Westen er niet was, aan de kaak stelt? Neen, voor ons mensen van de Partai Nasional Indonesia bestaat er geen twijfel meer, dat de inferioriteit of domheid *niet* een natuurlijke inferioriteit of domheid is, samengaande met onze gekleurde huid, maar een inferioriteit of domheid die *gemaakt* is, die ons geïnjecteerd is, — wij twijfelen ook niet meer aan de

96

woorden van Karl Kautsky die wij reeds eerder aangehaald hebben n.l. „De bezitloosheid brengt echter gebrek aan beschaving-middelen, dus ook aan beschaving mee." ¹⁾

en dat de theorie van de „mission sacrée" slechts in schijn waarheid is „De *schijn* van de heerschappij der cultuur over de onbeschaafdheid!" ¹⁾

Schijn, Edelachtbare Heren Rechters, schijn! Schijn is, dat wij een inferieur ras zijn, schijn is dat de imperialisten in wezen superieur zijn.

Deze schijn te bestrijden, dit gevoel van minderwaardigheid te bestrijden is een van de bestanddelen van onze machtsvorming. Met het bestrijden van dit inferioriteitsgevoel heeft de P.N.I. een van de belangrijkste voorwaarden van haar politiek naar voren gebracht: „Vertrouwen op zichzelf". De voorwaarde voor „self-reliance" of „self-help".

¹⁾ Karl Kautsky: „Sozialismus und Kolonialpolitik", pag. 19.

73

d. Contra de Associatie-politiek.

Laat ons nu bespreken het vierde bestanddeel van onze machtsvorming. Ook hierbij kunnen wij kort zijn. Reeds eerder immers hebben wij uiteengezet, dat in elk overheerst land een belangen-tegenstelling bestaat tussen de imperialisten en de inheemsen, een belangentegenstelling op economisch, sociaal-politiek en op welk terrein dan ook.

Onwaar is de leer van de imperialisten, dat beide partijen gemeenschap of gelijkheid van belangen hebben, en derhalve is ook onwaar hun leer, dat de kolonie eeuwig verenigd moet blijven met het „moederland", en dat wij dus een Associatie politiek moeten voeren.

Neen, de P.N.I. erkent het bestaan van de gemeenschap van belangen niet, zij wenst de associatie politiek niet te voeren. De P.N.I. staat sterk in haar overtuiging, dat er is een belangentegenstelling en belangen-*antithese*, zoals erkend wordt door vele eerlijke Nederlanders. De P.N.I. staat sterk in haar overtuiging, dat geen enkele kolonie in staat is, zijn samenleving te organiseren, indien de belangentegenstelling niet opgehouden heeft te bestaan, — dat is zolang de kolonie niet heeft opgehouden te zijn een *kolonie!* Daarom is de P.N.I. een vrijheidspartij.

En de vrijheid zal ons niet worden geschonken door het tegenwoordige

97

imperialisme, door ons eerst „rijp" te maken voor de vrijheid, omdat onze vrijheid is een *nadeel* voor hen. De vrijheid is een vrucht van ons *eigen* werk, die wij zelf moeten maken, die wij zelf moeten loven en liefhebben! De associatie politiek is vijandig aan ons standpunt, de politiek van associatie verdoezelt de waarheid. In een kolonie is een antithese, welnu, onze politiek hoort uit te gaan van deze *antithese*. Wie dit niet doet, staat niet op vasten bodem. De P.N.I. wenst niet aan dit zelfbedrog mee te doen, wenst op de vasten bodem der realiteit te staan. Neen, niet de associatie politiek, maar de politiek der antithese is een van de wezens Deelen der machtsvorming der P.N.I. Met deze antithese politiek wordt een scheidingslijn getrokken tussen *sini* en *sana*. (g) De toestanden worden verhelderd.

Het stoffelijk lichaam van de machtsvorming.

Edelachtbare Heren Rechters, ons blijft nu over nog een ding van onze machtsvorming te bespreken. Wij hebben reeds uiteengezet, wat de ziel van onze machtsvorming is, d.i. het Nationalisme.

Wij hebben ook reeds behandeld de bestanddelen van de machtsvorming, n.l. de Indonesische eenheid, het bestrijden van de geestelijke *décadence* van ons volk, het bestrijden van het minderwaardigheidsgevoel, het voeren van de antithese-politiek. Wij moeten nu nog behandelen de uitvoerders van onze machtsvorming, *het stoffelijk lichaam*.

Het stoffelijk lichaam der P.N.I. is, zoals zij het zelve wenst, de massa. De P.N.I. wil niet een partij zijn van enkele tientallen of honderden, geen vereniging van „salon-politiekers", de P.N.I. wenst een massabeweging te zijn, die duizenden, tienduizenden, honderdduizenden, miljoenen, oud en jong, mannen en vrouwen, edelman of gewoon desa-man, opwekt! Slechts door zulk een massa-actie, kan naar haar overtuiging, haar machtsvorming gelukken. Slechts met een massa-actie die als een geweldige bandjir in zijn vaart niet gestuit kan worden, die als een machtige golf geheel Indonesia overstroomt, van Atjeh tot Fak-Fak.

Slechts met zulk een massa-actie kan onze machtsvorming tot werkelijke macht groeien. De zuivere, maar stille wateren van Indonesia wenst de P.N.I. te doen stromen, door bron met bron, rivier met rivier, meer met meer te verbinden,

totdat zij aanzwellen tot een machtige en grootse stroom, aangolvend naar een bepaalde bestemming. Met een stoffelijk lichaam gelijk een reus, met bestanddelen „ampat shakti" zoals wij het reeds hebben verklaard, met het nationalisme als ziel laaiende in de boezem, wordt volgens de wensen der P.N.I. de machtsvorming als Krishna Tiwikrama, — machtig, noverwinnelijk!

Massa-actie.

Krishna-Tiwikrama! Dus toch revolutie of wetsschending, toch relletjes, toch „hamoek Djajabinangoen", roept gij ons tegen.

Neen en nogmaals neen!

Geen schending van de wet of revolutie, maar een massa-actie, die machtig maar toch ordelijk is, zoals bijv. de massa-actie van de S.D.A.P., toen zij twintig jaar geleden voor het algemeen kiesrecht vocht.

Werden toen bij de massa-actie van de S.D.A.P., toen tientallen, honderdduizenden mensen in beweging werden gebracht, gebruik gemaakt van bommen en dynamiet of was er toen inbreuk op de openbare orde, gezag-schennis?

Zijn er in de S.D.A.P. bij die massa-actie mensen veroordeeld geworden, wegens het schenden van welk artikel van het Strafwetboek dan ook?

Edelachtbare Heren Rechters, het Nederlandse volk verheugt zich thans in het bezit van een algemeen kiesrecht, het is verheugd over de overwinning van de democratie; wij wensen het ook geluk daarmee, wij zeggen ook tot hen: „Weest gelukkig gij met uw algemeen kiesrecht, weest gelukkig, gij volk van Nederland!"

Maar laat ons bedenken, op welke wijze dat Nederlandse volk aan dat kiesrecht is gekomen, *hoe* het deze democratische overwinning heeft veroverd! Niet anders dan door massa-actie! door een massa-actie, die geheel Nederland overstroomde, die de energie van het ganse volk opwekte, die de natie elektrificeerde, door een massa-actie, die nu met gouden letters geschreven staat in de geschiedenis van het Nederlandse volk, dat een moderne regeringsvorm wist tot stand te brengen!

Een massa-actie, die even machtig is, heeft de P.N.I. voor ogen, een massa-actie zo geweldig en groots, dat zij ook de gehele natie doorschokken, elektrificeren zal, — een massa-actie golvend naar haar bestemming, niet om

voor de aardigheid wetsovertredingen te begaan, zoals ons ten laste wordt gelegd in dit proces, ook niet met geweer, bommen, gifgas of wat voor andere „aardigheden", maar met een geestelijk wapen dat het aanzijn heeft van het nationalisme met de vier genoemde bestanddelen, want dit geestelijk wapen, indien slechts voldoende gescherpt, is sterk genoeg om ons oppermachtig en onoverwinnelijk te maken, d.i. in staat om een machtig „moreel geweld" voort te brengen, dat *zeker* tot ons doel zal leiden!

Wij herhalen het: het stoffelijk lichaam der machtsvorming van de P.N.I. vormen wij uit ons miljoenen volk!

Aha! Het A.I.D. schrijft vaak of wel getuige Albreghs zegt à la Colijn, dat zij dus is de opvolger van de P.K.I., de opvolger van de „Gombisnisi"! ¹⁾

75

Een geweldige „logica" is dit, Edelachtbare Heren Rechters! „Logisch", nietwaar? De P.N.I. werd opgericht niet lang na de opheffing der P.K.I., de P.N.I. heeft evenals de P.K.I. vaak haar anti-imperialisme getoond, de P.N.I. wil de massa in beweging brengen, dus is de P.N.I. gelijk aan de P.K.I., dus is rood-wit met de buffelkop gelijk aan rood met de sikkel en de hamer, dus is een Indonesische nationalist gelijk aan een „Gombisnisi" (communist)! ¹⁾

En toch.... ondanks deze „logische" logica, is de P.N.I. niet communistisch! Inderdaad werd de P.N.I. in 1927 opgericht, zeker is zij anti-imperialistisch, zeker is zij een massapartij, een kromoïstische, een marhaenistische (proletarische) partij, inderdaad was Dr. Tjipto bevreesd dat zij beschouwd zou worden als opvolgster van de P.K.I., maar de P.N.I. is niet communistisch, de P.N.I. is *geen* „heimelijke opvolgster"²⁾ van de Partai Komunis Indonesia!

De P.N.I. is een revolutionair nationalistische partij, zoals wij het hebben uiteengezet, — en haar massakarakter, 'haar kromo-isme, haar marhaen-isme is niet vanwege haar kommunistische principes, maar omdat de Indonesische samenleving haar tot het belijden van dit marhaenisme noodzaakt!

Marhaenisme!

Haar noodzaakt tot het Marhaenisme? vraagt gij.

Ja, Edelachtbare Heren Rechters, zo is het, evenals de Europese samenleving de socialisten tot het proletarisme noodzaakt! Want de Indonesische samenleving is een kromoïstische samenleving, een samenleving, voor een groot deel bestaande uit kleine boeren, kleine loonarbeiders, kleine zeelieden, kortom: op alle gebied kromo en marhaen! Een nationale bourgeoisie, die krachtig genoeg is om in de strijd tegen het imperialisme nuttig te kunnen zijn, die een „selfscontaining" politiek zou kunnen voeren, zoals in India, bestaat hier zo goed als niet.

Er zijn vele Indonesische Nationalisten die van mening zijn, dat de Indonesische beweging naar het model van de Indische beweging geleid moet worden met een economische boycot of een swadeshi, evenals in India. Wij antwoorden hierop: indien het zou kunnen, zou het zeker mooi zijn, maar de Indonesische beweging *kan* niet gelijk zijn aan de Indische, kan geen swadeshi beweging op touw zetten, omdat zij niet beschikt over een krachtige nationale bourgeoisie. De Indonesische beweging moet zich geheel instellen op kang Kromo en Marhaen! In de handen van Kromo en Marhaen ligt het lot van Indonesia, in de organisatie van Kromo en Marhaen moet onze kracht gezocht worden. De bewegingen, die zich verre houden van de „ra'jat rendah" („lage volk", gewone volk), dat leeft in ellende, die de „salon-politiek" of de „menak-politiek" (menak-adel) voeren, die niet werken voor Kromo of Marhaen, die, — al zouden zij zich nog schor schreeuwen om hun vaderlandsliefde en hun liefde voor hun volk rond te bazuinen, — voeren geen ernstige politiek!

¹⁾ De benaming van het communisme in de volksmond.

²⁾ In de acte van beschuldiging wordt de P.N.I. genoemd de heimelijke opvolgster van de Partai Kommunis Indonesia.

76

Proletarisatie! — dit is de schilderij van onze samenleving. Want het imperialistische stelsel heeft al van de tijd der Compagnie, elke onderneming van betekenis voor het volk, met wortel en al uitgeroeid en elke groei van inheemse ondernemingen belemmerd, zodat geen nijverheid en industrie of wat voor een Indonesische onderneming ook meer kon bloeien; handel, scheepvaart, nijverheid, alles ging ten gronde onder de druk van het oude en moderne imperialisme, die allebei *monopolistisch* waren!

Er is nu alleen nog maar kleinhandel, kleinscheepvaart, kleine nijverheid, kleine landbouw en bovendien nog de miljoenen loonarbeiders,

die in het geheel geen zaken hebben. Nu is de Indonesische samenleving een samenleving van kromo en marhaen!

Edelachtbare Heren Rechters, de tijd laat ons niet toe om verder hierop in te gaan en u met bewijzen te tonen hetgeen wij hierboven gezegd hebben, maar enkele citaten uit hetgeen Europese geleerden hierover gezegd hebben mogen wij u niet onthouden, zo bijv. van Raffles, Prof. Veth, Prof. Kielstra, Prof. Gonggrijp, Prof. Van Gelderen, Schmalhausen, Rouffaer e.a. Allen zullen, hetgeen wij gezegd hebben, bevestigen!

In het beroemde boek van Raffles over Java lezen wij omtrent het oude imperialisme het volgende:

„Het zou even moeilijk zijn een uitvoerige beschrijving der *uitgestrektheid* te geven, welke de handel van Java tijdens de vestiging der Nederlanders in de Oosterse zeeën genoot, als het smartelijk zou zijn te moeten aantonen, op welke wijze die handel door vreemde tussenkomst belemmerd, geheel veranderd en beperkt werd, door het gezag van een wankelend monopolie, door eigenbaat en geldzucht met macht gepaard, en door de kortzichtige dwingelandij van een koopmansbestuur..."

„Zodanig zijn de voornaamste der een en dertig artikelen van beperking die elke beweging van de handel omkluisterde en de laatste vonk van ondernemingsgeest uitbluschte, ten behoeve van bekrompen inzichten van eigenbaat, welke men de dweepzucht der geldgierigheid zou kunnen noemen,"¹⁾

Edelachtbare Heren Rechters, Raffles staat bekend als een Hollanderhater! Laat ons daarom horen wat mensen van uw volk hierover te zeggen weten. Wij zullen zien, dat zij dezelfde opvatting zijn toegedaan. Zegt niet Prof. Veth van het oude imperialisme, dat ons volk:

„der 16e eeuw nog, evenals die van Madjapahit, zich vooral als ondernemende *handelaars*, *stoute zeevaarders*, onverschrokken kolonisten onderscheidde, en dat zij als geheel genomen... een grote verandering hebben moeten ondergaan om in de vreedzame landbouwers van onze tijd te worden herschapen."

en dat:

„toch duidelijk is, dat de tijger in hen getemd is en de slaapdrank

¹⁾ Raffles: „Geschiedenis van Java", vertaling van de Sturler, 1836, pag. 116 en 140.

²⁾ Prof. Veth: „Java", I, pag. 299.

ener lange onderwerping aan overmachtige vreemdelingen zijne werking niet heeft gemist."

Schrijft niet Prof. Kielstra:

„De handelspolitiek der Nederlanders had ertoe geleid, dat vele bronnen van bestaan waren *verstopt, of geheel uitgedroogd*; maar wat deerde dat! Werd niet... geleeraard, dat men nooit moest afgaan van den stelregel, dat een arm volk het gemakkelijkst te regeren is! ¹⁾

En Prof. Gonggrijp schrijft:

„De geweldige handhaving van dat monopolie heeft de welvaart van de Molukken *vernietigd*, en *neergedrukt* het weinige dat (nog) onder de inheemse bevolking van Java aan handelsgeest en ondernemingslust leefde," ²⁾

en Prof. Van Gelderen schrijft in zijn voorlezingen:

„Een uitvoerige literatuur maakt het *onbetwifelbaar*, dat een begin van stelselmatige actieven handel, van overzees ruilverkeer met de toenmalige middelen ... reeds *aanwezig* was ... Door het stelsel van contingenten en leveringen, later dat der dwangcultures, werd de Inlandse producent weggedrongen van de wereldmarkt, en de verdere ontwikkeling van een eigen klasse van ondernemers, handelaren, belemmerd!" ³⁾

Men zou ons kunnen tegenwerpen: „Ja, maar dat zijn oude toestanden, het is nu immers niet meer zo!"

Zeker — dit waren oude toestanden, dit waren de misdaden van het oude imperialisme! Maar de toestanden onder dit moderne imperialisme? De toestanden van nu belemmeren nog altijd de opkomst van een ondernemersklasse in Indonesia, hebben nog steeds een tendens tot verproletarisering, — zij het dan ook, om de woorden van Stokvis te gebruiken „langs stillere wegen". Nog is onze samenleving, een samenleving van kleine boeren, kleine handelaren, kleine scheepvaart, alles klein, terwijl miljoenen geen eigen zaken hebben, hoe klein ook, proletariërs, wier aantal (samengaande met de tendens tot verproletarisering van het moderne imperialisme, dat volgens Prof. Van Gelderen ons volk maakt tot een „natie van loontrekkers" tot een „loontrekkende onder de naties"), steeds groter wordt.

Ex-Assistent-Resident Schmalhausen schrijft als commentaar op het rapport van Du Bus, dat luidde:

„Hetzelfde, en in nog veel hogere mate, is waar ten aanzien der lijnwaden. Java in vroeger tijd, ontbood de fijnere soorten van de kust, maar van die voor het dagelijks gebruik *voorzag het zichzelf en de Archipel grotendeels mede*. Bij ladingen gingen zij Java uit en verspreidden zij zich over de omliggende eilanden. Thans voeren wij op Java en in de Archipel *onze Nederlandsche lijnwaden in...* Onder dit conflict gaat de eigen fabricatie te niet en vleien zich onze Vaderlandse fabrieken, die wel spoedig geheel te zullen vervangen," het volgende:

„Terwijl Du Bus onder de oorzaken van de ongunstige toestand,

¹⁾ t.a.p. 19.

²⁾ t.a.p. 76.

3) Prof. Van Gelderen: Voorlezingen, pag. 122.

78

naast de uitvoer van rijst, het verdwijnen van zoveel andere artikelen van uitvoer noemt, kan men in onzen tijd ook *weer opmerken, dat vele inlandse industrieën zijn te niet gegaan of kwijnen!*" ¹⁾

En als G. P. Rouffaer schrijft:

„Zo moest het gebeuren, dat de eigen textielnijverheid steeds neergedrukt werd door de aanzienlijken import uit de vreemde", ²⁾

Zegt hij er dan wat anders mee! Neen. Niets anders. En zo is het ook gesteld met alle andere ondernemingen in Indonesia. Waar is nu onze scheepvaart? Waar is onze ijzerindustrie, onze koperindustrie, onze handel?

Inderdaad zijn de woorden van Prof. v. Gelderen waar, die luiden: deze ontwikkeling (van de moderne industrieën, Edelachtbare Heren Rechters) heeft teruggedrongen de elementen van de hoger ontwikkelde huisindustrieën. De Inlandse exporthandel is vernietigd en de lokale industrie verdween voor de vloedgolf van de goedkope importartikelen der massaproductie." ³⁾

Zo handhaafde zich, ook in het tijdperk der vrije cultures, dat op het cultuurstelsel is gevolgd, de historisch voltrokken scheiding tussen de Javaanse tani, en hiermede feitelijk de Inlandse en de wereldmarkt onzer dagen." ⁴⁾

Edelachtbare Heren Rechters, in zulk een samenleving, in een samenleving, waar de klasse der grootondernemers ontbreekt, in een samenleving, die bijna uitsluitend bestaat uit Kromo's en Marhaens, moeten wij van de P.N.I., die altijd staan op de bodem der realiteit, een Kromoïstische of Marhaenistische politiek voeren. Wij kunnen niet beproeven het imperialisme te overwinnen door het weg te dringen in een economische strijd, wij kunnen niet beproeven zijn krachten te verzwakken door een nationaal-economische „selfscontaining”, zoals in India. Wij kunnen het slechts overwinnen door de actie van Kang Marhaen en Kang Kromo, door een grootst mogelijke *massa-actie*. Wij proberen de energie van die miljoenenmassa te organiseren en die van de intellectuelen van Indonesia te trekken naar en in deze organisatie. Wij beproeven, — en wij zijn er van overtuigd dat het lukken zal — het bewustzijn bij de intellectuelen bij te brengen, dat zij zich in de rijen van de massa moeten scharen om te strijden. In de massa moeten zij de kracht en de macht van de natie zoeken, — niet meer als vroeger alleen „salon-politiek” voeren, pruttelen en mokken in klikjes.

Neen! „In de massa, met de massa, voor de massa!” moet het parool zijn van elken Indonesiër, die wenst te strijden voor het heil van land en volk!

De actie voor de machtsvorming. Cursus en „actie”.

Edelachtbare Heren Rechters, wij hebben thans behandeld de factoren der machtsvorming der P.N.I. De ziel van de machtsvorming is het Nationalisme — haar stuwende hartklop vormen de vier factoren — haar lichaam is de Massa.

¹⁾ „Java”, I, pag. 139.

²⁾ G. P. Rouflaer: „Voornaamste Industrieën”, pag. 2.

³⁾ In Dr. Schriele's „Western influence”, pag. 99.

⁴⁾ Van Gelderen, voorlezingen, pag. 123.

Laat ons thans in het kort uiteenzetten hoe de machtsvorming geschiedt. De actie voor de machtsvorming wordt bepaald door het karakter van onze beweging. Het karakter van onze beweging is die van een *nationale bevrijdingsbeweging en hervormingsbeweging tegelijk.*”

Ir. Albarda sprak in de Tweede Kamer hierover het volgende:¹⁾

„Intussen heeft de inlandse beweging, evenals de sociaaldemocratie een *tweeledig* karakter. Terwijl zij streeft naar de verwezenlijking van haar ideaal in

de *toekomst*, tracht zij in het *heden* verbeteringen te krijgen in het lot van de massa's, wier ideaal zij dient.

„Evenals de sociaal-democratie verwacht zij van de strijd voor onmiddellijke lotsverbetering zelf, ook een zodanige intellectuele verheffing en scholing van de massa, die zij leidt, dat deze tot de verwezenlijking van het ideaal eerder en beter in staat geraakt.”

Onze beweging is dus een beweging, die in haar streven naar de vrijheid, moeite doet om de verbeteringen die in het *heden* verkregen kunnen worden, te verkrijgen. Zij is een beweging, die in haar statuten niet alleen heeft staan de woorden „vrijheid van Indonesia”, maar daarin ook heeft neergeschreven „te willen *werken* voor de Indonesische vrijheid”. Zij heeft een werkprogram, dat vele van deze verbeteringen *nu* bevat. En gelijk Ir. Albarda zegt, is de strijd en de actie voor de punten van het werkprogram te beschouwen als een scholing, een training, voor de hogere en moeilijker te bereiken idealen, d.i. de vrijheid van land en volk. De actie voor het oprichten van enige scholen, voor het oprichten van eigen poliklinieken, voor de woeker- en analfabetismebestrijding, voor het oprichten van coöperaties, voor de opheffing van de artikelen 153bis, of de haatzaai-artikelen of de Digoelrechten (exorbitante rechten), voor de ruimere toepassing van het vereeniging- en vergaderrecht in het algemeen en voor de vrijheid van drukpers, — deze „actie van elken dag” heeft zijn opvoedende waarde, die zeer groot is voor het volk en zeer nuttig om het volk het bewustzijn van en het geloof in eigen kracht, de ware macht, bij te brengen.

En tegelijk met deze acties van eiken dag, van deze „daadwerkelijke acties”, leren wij het volk theorieën, van de bewegingen in andere landen, — wij geven het volk *cursussen* en *geschriften*, opdat het volk kenne de moeilijkheden van de strijd, wete waarom het strijden moet, waarvoor het strijden moet en waarmee het strijden moet, m.a.w.:

opdat het volk geen verkeerde wegen zal inslaan en niet als schapen *gedachteloos* geleid worden. Cursussen, brochures en organen zijn onafscheidelijk van een *bewuste* massa-actie, van een massa-actie met *doorzicht*.

Een massa-actie zonder theorie aan hen, die de actie zullen uitvoeren, een massa-actie zonder cursussen, brochures en organen, is een massa-actie die niet leeft en geen ziel heeft, — een massa-actie derhalve, die geen *wil* heeft. Terwijl juist deze wil de ware drijfkracht voor de massa-actie is! Karl Kautsky, de beroemde theoreticus van de proletarische massa-actie in Europa, schrijft in zijn boek „Der Weg zur Macht”:

„De wil als strijdlust wordt bepaald: 1e door de prijs van de strijd, die de strijdenden wenkt, 2e. door het krachtsgevoel, 3e. door de werkelijke kracht, hoe hoger de prijs des te sterker de wil, des te meer waagt men, des te energieker biedt men al zijn krachten aan, om die prijs te verkrijgen. Maar dit geldt alleen dan, wanneer men overtuigd is over de krachten en kundigheden te beschikken, die voor het bereiken van de prijs nodig zijn. Heeft men niet het nodige vertrouwen in zichzelf dan moge het strijddoel nog zo aantrekkelijk zijn, — het ontketent geen *willen*, doch slechts een wens, een vurig verlangen, dat zeer brandend kan wezen, doch geen *daad* doet geboren worden en praktisch volkomen nutteloos is. Het krachtsgevoel is even kwaad als nutteloos, wanneer het niet op werkelijke kennis der eigen krachten en die van de tegenstander berust, doch slechts op blote illusies. Kracht zonder krachtsgevoel blijft dood, toont geen willen. Krachtsgevoel zonder kracht kan onder zekere omstandigheden tot daden voeren, die de tegenstander verrassen en bang maken, zijn wil buigen of verlammen. Maar blijvende resultaten zijn zonder werkelijke kracht niet te bereiken. Ondernemingen die niet door werkelijke kracht, doch slechts door misleiding van de tegenstander t.a.v. de eigen kracht tot overwinning hebben geleid, moeten vroeger of later altijd te gronde gaan, en een te grootere ontmoediging achterlaten naarmate de eerste resultaten glansrijker zijn geweest.

“...Onze eerste en gewichtigste taak is de vermeerdering van de kracht van het proletariaat. Deze kunnen wij natuurlijk niet naar believen vergroten. De krachten van het proletariaat zijn voor een zekeren toestand van de kapitalistische maatschappij door haar economische verhoudingen bepaald, en laten zich niet willekeurig vermeerderen. Maar men kan de werking der voorhanden krachten vergroten door hare verspilling tegen te gaan. De niet-bewuste processen in de natuur betekenen een oneindige verspilling van krachten, wanneer wij ze vanuit het standpunt onzer doelstelling beschouwen. De natuur heeft zelfs geen doelstelling, die ze dient. Het bewuste willen van de mens geeft hem doelstellingen, wijst hem echter ook de wegen aan, die doelstellingen zonder krachtsverspilling, met de geringste krachtsinspanning, te bereiken.

„Dit geldt ook voor de strijd van het proletariaat. Wel heeft hij al van meetaf niet zonder het bewustzijn der deelnemers plaats, maar hun bewuste willen omvat daarbij slechts hun dichtstbijzijnde persoonlijke behoeften. De

maatschappelijke veranderingen, die uit de strijd voortspruiten, blijven voor de strijders eerst verborgen. Als *maatschappelijke* gebeurtenis is dientengevolge de klassenstrijd langen tijd een *onbewuste* gebeurtenis en als zodanig behept met al de krachtsverspilling, die in alle onbewuste gebeurtenissen te vinden is. Slechts de kennis van het maatschappelijk proces, van zijn tendensen en van zijn doelen vermag aan deze krachtsverspilling een einde te maken, de krachten van het proletariaat te concentreren, ze in grote organisaties samen te vatten, die door de grote doeleinden verenigd worden en planmatig alle persoonlijke en ogenblik-acties ondergeschikt maken aan de blijvende klassenbelangen, welke op hun beurt weer ten dienste der gezamenlijke maatschappelijke ontwikkeling worden gesteld.

81

„Met andere woorden: de *theorie* is de factor die de mogelijke krachtsontwikkeling van het proletariaat ten zeerste verhoogt terwijl zij het ook leert op de meest doelmatige wijze gebruik te maken van de door de economische ontwikkeling gegeven krachten en hun verspilling tegengaat.

„De theorie verhoogt echter niet alleen de werkzame kracht van het proletariaat, maar ook zijn *krachtsbewustzijn*. En dat is niet minder noodzakelijk.“¹⁾

Edelachtbare Heren Rechters, met dit citaat is duidelijk getekend welk een groot nut het heeft, dat de leider de theorie onderwijst aandegenen die geleid worden. De P.N.I. geeft onderwijs in die theorieën.

Zij zorgt voor cursussen en organen. Zij geeft de theorie omtrent de ingewikkeldheden en de geheimen van het imperialisme, de theorie omtrent de problemen van de eigen beweging, de theorie omtrent de leringen van de bewegingen in andere landen. Maar, — niet alleen moeten de theorie, de krachten van het volk vermeederen, niet slechts moeten de cursussen, brochures en de organen de wil van het volk versterken.

Het volk moet ook in zijn willen getraind worden op het terrein der daadwerkelijke acties, d.i. getraind in het *werken* voor de hedendaagse hervormingen, zoals wij reeds eerder gezegd hebben. Hierin nu kan de wil van het volk nog gericht worden en zijn kracht geschat, gemeten, verzorgd en zijn potentie opgevoerd, de wil en de energie gestaald!

Karl Kautsky schrijft omtrent deze daadwerkelijke acties, bijna 39 jaar

geleden, Edelachtbare Heren Rechters, in zijn „Der Weg zur Macht"²⁾:
„Wat het proletariaat nog mist is het bewustzijn van zijn macht
„Wat de sociaaldemocratie vermag te doen, doet ze, het proletariaat dat bewustzijn bij te brengen. Ook hier weer door theoretische voorlichting, maar niet door deze alleen. Werkzamer voor de vorming van het krachtsbewustzijn dan alle theorie is steeds de *daad*. Zijn successen in den strijd tegen de tegenstander zijn het, waarmee de sociaal-democratie aan het proletariaat zijn kracht op de meest duidelijke wijze demonstreert, en daardoor zijn krachtsgevoel op zijn krachtigst verhoogt. Successen, die zij echter ook weder hebben te danken aan de omstandigheid, dat zij wordt geleid door een theorie, welke aan de bewuste, georganiseerde delen van het proletariaat mogelijk maakt, om op elk ogenblik het maximum van zijn voorhanden krachten aan te wenden.

„De werkzaamheid der vakbonden buiten de Angelsaksische wereld is van het begin af door de sociaaldemocratische kennis in het leven geroepen en bevrucht. Naast haar successen zijn het de succesvolle worstelingen om en in de parlementen, die het krachtsgevoel en de kracht van het proletariaat machtig hebben opgeheven, niet alleen door de materiële voordelen, die daarbij aan enkele proletariërslagen ten deel vielen, maar voor alles ook daardoor, dat de bezitloze, totnogtoe angstig gemaakte en hopeloze volksmassa's hier een kracht zien optreden, die dapper tegen alle heersende machten de strijd opnam, overwinning op overwinning bevocht en daarbij toch niets anders was dan een organisatie van de bezitlozen zelf.

¹⁾ Karl Kautsky: „Der Weg zur Macht", pag. 29 e.v

²⁾ Tot aan pag. 52.

„Daarin ligt de grote betekenis der Meifeesten, daarin die van de verkiezingsstrijd zomede die van de strijd om het kiesrecht. Niet altijd brengen ze het proletariaat belangrijke materiële voordelen, dikwijls zijn deze niet in verhouding tot de offers van de strijd, en toch betekenen zij, waar zij met een overwinning eindigen steeds een geweldige aanwas van de werkende krachten van het proletariaat, omdat ze zijn krachtsgevoel en daarmee de energie van zijn wil in de klassenstrijd machtig prikkelen.

„Niets vrezen echter onze tegenstanders meer dan het groeien van dit krachtsgevoel! Zij weten, dat de reus voor hen ongevaarlijk blijft, zolang hij zich niet bewust wordt van zijn kracht. Zijn krachtsgevoel klein te houden, dat is hun grootste zorg; materiële concessies haten zij zelfs minder dan de morele overwinningen van het proletariaat, die zijn krachtsgevoel verhogen."

Beschimpingen en provocatie.

Edelachtbare Heren, ook Indonesia is een reus, die niet door de imperialisten gevreesd wordt, zolang hij zich niet bewust is van zijn kracht. Maar wij van de Partai Nasional Indonesia trachten door het geven van theorie en door het voeren van daadwerkelijke acties, hem bewust te maken van zijn geweldige kracht. Wij proberen het krachtsgevoel van de reus op te wekken en te versterken, middels organen, cursussen, meetings, demonstraties, met het oprichten van scholen, door acties voor de oprichting van coöperaties, door strijd voor de intrekking van de onbillijke artikelen in het strafwetboek, en langs nog andere wegen! De reus, met het nationalisme als ziel, met zijn vier wezensdelen, met de massa als lichaam, wordt zich inderdaad hoe langer hoe meer bewust van zijn kracht!

Verwondert het U, Edelachtbare Heren Rechters, dat de imperialisten ongeruster en angstiger worden?

Verwondert het U, Edelachtbare Heren Rechters, dat organen van de imperialisten, zoals bijvoorbeeld het A.I.D., de *Preanger Bode*, het *Nieuws van de Dag*, de *Javabode*, de *Locomotief*, het *Soerabajaasch Handelsblad* e.a. al maar meer en harder alarm schreeuwen: „Veroordeel Soekarno c.s.!\", „Verban Soekarno c.s.\", „Verbied de P.N.I.\"?

Verwondert het U, Edelachtbare Heren, dat zij zelfs proberen uw rechterlijk oordeel te beïnvloeden?

Wij verwonderen er ons niet over. Wij verwonderen er ons niet over, indien zij, die onze beweging vijandig gezind zijn, gebruik maken van het middel *provocatie* om haar gemakkelijk te kunnen vernietigen.

De provocatie wordt vaak toegepast op de arbeidersbeweging in Europa; provocatie hebben wij ook hier in ons land vaak ondervonden. Provocatie komen wij vooral tegen bij bewegingen, die opkomend en nog niet zeer sterk zijn, en derhalve langs wettelijke weg de kop ingedrukt kan worden. Ook wij hebben ondervonden, dat men ons tot misdaden provoceerde jegens tuig van de „Sarekat Hedjo"¹⁾

¹⁾ De „Sarekat Hedjo" was een vereniging, die opgericht werd als tegenwicht tegen de komraunistische Sarekat Ra'jat. Zij had daarom de volle sympathie van de regering, vooral van de inheemse regeringsambtenaren.

bijv. met de „Pamitran" in het Tjiandjoersche, of ten Westen van Bandoeng, destijds met het vandalisme tegen ons clubhuis te Gadobankong, of door het aanbieden van opstandlijsten aan onze leden, zoals bijv. in de werkplaatsen van de S.S., in de maand December 1929 en door nog andere lage en gemene middelen. Maar wij wensen niet geprovoceerd te worden, wij worden niet moede onze leden te waarschuwen en op te voeden, *blijft ordelijk, laat je niet provoceren!* Want wij weten, indien wij ons laten provoceren, dan krijgen wij de genadeslag!!

Concessies.

Neen, Edelachtbare Heren Rechters, wij trekken ons niets aan van de beschimpingen en de ophitserijen van de imperialisten en hun organen, omdat zij nu eenmaal natuurlijk zijn. Wij laten ons niet provoceren. Wij werken onverstoorbaar verder langs wettelijke weg en aan de machtsvorming van het volk, aan het opwekken en versterken van het bewustzijn bij het volk van zijn macht; met een koel hoofd werken wij verder. Eenmaal tot bewustzijn gekomen, zal het volk dat krachtsbewustzijn behouden. Door de beweging van de krachten van het volk en door zijn levend bewustzijn van zijn kracht, zullen èn de imperialisten èn de regering genoodzaakt worden om elk van zijn wensen in te willigen.

Tien jaar geleden zei Albarda:

“... de hervormingspolitiek in Nederlands-Indië is nu niet meer het beleid der genadige welwillendheid of het gevolg van de vrije en nobele gewetensdrang, zij is nu geworden de politieke weerslag van de machtsgroei der bevolking, die haar noden blootlegt en haar eisen voordraagt. Zij is geworden de politiek der concessies aan de groeiende macht der volksbeweging." ¹⁾

En nu, tien jaar later, is de Indonesische reus nog krachtiger, nog meer bewust van zijn kracht geworden! Spoedig komt de tijd dat de regering en de imperialisten genoodzaakt zijn nog meer toe te geven aan zijn streven, nog meer concessies te doen, nog meer rechten en hervormingen toe te staan. Zonder ons te begeven in debatten tegen de vertegenwoordigers van de imperialisten in de Volksraad, m.n. de heer Fruin c.s. of Bruineman c.s., ook zonder gebruik te maken van bommen of dynamiet, zonder halsbrekende toeren, zonder opzettelijk de artikelen 153-bis-ter en 169 van W.v.S. te schenden, zoals ons in dit proces wordt ten laste gelegd, maar met een reële macht en een levend machtsgevoel kunnen wij belangrijke concessies

verkrijgen! *Aan de andere kant kunnen wij, al zouden wij nog beschikken over de bekwaamste en slimste politieke praters, geen grote overwinning behalen, zonder reële macht en zonder machtsgevoel!*

Is de vraag van Albarda niet juist, zoals hij luidt:

„Zou de volksraad toen in het leven zijn geroepen, als niet in Indië een krachtige volksbeweging was ontstaan, die invloed op het bestuur over eigen volksleven verlangde?

Ik zou verder willen vragen: Zijn niet de bekende Novemberbeloften van 1918 en de instelling van de herzieningscommissie Carpentier-Alting te beschouwen als bewijzen van het ontzag, misschien ook de vrees,

¹⁾ Kamerverhandelingen, 19 December 1919.

84

welke de jonge volksbeweging in die veelbewogen jaren inboezemde?" ¹⁾

Is het niet waar, indien wij, al hebben wij in het verhoor gezegd dat de P.N.I. nog geen concessies heeft weten af te dwingen, zeggen, dat de instelling van de zgn. „Inlandse meerderheid" in de volksraad, en de benoeming van twee Inheemse leden in de Raad van Indië, in wezen als een concessie aan de steeds sterker wordende nationale beweging in Indonesia te beschouwen is? Met macht zijn grote, zonder macht zijn geen concessies te verkrijgen.

De onafhankelijkheid van Indonesia door revolutie?

Men kan ons nu tegenwerpen: aangenomen! Gij kunt langs wettelijke weg belangrijke concessies verkrijgen. Maar de vrijheid van Indonesia, hoe zoudt gij de vrijheid van Indonesia anders kunnen verkrijgen dan door revolutie, door bloedvergieten?

Edelachtbare Heren Rechters, bij het verhoor hebben wij reeds eerlijk bekend: wij weten niet hoe die laatste stap zal zijn. Wij hebben ons het hoofd nog niet gebroken over het vraagstuk van de laatste stap. Wij weten niet hoe de strijd op het eind zal zijn, zoals wij ook niet weten hoe onze samenleving er later precies zal uitzien. Wij weten bijvoorbeeld niet of Nederland op dit beslissende moment niet zal inzien, dat het beter voor haar is om de overheersing op te geven en vrede te sluiten. Wij weten ook niet of dan intussen het Westers

kapitalisme niet is ineengestort en het imperialisme vervangen door een economische verhouding Europa—Azië van vrij ruilverkeer.

Kortom, voor ons, voor elk mens is de toekomst een gesloten boek: gesloten voor de vraag, hoe de laatste stap van het Indonesische volk naar de vrijheid zal zijn, gesloten ook voor de vraag *wanneer* het die laatste stap nemen zal.

Wij weten slechts,
dat er geen vrijheid kan zijn zonder het nationalisme, dus wakkeren wij het nationalisme aan;
dat er geen vrijheid kan zijn zonder eenheid, dus beijveren wij ons voor de totstandkoming van de eenheid;
dat er geen vrijheid kan zijn zonder macht, dus organiseeren wij de macht;
dat er geen vrijheid kan zijn zonder machtsbewustzijn, dus wekken wij het machtsbewustzijn op.

Wij weten, dat de vrijheid voorwaarden eist, dus werkt de P.N.I. voor de vervulling van die voorwaarden. En wij weten ook, dat de vrijheid niet zo maar uit de hemel komt vallen, maar dat zij is de vrucht van lang, hard en moeizaam werken door en via tientallen politieke, economische en sociale concessies, die ons niet zo maar uit de hemel komen vallen, maar die stuk voor stuk afgedwongen zullen moeten worden met „moreel geweld“.

Deze weg via de tientallen concessies, Edelachtbare Heren Rechters, is het die wij bedoelen met de woorden, dat die laatste stap nog ligt in een „verschiet“ — niet, zooals het A.I.D. met een verbazende uitlegkunst het meent te weten, „na eeuwen“.

Neen! Indien wij zeggen dat die laatste stap nog „zo ver in het verschiet ligt, dat men zich daaromtrent nog niets gerealiseerd heeft“,

¹⁾ Verhandelingen Tweede Kamer, 21 December 1922.

bedoelen wij er *niet* mee, iets te zeggen omtrent het tijdstip of de chronologie daarvan. Omtrent het tijdstip, omtrent het wanneer van de laatsten stap kunnen wij niets weten, en in het verhoor hebben wij gezegd „het zelfs bij benadering *niet* te weten.“

Inderdaad, Edelachtbare Heren Rechters, wij weten niets omtrent het tijdstip van deze laatste stap! Wij weten niet of nog slechts enkele jaren ons daarvan scheiden of wel tientallen, misschien wel honderdtallen jaren!

Met de woorden „ver verschiet" bedoelen wij, dat de afstand van het heden en de laatste stap is een breed veld van concessies, welke wij alle stuk voor stuk bereikt moeten hebben door een machtige en wettelijke massa-actie. Omtrent de tijd, die wij nodig hebben om dit veld achter ons te hebben, omtrent de tijd, dien wij nodig hebben om al deze concessies te veroveren, hebben wij niets gezegd, dit hangt af van de kracht van onze organisatie, van de kracht van het „moreel geweld", dat wij kunnen voortbrengen. Hoe hechter onze organisatie, hoe groter de kracht van ons moreel geweld, — hoe meer concessies wij veroverd zullen hebben, *hoe dichterbij ook de vrijheid!*

Welnu, de P.N.I. wenst de kracht van haar moreel geweld steeds meer op te voeren, zij wenst de concessies in de kortst mogelijke tijd te veroveren. Daarom is de P.N.I. een revolutionaire partij, een partij, die de veranderingen in vlug tempo wenst te brengen, een partij van „omvorming in snel tempo".

Edelachtbare Heren Rechters, wij herhalen het: omtrent de vraag wat die laatste stap zal zijn, weten wij niets, evenmin omtrent het tijdstip daarvan. Wij weten alleen, dat wij van-de-P.N.I. de opstand niet *opzettelijk wensen*, nu niet en later niet, wij hopen vurig dat er geen bloedvergieten zal zijn, en wij zullen alles in het werk stellen om bloedvergieten te vermijden!

Wij van de P.N.I., Edelachtbare Heren Rechters, wij wensen geen bloedvergieten, maar wij weten dit niet van het imperialisme!

Aan de imperialisten zijn wij niet moede te waarschuwen met oprecht hart: „Drukt het volk niet al te zeer in de ellende, brengt het volk niet in vertwijfeling, bespot het streven van het volk niet. Want de revolutie is geen mensenmaaksel, niet het maaksel van samenzweerdere, revolutie is het product van de samenleving, die bijna verstikt wordt door de ellende, het is het product van een op sterven zijnde maatschappij. De mensen kunnen geen revolutie maken wanneer zij willen, de mensen kunnen evenmin de revolutie tegenhouden indien het te laat is.

Wij van de Partai Nasional Indonesia, wij zijn wel revolutionairen, maar wij zijn geen opstandmakers. Wij zullen alles in het werk stellen om bloedvergieten te voorkomen! Maar gij, imperialisten, *gij* zijt het, die overal ellende verspreidt, gij zijt het die onze samenleving verstikt, gij zijt het die het zaad van de revolutie zaait.

Voor U past hetgeen Dr. van de Berg van Eysinga schrijft:

„De eigenlijke scheppers der revolutie zijn in de gang der huidige geschiedenis, de z.g. „ordelijke" burgers, zij hebben het wonderlijke lichaam van samenleving en cultuur ziek gemaakt, en zij hebben het, doordat zij enkel dachten aan zich zelve, om *hun* belang en winst." ¹⁾

86

„Voordat het te laat is houdt op met uw hels werk het volk nog meer naar de ellende toe te drijven, schenkt ernstige aandacht aan de wensen van het volk, want indien door uw blinde winstzucht het revoluties spook straks woeden gaat, indien door uw helse daden de revolutie zichzelf scheidt, dan kunnen zelfs duizend P.N.I.'s het niet meer tegenhouden, dan kan geen mensenmacht haar meer tegenhouden."

Karl Kautsky schrijft:

„Wij weten dat het evenmin in onze macht is deze revolutie te maken als in die onzer tegenstanders ze te *verhinderen*." ²⁾

En Prof. Bluntschli waarschuwt:

„Het enige zekere middel om de revolutie te vermijden is de tijdige grondige hervorming... Zodra de hoop op hervorming in een krachtig volk ondergaat, vangt de vertwijfeling der revolutie aan. De hoofdschuld is bij de machthebbers... niet bij de verkeerd geregeerde naties, die een natuurlijke en betere rechtstoestand eisen. Het is daarom een onnozele opvatting, wanneer de revoluties van onze eeuw voortdurend als het maakwerk van een troep samenzweerders worden voorgesteld."

Mogen de imperialisten deze waarschuwing ter harte nemen. Wij nationalistes van Indonesia, wij zullen steeds de vrede en de orde hooghouden. Wij wensen, noch sturen op bloedvergieten aan; wij worden het integendeel niet moede de vrede en de orde te bewaren.

Maar wij bezitten niet de kennis, noch de macht om die laatste stap van te voren vast te stellen. De macht daartoe is bij de imperialisten *zelf*. Zij zijn het ten slotte, die hierover te beslissen hebben, zij kunnen mogelijk bloedvergieten verhinderen.

Indonesia *zal* vrij worden! Dat Indonesia van Holland los komen zal, staat bij ons vast!

Het is ook geen vraag meer voor elkeen, Indonesiër of Nederlander, die oprecht wil zijn. De gehele wereldgeschiedenis, de gehele geschiedenis van de mensheid kan geen enkel geval aanwijzen, waarin een volk eeuwig overheerst wordt. Zij wijst integendeel telkens weer aan, dat elk volk zich altijd weer weet te bevrijden van zijn ketenen.

Indien derhalve het Indonesische volk streeft naar het einde van de overheersing, indien de P.N.I. dit doet, indien wij allen om vrijheid roepen, dan doen het Indonesische volk, de P.N.I. en wij niets anders dan te vervullen onze historische taak, die nooit onjuist kan zijn.

Maar de *wijze* waarop Indonesia vrij zal worden, de wijze waarop de overheersingsketen los zal komen, ligt geheel in handen van de imperialisten.

Niet aan ons, niet aan het Indonesische volk, maar aan het imperialisme en aan de imperialisten is het laatste woord!

¹⁾ Dr. v. d. Berg van Eysinga: „Revolutionnaire Cultuur”, pag. 17.

²⁾ Karl Kautsky: „Der Weg zur Macht”, pag. 57.

HOOFDSTUK V.

De overtreding van artikelen 169 en 153bis.

Edelachtbare Heren Rechters,

Het eerste gedeelte van onze rede is thans geëindigd. Gij hebt kennis gemaakt met de aard en de beginselen der P.N.I., benevens met onze overtuiging in grote lijnen.

In het begin van ons betoog, hebben wij reeds verklaard, dat onze bedoeling met deze uiteenzetting der beginselen van de P.N.I. en onze overtuiging in het kort, geenszins is om ze hier te propageren, maar enkel en alleen om te *tonen* de aard en de beginselen der P.N.I., opdat U, Edelachtbare Heren zult kunnen begrijpen de oorsprong, de oorzaken van onze gezegden en handelingen, die gij in dit proces hebt te onderzoeken.

En met hetgeen wij verklaard hebben omtrent de P.N.I., is thans duidelijk, dat de P.N.I. is een wettelijke vereniging, — een „partai" ¹⁾ is, die niet de bedoelingen heeft, welke haar thans ten laste worden gelegd.

Zij heeft geen opstand in haar bedoeling, zij heeft niet in de zin het aanzetten van de mensen tot een opstand, zij wil geen stakingen, zij wil niet de overtredingen bedoeld in het art. 171 Strafwetboek, zoals wij straks nog verder zullen uiteenzetten.

Zodat het eerste gedeelte der beschuldiging van haar kracht beroofd is.

Bovendien is: artikel 169 strafwetboek, volgens arrest H.R. 3 December 1894 W.R. 6586 en ook volgens Prof. Simons (leerboek van het strafrecht, dl. II, blz. 217) en Noyon aant. 3 ad. art. 140, bedoeld op verenigingen die opgericht zijn met het vooropgestelde doel om haar leden tot het plegen van misdrijven aan te zetten. En de Partai Nasional Indonsia is niet opgericht met de bedoelingen die in de acte van beschuldiging zijn genoemd. De P.N.I. werd opgericht met een doel, dat verre van deze bedoelingen staat en verre daarvan ook stond zij gedurende haar driesjarig bestaan. De Partai Nasional Indonesia is een vereniging, die van haar geboorte tot heden, wettig is gebleven. En dit blijkt ook uit het eerste gedeelte van onze rede. Onwaarschijnlijk is het, dat wij, die weten dat alleen nationalistische machtsvorming, waarvoor wij grote verschiets geopend hebben, — dat wij, die weten, dat wij ons ver hebben te houden van alles, wat onnuttig is, en moeten vermijden, dat wij een aanval te

verduren krijgen, — wij, die weten, dat de vrijheid niet in één ademtocht verkregen worden kàn, — dat wij, die dit alles weten, opzettelijk ons aan waaghalzerijen hebben vergrepen en art. 153bis en 169 hebben willen overtreden.

Neen, Edelachtbare Heren Rechters, het is geenszins nodig, dat wij dergelijke staaltjes uithalen om ons doel te bereiken. Wij hebben slechts al onze krachten in te spannen op de moderne machtsvorming, een openlijke machtsvorming evenals die van het proletariaat in Europa.

Want met die machtsvorming, met een macht, die reëel en groot is en waarvan de deelnemers zich bewust zijn, met een macht die het nationalisme tot kern heeft, gewapend is met de vier eigenschappen, en de

¹⁾ Partij.

88

massa tot drager heeft, met deze macht kunnen wij grootse dingen tot stand brengen. Inderdaad, zonder bommen, zonder dynamiet, zonder waaghalzerijen, die opzettelijk tegen de openbare orde of het gezag gericht zijn, of zonder mee te doen aan een vereniging met een misdadig doel, zonder zich te vergrijpen aan welk door de wet verboden feit ook!

„Ketidah Tentraman" en de Ramalan '30.¹⁾

En nu zou U ons kunnen tegenwerpen: „Hoe is het nu mogelijk, dat U niet schuldig zijt volgens art. 153bis en art. 169. Een ieder toch weet, dat er onder het volk in het afgelopen jaar onrust was! Hoe is het nu mogelijk, dat gij onschuldig zijt, overal toch fluistert het volk, dat er dit jaar iets zou gebeuren. Dit moet toch een oorzaak hebben!"

Zeker, Edelachtbare Heren Rechters, als er werkelijk onrust onder het volk was, als er werkelijk gefluisterd is, dat in 1930 iets plaats zou vinden, dan moet er een oorzaak voor zijn! Er is niets dat geen oorzaak heeft, er is geen gebeurtenis, die geen causaal verband heeft met een andere! Echter, in dit geval, zouden *wij* de oorzaak zijn? Met zekerheid bantwoorden wij:
Neen! Niet wij zijn de oorzaak!...

Vele getuigen hebben verklaard dat wij opvoeden tot orde. En mensen die tot orde opvoeden, kunnen toch niet opzettelijk overtreders van art. 153 en 169 van het Strafwetboek, kunnen toch niet de oorzaak zijn van de onrust

in het volk of van de geruchten, die door het volk gaan.

Welke is dan de oorzaak? Er zijn vele oorzaken; gedeeltelijk ligt de oorzaak in de algemeene overtuiging van het volk, — ook voordat wij in de beweging kwamen! — dat er dit jaar „iets" zou gebeuren; voor een gedeelte ook in het streven van hen, die onze beweging vijandig gezind zijn en haar benadelen willen door allerlei dreigementen tegen de desamensen te richten, door valsche berichten, dat b.v. de beweging in dit jaar (1930) tot „wanordelijkheden" zou overgaan; voor een gedeelte ook in de ellende van het volk zelf, zooals wij eerder hebben uiteengezet, waardoor het zo ontvankelijk is voor dergelijke geruchten: voor een gedeelte misschien ook in het dreigement van de Communisten, die, toen hun organisatie enkele jaren geleden vernietigd werd, dreigden:
„Wacht u voor het jaar 1930"

maar genoeg, Edelachtbare Heren Rechters.

Duidelijk hebben wij naar voren gebracht, dat vòòrdat onze beweging kwam, die onrust reeds bestond.

Hadji August Salim verklaarde volgens het dagblad „Sin-Po" van 13 Jan. j.l. dat er:

„In Koedoes een Kiay woont, die vijftig leerlingen heeft, djimats verkoopt en leerde dat in het jaar 1930 een belangrijke gebeurtenis plaats zou hebben."

De beroemde Javaanse Boedjangga Kyaj Ronggowarsito (r) leerde ook dat in 1930 een buitengewone gebeurtenis plaats zou hebben, zoals het dagblad Darmokondo dato 8 Januari j.l. meldde.

Ja zelfs een regeringskrant, de Poestaka Soenda, die door het bureau

¹⁾ Vert.: De onrust en de Ramelan, 1930. Ramelan = de Mohammedaanse vastenmaand: 9e maand van het Mohammedaanse jaar. (Noot v. d. vert.)

89

voor de Volkslectuur wordt uitgegeven, bevatte een paar maanden terug een advertentie, die als volgt luidt:

„Kaanehan tahoen 1930!

Titaoen poengkoer keneh djalma satanah Pasoendangoejoer iboer,
pada mareung nag bedja jeu dina tahoen 1930 bakal aja kadjadian anoe
aneh. Sararea pada samar kama pidjadieunana, serta taja noe terang.

119

Ajeuna nembe kahartos, sihareng noe matak ngageundjleunkeun teh boekoe kaloearan Bale Boestaka, tjarios: Pangeran Kornel nja eta menak Soenda anoe linoehoen, loehoeng elmoena, gede wawanenna, saintjak-intjakna toeladeun woengkoel.

Koe margi eta sadaja oerang Soenda perloe karagoengan yeu boekoe, komo ari oerang Soemedang mah, wantoe Pangeran Kornel teh beunang diseboetkeun poepoendjoegganana. Daleh oerang Soemedang oge sami bae perloena mah soegan djadi pitoeloeng ngaloehoengkeun boedina. Yeu boekeo sanes moeng sae roepina bae, nanging ge teu kinten maherna, perloe diaraos koe soegri anoe keur ngaroelik basa. Pangaosna sahidji moeng ... f 0.70.

Hetwelk betekent:

iets bijzonders in 1930!!

In het afgelopen jaar is de bevolking van geheel Pasoendan in beroering gebracht door het bericht, dat er in 1930 iets bijzonders zou gebeuren. Iedereen was benieuwd wat het zijn zou, maar niemand wist er het rechte van. Thans is het bekend geworden, dat hetgeen de opschudding veroorzaakt heeft, een boek is, uitgegeven door de Bale Poestaka, handelende over Pangeran Kornel, een Soedanese edelman met een edel karakter, grote wijsheid, grote moed, een waar voorbeeld voor iedereen.

Daarom hoort elke Soedanees dit boek te lezen, bovenal de mensen uit Soemedang, immers Pangeran Kornel is hun held.

Maar evengoed de mensen die niet uit Soemedang zijn, horen dit boek in hun bezit te hebben, opdat het hun een hulp zij bij de veredeling van hun karakter. Het boek ziet er niet alleen mooi uit, maar het is ook uitstekend geschreven, en zij, die werken voor de verbetering van de taal, horen dit boek in hun bezit te hebben.

De prijs is slechts... f 0.70.

Edelachtbare Heren Rechters, een regeringskrant bevatte deze woorden, die zozeer voedsel gaven aan het geloof van het volk! U zou kunnen tegenwerpen: „Het is slechts een advertentie."

Goed! — maar valt het U niet op Edelachtbare Heren Rechters, dat in die advertentie voorkomen de volgende woorden: „Titaoen poenkoen keneh, dalma-djalma satanah Pasoendan goejoen iboer, pada mareunang bedja jeu dina tahoen 1930 bakal aja kadjadian anoe aneh", d.i. dat: sedert het afgelopen jaar de mensen van geheel Pasoendan in opschudding zijn gebracht door het bericht, dat in het jaar 1930 iets bijzonders zou gebeuren?"

Bewijst dit niet, dat de geruchten en het geloof omtrent deze gebeurtenis in 1930 bij het volk niet vreemd meer waren, en dat zij zijn geworden „briasa". (s) Kunnen wij er ons over verwonderen dat die „onrust" hoe langer hoe meer „insloeg"?

90

Maar wij, wat hebben *wij* aan het volk verkondigd? Wat hebben *wij* geleerd in verband met het geloof van het volk betreffende het jaar 1930?

Niet wij hebben hieraan voedsel gegeven, *niet* wij hebben dat geloof aangewakkerd en versterkt, maar wij hebben de geruchten *bestreden, ontkend, voor leugens uitgemaakt*. Want wij begrijpen: dat het niet goed is, dat het volk een ijdele hoop heeft en wij weten: de ons vijandig gezinden buiten dit geloof van het volk uit, om onze beweging te benadelen, zij exploiteren opzettelijk dit geloof van het volk om gemene provocaties te beproeven. En als de provocatie gelukt, — dan zijn *wij* het, die eraan moeten geloven.

Inderdaad, Edelachtbare Heren Rechters, „de onrust" van het volk en de geruchten omtrent '30 zijn niet veroorzaakt door *ons*, wij hebben *niet* opgehitst; „de onrust" en de „geruchten" zijn vergroeid met een geloof van het volk, dat ook al vóór onze beweging bestond; onze beweging nu valt toevallig samen met dat geloof van het volk!

Onze beweging heeft echter deze geruchten bestreden, ze voor leugens uitgemaakt, het volk volledig ervoor gewaarschuwd en onderwezen, dat die geruchten omtrent '30 ongegrond zijn! De verdenking, dat wij opgehitst hebben moeten wij met zekerheid en overtuiging terugwijzen!

Maar het vraagstuk van de komende Pacific-oorlog, zou dit geen bewijs ervoor zijn, dat wij leugenachtige berichten rondstrooien om het volk in „onrust" te brengen, een bewijs dat wij inderdaad art. 171 Strafwetboek overtreden hebben?

Inderdaad, Edelachtbare Heren Rechters, hebben *wij* het Pacific-vraagstuk behandeld, — wij hebben gezegd dat er een Pacific-oorlog *zou komen*.

Wij ontkennen dit *niet*. Wij ontkennen echter, dat dit een leugenachtig bericht is. Wij ontkennen echter, dat onze bedoeling met het verkondigen van deze mening, van de komende Pacific-oorlog, is, onrust te stichten onder het volk. Deze mening over de Pacific oorlog is het eerst verkondigd door Europese

geleerden, zoals wij straks zullen aantonen, — deze mening verkondigen wij niet om onrust te stichten, maar opdat het volk dra gezond en sterk zal zijn, weldra een *natie* wordt!

In het begin van onze rede hebben wij reeds uiteengezet, dat de tegenwoordige wedloop naar grondgebied een wedloop op leven en dood is tussen de imperialistische machten, Engeland, Amerika en Japan.

Wij hebben toen reeds gezegd, dat de prijs van de wedloop tussen deze drie machten is: China. Wij hebben gezegd, dat wie China beheerst, de gehele Pacific beheerst, dat wie de Chinese huishouding in zijn macht heeft, de huishoudingen van het gehele Oosten, economisch en militair, beheerst.

Wij hebben gezegd, dat om deze zo hoge prijs te verkrijgen, de imperialistische machten Engeland, Japan en Amerika een geweldige oorlog zouden willen riskeren: de Pacific-oorlog! De Pacific-oorlog beperkt zich niet alleen tot deze imperialistische machten, maar zal er een zijn, die de vesten van de gehele wereld schudt, de gehele Pacific in vernietigingsgevaar brengt.

Wij als een volk, dat aan de Pacific woont, wij horen te begrijpen, dat de hevigheid van dien oorlog *natuurlijk* ook zijn invloed zal doen

91

gelden op ons land, dat het vuur, dat in de Pacific zal oplaaien, ook zijn hitte zal doen voelen in onze streken. Wij behoren te begrijpen, dat indien het Indonesische volk geen sterke natie wordt, indien de ordening van de Indonesische samenleving niet verbeterd en steviger wordt gemaakt, wij niet in staat zullen zijn, niet sterk genoeg zullen zijn om de invloed hiervan te weerstaan, en waarschijnlijk niet in staat ons staande te houden, indien b.v. de staart van één dezer draken ons raakt. Daarom hebben wij het Indonesische volk vaak op dit gevaar, dat van de kant der Pacific dreigt, gewezen. Niet met het doel om de rust van het volk te verstoren, niet om het volk vrees aan te jagen, maar om bij het volk de overtuiging te wekken, dat het nodig is dat het zo gauw mogelijk een natie wordt.

Wij hebben nooit beweerd dat wij *wisten*, wanneer de Pacific oorlog zou uitbreken; wij weten ook niet, waar hij precies zal uitbreken; wij weten alleen, dat indien de tekenen, die nu te zien zijn, niet bedriegen, die Pacific oorlog zeker *eens* zal moeten uitbreken! Evenals elk mens, die een verre visie had, de

komst van de grote oorlog van 1914—1918 voorvoeld heeft, zoals bijvoorbeeld de schrijver van „The War of Steel and Gold”, H. N. Brailsford, het zo concreet gedaan heeft, zo is het een ieder, die de ontwikkeling van het Amerikaanse, Engelse en Duitse Imperialisme heeft gevolgd en bestudeerd, ook duidelijk, dat deze Pacific oorlog noodzakelijk eens zal uitbreken. En evenals de oorlog van 1914—1918 zijn profeten heeft gehad, — bijv. de schrijver van „The War of Steel and Gold” — zo heeft ook de Pacific oorlog nu zijn voorspellers, zoals bijv. Ernst Reinhard in zijn werk „Die imperialistische Politik im fernen Osten”, Karl Haushofer in zijn „Geopolitik des Pazifischen Ozeans”, Hector G. Bywater in zijn „Seapower in the Pacific” en „The Great Pacific War”. Nu zou men nog kunnen zeggen: de Pacificoorlog heeft zijn voorspellers, — maar dit zijn de bolsjewisten, die leugens rondstrooien!

Ernst Reinhard is geen bolsjewiek, Karl Haushofer geen communist, Hector Bywater geen lid van de 3e Internationale of van het Sovjet Executief Comité! Ernst Reinhard is een rechtschaps burger van Zwitserland, die nog wel zitting heeft in de Nationalrat, Karl Haushofer is Professor aan de beroemde universiteit van München in de Geopolitik, Hector Bywater maakt deel uit van de Engelse marine!

De veronderstelling, dat deze voorspellingen alleen afkomstig kunnen zijn van onrustzaaiende en krankzinnige bolsjewisten, is totaal onjuist.

Niet de „krankzinnige” bolsjewieken, ook niet de bommenwerpers hebben deze waardevolle literatuur over de Pacific geschapen, maar neutrale en objectieve mensen, die hun beweringen staven met een overmaat van klaar feitenmateriaal.

Inderdaad: wie van dit feitenmateriaal in Reinhard's „Imperialistische politik im fernen Osten”, in Haushofer's „Geopolitik des Pazifischen Ozeans” of in Hector Bywater's „Seapower in the Pacific” heeft kennis genomen, wie in die boeken heeft gelezen hoe Japan, Engeland en Amerika zich voorbereiden met het uitrusten der bewapening; wie de uiteenzetting van deze schrijvers heeft gelezen, beweringen die onweerlegbaar zijn door het overstelpende, vaststaande feitenmateriaal, waardoor zij gestaafd worden; wie met aandacht de voorspellingen van deze schrijvers heeft gelezen, die moet tot de overtuiging komen, dat de Pacific oorlog eens *moet* uitbreken!

Wij lezen er, hoe Japan druk in de weer is om de olieconcessies op Sachalin te krijgen voor zijn vloot; wij lezen er, dat de zogenaamde „Ontwapeningsconferentie" te Washington niet anders is dan een list van Amerika om Japan te binden door vast te stellen, dat zijn vloot niet meer tonnage bevatten mag dan 315000 ton slagschepen, 81000 ton hulpschepen, terwijl de schepen van iedere partij niet groter mogen zijn dan 40.000 ton, en het maximum kaliber voor de kanonnen op 406 m.M. vast» gesteld wordt. Wij lezen er hoe alle partijen de mooie officiële bedoelingen ontduiken, door meer kleinere kruisers te bouwen, twee typen, die in de grote oorlog van 1914—1918 veel meer „efficiënt" zijn gebleken dan de te grote slagschepen. Wij lezen er, hoe Japan gedurende de weinige jaren slechts na deze conferentie 30 nieuwe kruisers, 77 nieuwe destroyers, 73 nieuwe duikboten liet maken, — hoe Engeland alle moeite doet om 13 nieuwe kruisers te bouwen, 4 nieuwe destroyers, 6 nieuwe duikboten, — hoe Amerika koortsachtig werkt aan het bouwen van 19 nieuwe kruisers, 106 nieuwe destroyers en 48 nieuwe duikboten.¹⁾

Wij lezen er waarom Engeland zijn vlootbasis van Malta naar het Oosten, en wel naar Singapore, aan de Pacific, heeft verplaatst, en waarom Amerika zijn zinnen zo op Oceanië heeft gezet en alle moeite doet om het van Frankrijk af te kopen, n.l. om zijn zee versterkingen, die reeds groot genoeg in aantal zijn, nog meer te vermeerderen. Wij lezen er dat Amerika geregeld en vaak door vlootmanoeuvres de kracht van zijn vloot op de proef stelt, vooral onder zijn minister voor de marine, Wilbur, — in 1923 manoeuvres om de Panamabasis, in 1924 om de Antillen en Virginia-basis, in 1925 om de Pearl Harbour en de Hawaii-basis op de proef te stellen; en hoe daarna Amerika een Pacific-kruisvaart organiseerde, bijgewoond door vertegenwoordigers van 40 der grootste Amerikaanse bladen, om het Amerikaanse publiek een imperialistische geest bij te brengen. Kortom, wij lezen er hoe deze drie imperialistische staten als razenden zich spoeden te bewapenen!

En wie waarde hecht aan het feitenmateriaal en de gevolgtrekkingen in die boeken, zoals wij dit doen, die moet tot de overtuiging komen, dat noodzakelijk het moment komt, waarop de Pacific een heksenketel wordt zoals er nog nooit tevoren een geweest is in onze ganse geschiedenis!

Gelijk drie leeuwen, die zich klaar maken elkaar te bespringen en reeds dreigend, tandenknarsend hun klauwen tonen, gelijk drie reuzenslangen, die dreigend hun muil openen om hun vijand te verslinden, gelijk drie ctopusvissen, die hun vangarmen rondslingeren

om hun vijand te vernietigen, zo maakt Engeland zich klaar te Singapore, Japan in eigen land en op de eilanden Mariana, Marshall en Bonen, — Amerika in DutchsHarbour, op Hawaii, Tutuika, Guam en Manilla!

Edelachtbare Heren Rechters, wie zou niét in de komst van de Pacific oorlog geloven, indien hij deze feiten van voortgaande bewapening ziet?

¹⁾ Verg. Reinhard: „Imperialistische Politik im fernen Osten", pag. 211.

93

Wie zou de juistheid van de berekeningen omtrent het uitbreken van deze oorlog kunnen loochenen met het feitenmateriaal voor ogen, dat Reinhard, Prof. Haushofer en Bywater ons voorzetten?

Wie zou kunnen zeggen, dat de komst van de Pacific oorlog een „leugenachtig bericht" is, zoals bedoeld door art. 171 Strafwetboek, indien hij weet, dat geleerden van naam als Reinhard en prof. Haushofer en een marine specialist van een vermaardheid als Hector Bywater, dien oorlog voorspellen, na ernstig en gedegen onderzoek?

En niet alleen wordt de komst ervan voorspeld, maar Hector Bywater weet in zijn boek „The Great Pacific War" zelfs de gang van die oorlog tot in bijzonderheden te vertellen. Hij vertelt ons, dat die oorlog zal uitbreken, omdat Japan, dat bedreigd wordt door een revolutionnaire beweging, de binnenlandse moeilijkheden afleiden wil. Hij voorspelt, dat in het begin van de oorlog Amerika lam geslagen zal worden, doordat een enkel Japans oorlogsschip het Panamakanaal weet te vernietigen met een geweldige dynamietontploffing, — dat Manilla en de Filipijnse eilanden door Japan veroverd zullen worden, — dat één Amerikaanse vloot geheel vernietigd zal worden.

Vervolgens zet hij uiteen, dat na al deze slagen het Amerikaanse volk in hevige verontwaardiging ontsteekt, dat vervolgens de gehele nog bestaande Amerikaanse vloot dan in een gevecht van leven en dood met het Japanse geraakt bij Guam, — en dat hierna pas de vrede gesloten wordt.

Ernst Reinhard echter zegt van deze beschrijving het volgende: „hij heeft haar zeker klein gedacht, als hij haar als een duel tussen twee staten vooruitzag. Dat zal de botsing zeker *niet* zijn." ¹⁾

Dat zal de botsing zeker niet zijn! meent dus Reinhard, de oorlog zal veel groter zijn. Is het niet noodzakelijk, dat het Indonesische volk spoedig sterk wordt, spoedig zijn samenleving consolideert, spoedig een natie wordt, om in staat te zijn de invloed van deze oorlog te weerstaan, — een invloed, die wij, die hier aan de Pacific wonen, onvermijdelijk moeten ondergaan?!

Het is jammer, Edelachtbare Heren Rechters, dat wij niet voldoende tijd hebben, om hier lang en breed de inhoud van deze drie boeken te behandelen, maar wij kunnen toch niet nalaten, enkele citaten daaruit te geven, — en indien U het nodig mocht vinden, kunt gij er U zelf verder van overtuigen. Laat ons eerst horen, wat Reinhard zegt:

„Japan wil het probleem van het verre Oosten naar zijn zin oplossen.

Maar wat zijn machten, wat zijn trusts willen, dat past Amerika en Morgan niet. De strijd om de buit blijft bestaan. Wanneer zal hij uitbreken? Deze vraag heeft Amerika te beantwoorden." (p. 215).

„.... Amerika wapent zich Het bouwt niet alleen zijn vloot, maar houdt ook zijn station in de Pacific gereed. Van Dutch'Harbour op de Aleuten over Hawaii naar Tutuila en Guam tot de Filippijnen toe, strekt zich één wijdgespannen boog uit van Amerikaanse vestingen, een boog, die Japan in het Noorden en het Zuiden als een

¹⁾ Ernst Reinhard: „Die imperialistische Politik im fernen Osten", pag. 224.

94

tang omklemmt. Japan merkt de stalen greep van deze tang. Maar ook Engeland bespeurt hem." (p. 224).

„De spanning groeit. Geen ventiel opent zich. Heden is de oververhitte ketel nog in staat, de sterken druk te weerstaan. Maar de concurrentie der Amerikaanse en Japanse trusts in China sleept er gestadig nieuwe brandstof bij, werpt dag aan dag olie in het vuur.

Eens moet de dag komen, waarop de stoomdruk de ketel met geweldige kracht tot explosie brengt!....

„Als vanwege China een oorlog uitbreekt, dan wordt het zeker een wereldoorlog in de waren zin des woords. Wij zullen allemaal moeten meedansen, als de dood de Chinese dodenwijs ten gehore geeft." (227).

Edelachtbare Heren Rechters, aldus luidt de voorspelling van de bekwamen geleerde. Wij van de P.N.I. zien ten volle het gevaar in, dat ons volk bedreigt met deze geweldige oorlog. Wij voelen ons verplicht, het volk op dit gevaar te

wijzen, wij gevoelen ons verplicht het volk aan te sporen, om spoedig sterk te worden, spoedig een *natie* te worden. Want wij, wij herhalen het nog eens, wij zijn ervan overtuigd, dat ons volk, dat aan dit strijdveld ligt, *noodzakelijkerwijze* een invloed ervan zal ondervinden, die *onze economie en onze samenleving* in gevaar brengt.

Wij zeggen niet, dat de Pacific oorlog nog *dit* jaar zal uitbreken. Wij zeggen ook niet dat hij *binnenkort* zal uitbreken. Wij herinneren er slechts aan, dat met het bestaan van de wedijver tussen Amerika, Japan en Engeland, die oorlog *onvermijdelijk* uitbreekt.

Edelachtbare Heren Rechters, hier in Indonesië zijn wij het ook niet alleen, die dit beweren! Dr. Ratu Langi sprak in de Volksraad op de zitting van 14 Juni 1928, dus al veel eerder dan wij, over de komst van dezen Pacific oorlog, en later schreven ook het A.I.D., de *Preangerbode* en de *Javabode* over deze komende oorlog! Verspreidden zij een „leugenachtig bericht“? Hadden zij de verstoring van rust en orde op het oog?

Dr. Ratu Langi sprak aldus:

„Intussen, bij de krachtsinspanning in sini dan sana-groep (q) wordt door de Westerse groep al te zeer uit het oog verloren, dat de staatkundige toekomst van Indonesia ook, en voor een belangrijk deel, beheerst zal worden door de evolutie der internationale situatie in het z.g. uiterste Oosten Men onderdrukt, psychologisch gesproken, eenvoudig het feit, dat het koloniale vraagstuk van Indonesia een deel is van het grote Pacific-vraagstuk, en dat *dit land niet kan ontkomen aan het lot, actief wellicht, maar zeker passief betrokken te worden in een conflict in de Pacific, waarbij geweldige machten tegen elkaar zullen opbotsen...*

„Trachten wij ons de toestand te realiseren: over Azië heeft zich een netwerk geweven van economische, politieke en strategische activiteit. De egoïstische, economische motieven voorop, zoals altijd, en daarna volgen scheepsladingen ethisch humanitaire leuzen over beschaving brengen etc. Drie dingen, zegt Max Reinhard (bedoeld wordt Ernst Reinhard, Edelachtbare Heren Rechters), heeft het vreemde kapitaal in China gezocht, markten voor zijn waren, grondstoffen voor zijn grond-

stofsbasis, en goedkope arbeidskrachten voor zijn fabrieken... Wat van China gezegd werd, geldt mutatis mutandis voor vele andere Pacific gebieden, alleen, het Pacific vraagstuk vindt zijn exponent in China om de afmetingen die de kwesties daar hebben en omdat wij daar, als het ware onder onze ogen het

treurspel zien afspelen van een onafhankelijk land, dat overgeleverd is aan een nietsontziend egoïsme van zekere machts-combinaties.

„Maar het is duidelijk dat dit alles, de pachtgebieden, de invloed- en interessesferen of opendeur-politiek.... noodzakelijk een toestand van spanning moet veroorzaken in de zin, dien van de Bergh van Eysinga daaraan hecht. Deze moreel eenzijdige relaties, waarvan gezegd wordt, dat zij alleen gehandhaafd kunnen worden, zolang de vreemde naties krachtig genoeg zijn om op haar handhaving te blijven staan, al die wijzen van ingrijpen zijn even zovele haarden, waarop conflicten zullen groeien, conflicten, die zullen uitvlammen tot ver over de grenzen van het Rijk van het Midden.

„Want, in hun wedijver om economische voordelen stuit het Westen thans echter op tegenstand, passief en actief. Passief van de regeneratieve krachten van het Oosten zelf, en actief van een Oostersch rivaal.... en dat is Japan.

„Bij deze toestand zullen antithese en antagonisme groeien en verscherpen, totdat zij eenmaal hun normale oplossing *zullen moeten* vinden in een *catastrofaal conflict*, waarbij diplomatie en staatsmanskunst moeten terugtrekken achter de monden van kanonnen en mitrailleurs.

„*Het voorspel dezer catastrofale oplossing is reeds zichtbaar en de voortekenen zijn niet te misduiden*, als men maar zien wil en zich niet laat misleiden door gelegenheid-, en hoeraspeeches, die ten slotte geen greintje pit hebben....

“.... Oost-Azië is het schaakbord geworden van de internationaal economische en militaire penetratie-politiek; wij zien stuk na stuk naar voren schuiven en wederom terugtrekken; Duitsland trekt zich terug van Kiautsjau, Japan posteert er een zijner stukken, Amerika geeft Jap, knooppunt van telegraafkabels, prijs. Japan plaatst daar een ander stuk. Japan breidt zijn vloot sedert de wapenstilstand van 1918 uit met 19 kruisers, 54 destroyers en 45 onderzeeboten, waartegenover Engeland in Singapore een vlootbasis bouwt, en Amerika zijn vloot met een nog groter aantal uitbreidt en de steunpunten Hawaii, Tutuila en Guam versterkt.

„En hier onderdoor, aan de publieke controle ontsnappend, werken pionnen, stukken van lager orde, die vlechten het netwerk waarop straks het toernooi gespeeld zal worden, en grande style....

“... Maar intussen kunnen te avond of te morgen de tegen gerichte strevingen boven de bodem van Oost Azië tot manifeste botsingen komen, en een heksen-sabbat ontketenen ook over deze landen en zonder onzen wil. Wat dan? Hoe is de positie van Indonesia in dit catastrofale conflict, *dat niet kan uitblijven....?*”

Edelachtbare Heren Rechters, Dr. Ratu Laing is noch Communist noch Links socialist, noch Socialist. Dr. Ratu Langi staat bekend als een zeer gematigd iemand.

96

Dr. Ratu Langi is dus niet iemand, die licht overgaat tot het verspreiden van „logenachtige berichten“. En toch spreekt ook Dr. Ratu Langi over een komenden Pacific oorlog, „de heksensabbat“, het „catastrofaal conflict“, zegt hij, „kan niet uitblijven“ en het Oosten zal verschroeien „te avond of te morgen“! Maar wanneer *wij* het zijn, die dit verkondigen, dan is het plotseling een „leugenachtig bericht“ geworden! Kan het zijn, dat het bericht, indien wij het verspreiden, plotseling bedoelt te zijn een middel om de rust en orde te verstoren? Is het mogelijk, dat het, door ons verkondigd, plotseling een grond wordt tot het toepassen van art. 171 van het wetboek van strafrecht?

Immers neen, Edelachtbare Heren Rechters!

En toch wij staan voor u terecht, beschuldigd van ons te hebben vergrepen aan art. 171.

En welk een samentreffen der omstandigheden terwijl wij hier gehoord worden in verband met de Pacific-kwestie, terwijl wij hier als aangeklaagden voor U staan, mede voor deze kwestie, werden gedurende midden Oktober j.l. door Japan grote vlootmanoeuvres gehouden, welke het A.I.D. berichtte met een mededeling van de *Associated Press*, dat luidt als volgt:

„De voorbereidingen begonnen reeds op 7 dezer toen eenheden van de blauwe vloot naar hun concentratiepunt Koere vertrokken en de vijandelijke schepen in het geheim opereerden in de zuidelijke wateren, tot zelfs in de buurt van Formosa toe. Iets verder dan Formosa.... liggen de Filippijnen, maar niemand zou zo ondiplomatiek zijn er ook maar op te zinspelen, dat de aanval van *die* kant komt!”

Terwijl wij terecht moeten staan voor hetgeen wij in verband met het Pacific vraagstuk gezegd hebben, bevat het A.I.D. de Preangerbode van 6 Oktober 1930 een beschouwing over het uitbreken van het Pacific-Conflict als een titel: „De Vlootwet“, — waarin gepleit wordt voor de aanneming van de

practisch-actueel vraagstuk en wel als hoofdartikel met de begroting tot uitbreiding van de Nederlands-Indische vloot, om de neutraliteit te kunnen bewaren in de Pacific oorlog, die onvermijdelijk zal uitbreken. Terwijl wij hier ons hebben te verantwoorden voor hetgeen wij in verband met deze kwestie gezegd hebben, publiceert de *Javabode* een artikelenserie van de hand van „Observer”, die schrijft, dat de spanning in de „Pacific” van dien aard is, dat de minste aanleiding voldoende is voor het doen uitbreken van de Pacific oorlog.”¹⁾)

Nogmaals vragen wij: Moeten wij veroordeeld worden indien ook wij deze kwestie bespreken, is het mogelijk, dat wij plotseling verspreiders van „logenachtige berichten” tot verstoring van rust en orde worden, indien ook wij verkondigen de komst van de Pacific oorlog die ook door R. Ratu Langi ook door de *Preangerbode*, ook door de *Javabode* verkondigd worden?

Wat betreft het aanzetten tot opstand en staking, indien de oorlog zal zijn uitgebroken! Wij hebben nooit hiertoe aangezet. Wij hebben nooit direct noch indirect, bedekt noch onbedekt hierop gezinspeeld, of op welke handeling dan

¹⁾ Zie „Java-Bode”, 3 December 1930.

97

ook, die bij de wet verboden is. Wij hebben, zoals wij reeds eerder gezegd hebben, slechts aangespoord, opdat het volk spoedig een natie worde om krachtig genoeg te zijn die invloed van de Pacific oorlog (in de eerste plaats de economische invloed) te weerstaan, een invloed, dien wij niet kunnen ontwijken, omdat wij aan de Pacific wonen!

Meer dan tien getuigen hebben dit bevestigd, Edelachtbare Heren! En bovendien, hoe is het mogelijk, dat wij zouden aansporen tot staking, waar wij niet te maken hebben met vakverenigingen; hoe zou het mogelijk zijn, dat wij tot staking zouden hebben aangezet, waar ons standpunt t.o.v. staking duidelijk in het manifest van de P.N.I., gepubliceerd in de *Bantang-Priangan*, nummers 9—10, is uiteengezet en die wij U ter beschikking hebben gesteld?

Hoe is het mogelijk, dat wij verkondigd zouden hebben, dat de Pacific oorlog in 1930 of anders althans zeer spoedig zou uitbreken, en dat bij het uit» breken ervan wij onze vrijheid zouden veroveren, waar gebleken is, dat geen enkel lid van de P.N.I. in het bezit van wapenen is bevonden, welk soort wapen dan ook, om er de opstand mee te beginnen, dat

er niet één geweer, niet één revolver, niet één zwaard is gevonden, waar dan ook?

Opzet, dat het Imperialisme is het gezag etc.

Maar de gezegden „vernietig het Imperialisme!“, „vernietig het Kapitalisme!“; — de gezegden, dat „het Imperialisme ons uitbuit“, dat „het kapitalisme ons onderdrukt“, — zijn deze geen bewijzen ervoor, dat wij ons hebben vergrepen aan de art. 153bis en 169?

Wij antwoorden hierop: het is niet mogelijk, dat wij met opzet ons aan deze artikelen vergrepen. Wij hebben immers zoals meerdere getuigen voor U verklaard hebben, steeds opgevoed tot orde, steeds opgevoed tot geduld. Wij hebben immers steeds de leden, die de openbare orde in gevaar brachten, gestraft. Is het voor U waarschijnlijk, Edelachtbare Heren Rechters, dat iemand, die onophoudelijk in de cursussen leert. „Houdt u ver van alle onverantwoordelijke daden!“, en elk lid, dat de openbare orde in gevaar brengt, bedreigt met roeyement, leugenachtige berichten verspreidt omtrent komende gebeurtenissen in 1930, — is het voor U waarschijnlijk dat zo iemand plotseling een opzet heeft de openbare orde te verstoren, het gezag te ondermijnen, of andere ons in dit proces ten laste gelegde feiten?

Zeer zeker, hebben wij gezegd: „vernietigt het imperialisme!“, „vernietigt het kapitalisme!“, zeer zeker hebben wij gezegd: „het imperialisme is een kwaad, het kapitalisme is een hels product, het imperialisme brengt ons ten ondergang, het kapitalisme vernietigt het volk“ en dergelijke andere uitlatingen, — maar is het mogelijk, dat wij met imperialisme zouden bedoelen het thans in Nederlands-Indië gevestigde gezag of de openbare orde, is het mogelijk dat wij met kapitalisme bedoelen de Nederlanders of andere vreemde volkeren?

Het kapitalisme en imperialisme, Edelachtbare Heren Rechters, zijn, zoals wij het in het begin van ons betoog reeds hebben uiteengezet, gestaafd met citaten van vele befaamde personen, het imperialisme en kapitalisme zijn niet de Nederlanders, noch de andere vreemdelingen, noch de Bestuursambtenaren, zij zijn geen lichaam of materie, — het imperialisme en het kapitalisme zijn evenals alle woorden, die de uitgang „isme“ hebben, begrippen, duiden een *stelsel* aan!

Dit stelsel is het, dat schadelijk is, dit stelsel is het, dat „vernietigd moet worden”, — niet de vreemdelingen, niet de regering, niet het gezag!

Zouden wij zo dom, zo gek kunnen zijn, om te denken, dat het imperialisme = het gezag, het kapitalisme = vreemdelingen, — wij, die op zijn minst toch academisch onderlegden genoemd kunnen worden?

Zouden wij voor niets meer dan twintig jaar op de schoolbanken¹⁾ gezeten hebben, meer dan tien jaar ons met sociale literatuur hebben bezig gehouden, gestudeerd hebben in sociale wetenschappen? —

Zouden wij niet weten het verschil tussen imperialisme en kapitalisme enerzijds en het gezag, de vreemdelingen anderzijds?

En, Edelachtbare Heren Rechters, in een van de producten, die de getuige Albreghts U getoond heeft, staat toch met zoveel woorden geschreven, dat wij een stelsel bestrijden en dat „wij niet de schuld geven aan Nederland" en dat „niet alle Hollanders slecht zijn!"

In de aantekeningen uit de leiderscursussen staat toch duidelijk geschreven, dat het imperialisme is een begrip, en in vele van de verklaringen van de getuigen is toch duidelijk vast te stellen, dat wij met dit woord imperialisme bedoelen een begrip, terwijl nog andere getuigen, zoals Doelhadi, Entjok, Soemarta, H. Mansoer, verklaard hebben, dat het woord imperialisme is afgeleid van het woord imperium, waaruit blijkt, dat wij, voordat wij zijn begonnen met het behandelen van het imperialisme eerst een zo duidelijk mogelijke uitleg hebben gegeven van het begrip dat het aanduidt!

En bovendien, is niet volgens onze politieke visie het ophouden van het vreemd gezag hier, nog geen garantie voor het ophouden van het imperialisme, d.w.z. dat na het ophouden van het vreemde gezag in Indonesia, het gedurende enige tijd nog tot operatieterrein van het vreemde kapitalisme zal dienen, dat er gedurende dien tijd nog vreemde suiker-, olie-, tabak- e.a. belangen zullen blijven, zoals bijv. in China en Perzië, die beide onafhankelijk zijn en toch hard te lijden hebben van het vreemde imperialisme? Is volgens onze politieke visie niet de nationale regering — als dus het vreemde gezag er niet meer zal zijn — behalve voor de nationale reconstructie, nodig als voorwaarde voor de bestrijding en de algehele beëindiging van het imperialisme, zoals bijv. ook de socialisten de politieke macht beschouwen als een voorwaarde voor het beëindigen van het kapitalisme? Is dan volgens onze politieke visie niet duidelijk dat daarin imperialisme en gezag niet aan elkaar *identiek* zijn?

Bovendien, hebben wij niet vaak in cursussen en openbare vergaderingen verklaard, dat het imperialisme in Indonesia internationaal is, d.w.z. dat wij sedert de opendeur-politiek ook nog het Amerikaans, het Engels, het Japans en andere imperialismen er bij hebben gekregen, — het Nederland imperialisme met een kapitaal van pl.m. f 4.000.000.000.— en de andere vreemde imperialismen met een gezamenlijk kapitaal van pl.m. f 2.000.000.000.—,

¹⁾ Wij hebben eerst de desaschool moeten bezoeken.

99

terwijl toch het gezag in Indonesia alleen Nederlands is! Staat niet in de beginselverklaring van de P.N.I. met zoveel woorden geschreven, wat onder het imperialisme verstaan wordt, en dat het imperialisme internationaal is, — een beginselverklaring, die wij hebben geschreven!

Zijn wij niet gewoon bij het bespreken van het imperialisme in de cursussen of in de openbare vergaderingen een analyse daarvan te geven, — een analyse in de vier vormen en delen, die wij in het begin van ons betoog reeds genoemd hebben, en die ook in onze beginselverklaring staan beschreven, d.i.

- ten eerste in de vorm van het betrekken van levensmiddelen,
- ten tweede in de vorm van het betrekken van basisgrondstoffen voor de industrie in de vreemde landen,
- ten derde in de vorm van het gebruiken van Indonesia als afzetmarkt voor vreemde producten,
- ten vierde in de vorm van gebruiken van Indonesia als exploitatie-gebied voor het buitenlandsch surplus kapitaal.

— Wij vermelden de jaarlijkse opbrengsten van die kapitalen, d.w.z. van het in suiker belegde met een jaarlijkse opbrengst van pl.m. f4.000.000.000.—, van het in rubber belegde met pl.m. f400.000.000.—, van het in olie belegde met pl.m. f 150.000.000.— enz., waaruit blijkt dat wat wij het imperialisme noemen niet is het gezag!

Inderdaad, Edelachtbare Heren Rechters, dat wij niet zouden weten het verschil tussen imperialisme en het gezag, is *ondenkbaar!*

Gij zou nog kunnen tegenwerpen: „Het is waar dat gij weet, dat het imperialisme niet is het gezag, dat het kapitalisme niet is de vreemdelingen, — maar als gij zegt „vernietigt het imperialisme en het kapitalisme!“, dan bedoelt gij het *gezag* en de *vreemdelingen!*“

Ook dit is onwaarschijnlijk, Edelachtbare Heren Rechters!

Immers wij verklaren aan elk nieuw lid, als wij hem de beginselen van de P.N.I. uitvoerig uiteenzetten, ook uitvoerig de betekenis van de twee begrippen imperialisme en kapitalisme, hun vormen, eigenschappen en hun internationaal karakter, zoals wij daareven hebben uiteengezet. Wij geven immers speciale series cursussen over het imperialisme, series cursussen over hoe de kapitalisten van Europa een eigen stempel drukken op hun imperialisme in Azië, van het barbaarse roof Imperialisme van Spanje van vroegere tijden tot het Nederlands monopolistisch-imperialisme in Indonesia, van het Engelse half-monopolistische-imperialisme in India tot het liberaal imperialisme van Amerika in de Filippijnen! Wij geven immers speciale cursussen over het kapitalisme, waardetheorie, de kapitaal accumulatie, over de kapitaalconcentratie, over de kapitaalcentralisatie, over de industriële reserve armée enz.!

Kortom, Edelachtbare Heren, de woorden kapitalisme en imperialisme hebben wij zo vaak reeds verklaard, dat het onwaarschijnlijk is, dat wij bij het gebruiken ervan in werkelijkheid het gezag en de vreemdelingen zouden bedoelen. Laat staan.... dat wij *ooit* gezegd kunnen hebben, dat het imperialisme = regent = wedana, tjimat (t), soldaat, dat wij *ooit* gezegd kunnen hebben dat het kapitalisme=vreemdelingen!

Inderdaad, indien wij met het woord imperialisme bedoelden de Bestuursambtenaren of het gezag, ware het toch misschien het beste indien wij zeiden: imperialisme = gouverneur-generaal of het imperialisme = resident, Imperialisme = hoofdcommissaris van politie, enz.!

Neen, indien wij zeggen imperialisme, dan bedoelen wij ook imperialisme.

100

Inderdaad zijn het kapitalisme en het imperialisme een kwaad, inderdaad moeten het kapitalisme en het imperialisme vernietigd worden, inderdaad hebben wij vijandschap gezworen aan het kapitalisme en het imperialisme.

Wij wensen een neiging of een stelsel te vernietigen, niet een gezag of een volk!

134

Radicale taal.

„Maar waartoe dan die radicale taal!, — waartoe het gebruik van de woorden „vernietig" enz. of van de termen „onderdrukt", „brengt ons onder" enz., indien zij niet dienden tot ophitsing om de openbare orde en rust te verstoren?" zult gij vragen.

Zeker, Edelachtbare Heren Rechters, gebruiken wij radicale taal.

Onze taal is niet die van oude mannen, die reeds flauw vallen bij het horen van het woord Vrijheid, onze redevoeringen zijn niet de preken van de geestelijken in de kerken of van de djoeroe-chothbah (voorspreker) in de mesdjid.

Wij zijn *revolutionair*-nationalisten, radicale nationalisten, *buffelkop*-nationalisten.

Onze taal is een uiting van onze vlamme nationale ziel, vlamme van verontwaardiging en vertwijfeling over het ongeluk en de ellende van ons volk. Wie zou niet treurig en bitter zijn, wie zou niet in vertwijfeling komen, indien hij het ongeluk en de ellende van het volk kent, zoals wij het hierboven geschilderd hebben! Zoals de taal van haast alle leiders van ongelukkigen, van hen die in ellende verkeren, zoals de taal van alle leiders van onderdrukten en uitgebuiten, van hen wier hart is vervuld met smart en vertwijfeling, zoals de taal van alle revolutionairen en radicalen, wier innerlijk in vlam staat, vol radicale en bittere gezegden is, zo is ook onze taal radicale en bittere taal, vol van schilderingen, voorbeelden, grepen uit de geschiedenis, die evenzeer in het teken van de vlam en de kracht staan. Maar in geen van onze redevoeringen is onze taal bedoeld als opzet tot het zich vergrijpen aan art. 153bis, of het doen van misdrijven genoemd in 169!

Indien Mr. Pieter Jelles Troelstra in het vuur van zijn rede uitroept, dat wij onze knuppel moeten laten neerkomen op de troon van het kapitalisme; wanneer Jean Jaurès zijn hoorders onder de indruk brengt door zijn woorden: „deze ellende is thans ontwaakt en eist zijn plaats onder de zon met het blanke lemmet vast omklemd in de hand"; wanneer leiders van het proletariaat laten horen „voorwaarts ten strijde om het kapitalisme te vernietigen, voorwaarts ten strijde tegen de machthebbers"; indien wij in het parlement of op meetings, van welke partij dan ook, zo vaak horen: „sluit de rijen aaneen", „bestormt de vestingen van de vijand", „scherpt uw wapen zo scherp mogelijk om onze verraders geheel uit te roeien"; indien Pastoor Van Lith hier het Indonesische volk toeroept:

„Laat hen misbruik maken van hun macht, indien zij dit verkiezen, — gij zult groeien tegen de verdrukking, als staal gehard worden door het vuur, krachten winnen door zelfverweer, de krijgskracht leren van Uw vijand, en reuzensterk door de kracht van het getal aaneengesmeed door volhardend samenwerken en samenvechten, ten slotte toch als overwinnaar uit de kamp te voorschijn komen",¹⁾ —

¹⁾ Past. v. Lith: De politiek van Nederland t.o.v. Nederlands-Indië, pag. 32.

101

wanneer wij dergelijke woorden horen, denken wij dan dadelijk aan een werkelijke knuppel, aan een werkelijke troon, aan een werkelijk mes, aan een werkelijke oorlog, aan zwaard, aan bom, dynamiet, kanonnen, soldaten, bloed enz.?, — zou dan de opzet van die leiders zijn het verstoren van de openbare orde en rust of het omverwerpen van het gezag of het plegen van een misdrijf welke door de wetten der betrokken landen verboden zijn?

Indien Prof. Boeke zegt, dat de „Javaanse boer in zeer grote ellende leeft", indien Dr. Huender schrijft dat de toestanden hier het volk hebben gemaakt tot *minimumlijdster*, indien Van Kol zijn protest tegen het bestaan van „de drainage", die ons land maakt tot een „tot zijn merg *uitgezogen* volk" laat horen; indien Mr. Brooshooft zegt:

„wij duwen de inlander in de afgrond, wij drijven hem in dezelfde poel van ellende, die in de Westerse maatschappij miljoenen tot aan de hals houdt omsloten", en zegt dat hier is: „een uitbuiting van de man die niets heeft dan zijn arbeid door de bezitter van het kapitaal, d.i. van de macht". Zouden zij dan de opzet hebben van ophitsing tot het overtreden van de wet?

Neen, Edelachtbare Heren Rechters, zij hebben deze opzet *niet*; zij schrijven of spreken slechts met heftige woorden in hun redevoeringen, zij schrijven of spreken slechts met huneratorisch talent, in opstellen en redevoeringen vol welsprekendheid en vol van schilderingen, beelden, die indruk maken. zo ook wij, waar wij vol vuur uitroepen: „vernietigt het imperialisme!", „bestrijdt het kapitalism-simperialisme, dat ons uitzuigt, met al de krachten, die wij nog in ons hebben; ook wij hebben geen ogenblik de opzet gehad de openbare orde te bedreigen, het gezag omver te werpen, of het plegen van welk misdrijf dan ook, dat door de wetten hier is verboden!

Wij voeden integendeel steeds op tot orde en het eerbiedigen der orde, zoals door meerdere getuigen is bevestigd. Wij bedreigen zelfs onze

136

leden met royement en passen het royement ook toe op leden die de orde in gevaar brengen!

Inderdaad, Edelachtbare Heren Rechters, hoe zou het mogelijk zijn, dat wij opzettelijk handelingen bedreven of met opzet bedoelingen hadden, zoals ons ten laste worden gelegd; hoe is het mogelijk, dat wij ons schuldig zouden hebben gemaakt aan het strafbaar gestelde bij de artikelen 153bis of 169, waar wij in de *besloten* en *geheime leiders-cursussen* zelfs overgingen tot het' geven van een antirevolutie-, een anti-putsch-theorie en de leiders opvoedden tot mensen, die de orde en de rust respecteren; hoe is het mogelijk, dat wij, waar wij in deze geheime leiderscursussen, — zonder bevreesd te behoeven zijn voor het oor van de politespion! — steeds die leiders opvoeden tot het betreden van de *wettelijke* weg, opdat onze machtsvorming ongehinderd kon plaats hebben en een zo groot mogelijke macht kon baren, zoals immers door de vele leiders die U gehoord heeft getuigd is.

Indien wij inderdaad zozeer verzot waren op het verstoren van de openbare orde, indien wij werkelijk zozeer verzot waren op het schenden van het gezag, indien wij inderdaad de bedoeling hadden het plegen van misdrijven, die ons met art. 169 ten laste worden gelegd, dan zou *hier* in deze *leiderscursus* de

102

plaats zijn om onderricht te geven aan de subleiders, opdat die subleiders bij hun propaganda in de kamongs en dessa's dit „vergif" van ons overal zouden kunnen brengen, opdat „het gezag geschonden", de misdrijven genoemd in artikel 169 gepleegd werden! En wat is gebleken? Gebleken is het tegendeel, gebleken is, dat wij in ons „nest", in de leiderscursus niet vergif hebben geproduceerd en gebroed, maar dingen die, zij het ook bitter voor de imperialisten, geheel *wettig* zijn!

Zeker, wij twijfelen er niet aan.... de eieren die wij hier in de leiderscursussen en in de gewone cursussen gelegd hebben, zijn zeer bitter voor hen, die belang hebben bij het voortbestaan van de tegenwoordige toestanden! Wij hebben het tevoren ook niet geheim gehouden, dat de P.N.I. nastreeft het ordenen van een nationalistische machtsorganisatie, een machtsreus die zich bewust is van zijn kracht, een raksasa mahasshakti met de eigenschappen van Krishna Tiwikrama. (u)

Wij verklaren openlijk dat de P.N.I. slechts gelooft aan een dergelijke macht, tot het verkrijgen van concessies en verbeteringen in onze samenleving, die beheerst wordt door de belangentegenstelling!

137

Maar wij hebben ook reeds uiteengezet, dat deze machtsvorming en deze macht niet te maken heeft met bom of dynamiet, ook niet met misdrijven die verboden zijn bij artikel 153bis of 169 van het wetboek van strafrecht.

Nogmaals: het ei van de P.N.I. is een zeer bitter ei voor de imperialisten; en inderdaad vergeten de imperialisten niet ons in hun dagbladen verdacht te maken en dag in dag uit op ons te schelden, evenals in hun vergaderingen, en eisen zij onophoudelijk onze veroordeling of onze verbanning, het verbieden van de P.N.I.sactie, — er hoeft echter geen twijfel aan te bestaan, dat die P.N.I.sactie *wettig* is!

Daarom, Edelachtbare Heren Rechters, komen wij terug op de vraag: is het waarschijnlijk, dat wij de opzet hebben, bedoeld bij artikel 153bis, of dat wij ons hebben vergrepen aan artikel 169, *wij*, die getuige de versklaringen van vele getuigen, steeds hebben opgevoed tot orde; *wij*, die steeds ervoor hebben gewaarschuwd om niet in te gaan op een provocatie; *wij*, die de geruchten omtrent de zogenaamde gebeurtenissen in 1930 hebben ontkend; *wij*, die elk lid, dat de orde in gevaar brengt met roeyement bedreigen en die bedreigingen ook inderdaad uitvoeren, indien dit niet wordt nageleefd; *wij*, die blijkens de verklaringen van de zes subleiders in de leiderscursus vaak hebben geleerd de orde hoog te houden, opdat onze machtsvorming ongehinderd plaats kan hebben, en antirevolutie, anti putsch, anti-geweldtheorieën leren.

Waarvoor speciaal tot orde opgevoed wordt.

Zijn deze dingen nog niet voldoende om U, Edelachtbare Heren Rechters van onze onschuld te overtuigen? Rijst misschien nog de vraag bij U, waarvoor wij dan speciaal opleiden tot orde, waarvoor wij speciaal opleiden tot anti-geweld, indien niet de orde inderdaad bedreigd wordt, en wij bang zijn voor de vruchten van onze eigen propaganda?

Edelachtbare Heren Rechters, een dergelijke veronderstelling is niet juist. Weet, dat de P.N.I. leeft in een tijdperk, waarin de Indonesische lucht

inderdaad vervuld is van het volksgeloof in „komende gebeurtnissen" in 1930; waarin de herinnering van het volk aan de methoden van de P.K.I. en de Sarekat Ra'jat, die nog niet zo heel lang zijn begraven, nog niet geheel verdwenen zijn; in een tijdperk, waarin de reactie niets onbeproefd laat om de

P.N.I. ten ondergang te brengen door allerlei gemene en lage provocaties! In zulk een tijdperk moet de P.N.I., die ook inderdaad een partij van orde is, en de vrede en de orde hooghoudt, meer nog dan anders de zin voor orde in de hoofden, harten en gebeenten van het Indonesische volk inplanten. Want, behalve dat de P.N.I. inderdaad niet de openbare orde verstoren wil, wenst zij, zoals reeds tevoren uiteengezet is, niet het kind van de rekening te worden indien er wat gebeurt buiten haar om!

Immers de P.N.I. is reeds sedert haar geboorte door de reactie bestempeld als het zwarte schaap, de zondebok, die slechts kwaad kan veroorzaken.

Informeert U maar eens bij Mr. Wormser, Edelachtbare Heren rechters, die U dit zeker bevestigen zal....

De openbare vergaderingen te Pekalongan, Solo e.a.

Zijn deze dingen nog niet voldoende om onze onschuld te bewijzen, Edelachtbare Heren Rechters?

Welnu, wilt U dan bij Datoek Toemengoeng, van het kantoor van Inlandse zaken, informeren of wij in een openbare vergadering van de P.N.I. te Pekalongan niet verklaard hebben, dat de P.N.I. slechts de ordelijke weg zou betreden. Gelieve dan te lezen het verslag van de P.P.P.K.I. openbare vergadering te Solo, kort voordat wij in hechtenis werden genomen, welke vergadering ook werd bijgewoond door de heren Gobée en Van der Plas van hetzelfde kantoor; wilt dan het verslag daarvan in de *Locomotief* van 28 December 1929 lezen, waarin gezegd wordt, dat wij de vroegere opstanden veroordelen met de volgende woorden: „De vroegere pogingen tot verwerkelijking van de „revolutie" in Sumatra, Atjeh, Borneo, Celebes etc. zijn alle symptomen van ellende onder de tani's, die actie voeren tot verbetering van hun lot. We moeten nu *andere* wegen inslaan om een duurzame verbetering te bereiken." Wilt het verslag hiervan in het dagblad *Bintang Timoer* van 30 December 1929 lezen, waarin geschreven staat, dat wij gezegd hebben: „De vroegere opstanden op Sumatra, Java, Celebes, Borneo e.a. zijn alle veroorzaakt, doordat de toestanden waaronder het volk leeft zeer slecht zijn en het volk in beweging komt om zijn lot te verbeteren...."

„Wij wensen nu deze weg niet te nemen. Wij voeren nu een wettelijke actie om lotsverbetering voor het gehele volk te verkrijgen.

En indien U dit nog niet genoeg is, wilt dan U wenden voor de juistheid van deze verslagen tot de heren Gobée en Van der Plas, of tot welke vertegenwoordiger van de regering dan ook, die bij deze vergadering van de P.P.P.K.I. aanwezig is geweest!

Inderdaad duidelijker kan niet blijken, dat het onwaarschijnlijk, ja onmogelijk is, dat wij schuldig kunnen zijn aan het ons ten laste gelegde in dit proces, wij die zovele bewijzen hebben gegeven, dat wij steeds opgevoed hebben tot orde!

104

Mr. Kiewiet de Jonge.

Is het mogelijk, dat U, Edelachtbare Heren Rechters, nog niet overtuigd zijt? Zou U nog kunnen twijfelen, indien U zich herinnert, dat wij in de maand December van het afgelopen jaar een onderhoud hadden met de regerings-gemachtigde Mr. Ir. Kiewiet de Jonge, waarbij wij hem verzochten om voor ons vergunning te vragen bij de resident van Midde-Priangan tot het houden van openbare vergaderingen, om voor de ganse wereld *de berichten omtrent '30 voor leugens uit te maken*, en het volk te leren, vooral hen, die nog niet tot de P.N.I. zijn toegetreden, *rustig te blijven en de orde hoog te houden?*

Vergunning tot het houden van openbare vergaderingen? Ja, Edelachtbare Heren Rechters, vergunning tot het houden van openbare vergaderingen, echter niet tot het houden van gewone openbare vergaderingen, maar openbare vergaderingen, waar wij die geruchten zouden bestrijden, en waar wij de theorie van de massa-actie, die de P.N.I. bedoelt, bekend zouden maken!

Want, zoals wij reeds in het verhoor verklaard hebben, de resident van Midden-Priangan twijfelde aan hetgeen Saudara Gatot Mangkoepradja op een openbare vergadering gezegd heeft, n.l. dat de P.N.I. de vrijheid nastreeft zonder één druppel bloed te willen vergieten. Eens heeft de heer Kuneman ons gewaarschuwd, dat elke redevoering waarin het woord bloed voorkomt, al ware het het *verbieden* van bloedvergieten, door de politie zou worden aangemaand of geheel gestopt!

Inderdaad, Edelachtbare Heren Rechters, tot op de dag van heden begrijpen wij nog steeds niet, wat voor kwaad er in steekt om bloed» vergieten te verbieden, inderdaad tot op de dag van heden is het verkeerde van de liefde voor mensenbloed nog een raadsel voor ons! Maar hoe het ook zij, wij hebben in de maand December gemeend, dat het *zeer nodig* was om het volk orde en rust te leren. Niet in de

140

eerste plaats het volk dat in de P.N.I. is georganiseerd, Edelachtbare Heeren Rechters, — dit gedeelte is genoeg opgeleid in de besloten cursussen!

Maar aan het volk buiten de P.N.I., het ongeorganiseerde volk, dat nog in duisternis leeft; aan het nog domme volk, dat gemakkelijk misleid kan worden, door de provocateurs, dat gemakkelijk misleid wordt door een „Sarekat-Hedjo" of een „Pamitran of andere misdadige verenigingen. Tot dit volk *buiten* de P.N.I. wensten wij het woord te richten. Voor hem wensten wij de openbare vergaderingen, slechts in die *openbare* vergaderingen zouden wij tot hem kunnen spreken en hem opleiden!

Deze opvoeding was toen zeer nodig, omdat hoe meer 1930 naderde, hoe meer die geruchten „insloegen", hoe ijveriger ook de agents-provocateurs in de weer waren om het volk dat nog niet in de P.N.I. georganiseerd was te misleiden, hoe meer de Pamitran-menschen het hoofd opstaken, hoe groter het aantal mensen van de desapolitie werd, dat bevangen was met de ziekte „er is iets op til", kortom, met het naderen van 1930 groeide de onrust buiten de rijen der P.N.I. De P.N.I. meende, dat het zeer nodig was om mee te werken tot het doen terugkeren van de rust. De P.N.I. wenst de onrust bij het volk niet.

105

En bovendien weet de P.N.I., zoals wij het reeds eerder gezegd hebben, dat: indien er iets buiten de P.N.I. om zou gebeuren, zij toch het eerst de verdenking zou krijgen, zij het kind van de rekening wordt!

Wij hebben aldus de bemiddeling van Mr. Ir. Kiewit de Jonge hiervoor aangevraagd. Mr. Ir. Kiewit de Jonge zocht de heer Kuneman op en berichtte ons toen schriftelijk, dat wij ons persoonlijk moesten vervoegen bij de heer Kuneman en wel na onzen terugkeer van het congres en na onze tournée door Midden-Java.

Echter, Edelachtbare Heren Rechters,....!
de tournée was nog niet beëindigd, wij waren nog niet terug te Bandoeng, op de 29sten December werden wij te Mataram reeds vastgegrepen, in het bureau van politie gebracht en achter slot en grendel geworpen, — en gehouden tot op de dag van heden....!

Dit is echter ten enenmale het lot van een leider en wij dragen het met de gedachte, dat dit is ten behoeve van Iboe (moeder) Indonesia, maar wij vragen U, Edelachtbare Heren Rechters, die het Recht dienen en het hebben hoog te houden: Is het waarschijnlijk, dat wij, die een dergelijk verzoek tot de heer

141

Kiewiet de Jonge hebben gericht, schuldig kunnen zijn aan de ons in dit proces ten laste gelegde feiten? Is het waarschijnlijk, is het mogelijk, dat wij, die overal openbare vergaderingen wilden houden om het volk deze orde te leren, de opzet zouden hebben die orde te verstoren, welke door de artikelen 153bis en 169 beschermd worden?

De verslagen der spionnen. Het verzoek om intelligente en intellectuele spionnen.

Inderdaad kwamen bij de politie „ijzingwekkende" berichten binnen van spionnen. De politie ontving vaak „sensationele" verslagen van haar rechercheurs, de politie *zelf* stuurde bij het parket vaak „ijzingwekkende" verslagen in. Echter — spionnenmoraal is nu eenmaal spionnen-moraal! Spionnen hebben nu eenmaal de eigenschap hun verslagen te bewerken tot iets „sensationeels", of iets „waardevols" en „belangrijks", ten koste van de waarheid, en welk een kennis en een ontwikkeling hebben deze heren spionnen!

Wij weten van het bestaan van politiek-politionele overzichten, waarin wij stakingsopruier bij de posterijen worden genoemd, terwijl wij in werkelijkheid slechts bespraken het *recht* tot staken in elk beschaafd land en de intrekking van artikel 101bis wetboek van strafrecht wensden. Wij weten van het bestaan van een politiek-politioneel-overzicht waarin staat, dat wij de steun van Japan voorspelden, terwijl een ieder weet, dat er misschien geen Indonesiër is, die meer gekant is tegen Japan dan wij. Wij weten ook van het bestaan van een politiek-politioneel-overzicht, dat met een „stalen gezicht" meldt, dat Mr. Iskaq op een P.N.I. vergadering te Malang heeft gesproken, terwijl Mr. Iskaq nog nooit voor politieke zaken, ja misschien zelfs gedurende zijn *gehele* leven nog nooit in Malang is geweest!!....

Inderdaad, Edelachtbare Heren Rechters, dit alles is „sensationeel", alles om van te „griezelen", maar dit alles is ook „tragisch"! Tragisch, *zeer tragisch* is het, zoals gebleken is in het afgelopen jaar, toen deze „uiterst gewichtige en

106

belangrijke" verslagen meldden, dat de P.N.I. op 1 Januari 1930 revolutie zou maken, *revolutie*, die ten slotte ineenkromp tot een strafzaak nu, in dit proces!

Verwondert het U Edelachtbare Heren, dat bijv. zelfs Mr. Van Helsdingen in de Volksraad moest vragen om:

„een scherper toezicht op de spionnen, die onrustwekkende onjuiste

142

berichten aanbrengen, desnoods door onverbiddeijk zulke lieden te ontslaan?"¹⁾)

Verwondert het U Edelachtbare Heren, dat wij, die weten welk gevaar ons bedreigt van kwaadwillende of domme spionnen, eens tot Mr. Ir. Kiewiet de Jonge het verzoek hebben gericht, aan de regering om *meer intellectuele spionnen* te vragen, die in staat zijn om redevoeringen te begrijpen, opdat de verslagen aan en van de politie niet meer zo verwarring wekkend zullen zijn?

Maar heeft U aan de andere kant hiermee niet nog een aanwijzing voor de onwaarschijnlijkheid, dat wij schuldig kunnen zijn aan het ons ten laste gelegde in dit proces, wij die verzocht hebben om meer intelligente en intellectuele spionnen, opdat onze actie en onze cursussen behoorlijk zouden kunnen worden nagegaan, cursussen en een actie immers, die nooit één enkele reden hadden om niet open te kunnen zijn!

Er zijn misschien mensen, die er zich over verwonderen, dat een leider van een revolutionaire partij en een nonscoöperator besprekingen houdt met een regeringsvertegenwoordiger. Slechts uiterlijk echter lijkt dit in strijd met onze beginselen, in wezen worden hierdoor onze beginselen niet geschonden: Onze samenkomst met de regeeringsvertegenwoordiger is niet voortgesprongen uit onzen wens om samen te werken, maar uit het feit dat de actie van de P.N.I. en de nonscoöperatie van de P.N.I. niet is een actie of een non-coöperatie a la nihilisme, maar een *openlijke* non-coöperatie! Wij strijden openlijk met de oprechtheid van een ksatriya (c), met open vizier! En omdat wij met open vizier strijden, omdat wij in onze actie niets te verbergen hebben, vrezen wij ook de rechercheurs en de andere spionnen niet, indien slechts die spionnen intelligent genoeg zijn om hetgeen zij horen ook te begrijpen!

Moge de Edelachtbare Heren nu, na hetgeen wij hier uiteengezet hebben van onze onschuld overtuigd zijn!

Résumé.

Edelachtbare Heren Rechters! te lang reeds hebben wij U opgehouden, wij wensen nu te resumeren hetgeen wij gezegd hebben:

Het imperialisme, dat wij bestrijden is een begrip, een neiging, een streven, een stelsel, een politiek van overheersing of beheersing van vreemde landen of de economie van vreemde volkeren. Het imperialisme en ook het kapitalisme is

geen regering, geen vreemd volk, geen ambtenaar, geen lichaam, geen materie, het imperialisme en ook het kapitalisme is niets anders dan een neiging, een stelsel.

Indonesia heeft reeds meer dan 300 jaar dit imperialisme moeten ervaren, meer dan 300 jaar reeds wordt zij beheerst, bezeten, geëxploiteerd door een

¹⁾ Zie verslag A.I.D., 16 Juli 1930.

107

imperialisme, eerst door een oud-imperialisme, nu door het modern imperialisme. En het oude imperialisme en het moderne imperialisme hebben de Indonesische samenleving schade berokkend en ontwricht, beide betekenen exploitatie en schandelijk grote drainage. Daarom is het Indonesische leven tegenwoordig het leven van een „minimumlijdster“, de Indonesische samenleving een samenleving van een „loontrekkend volk“, het Indonesische volk een in ellende levend volk, geworden. En deze ellende, deze tranen van het volk, en niet onze ophitsing, niet de ophitsing van „opruiers“, zijn de oorzaak van de volksbeweging, die ten slotte culmineerde in de P.N.I. - beweging, welke uitgaat van de gedachte, dat door het bestaan van belangentegenstellingen van sana dan sini, Indonesia en Nederland, een belangrijke voorwaarde voor het reconstrueren van onze samenleving en voor het doen verdwijnen van het imperialisme, de politieke macht is, de nationale onafhankelijkheid.

Deze belangentegenstelling ook leidt ons tot de overtuiging, dat over het algemeen alle belangrijke verbeteringen slechts verkregen kunnen worden als resultaat van ons *eigen werk*, van ons *eigen* kunnen, van onze macht. Want het koloniale vraagstuk is geen *rechts-*, maar een *machtsvraagstuk*. Daarom wil de Partai Nasional Indonesia deze macht organiseren; zij wenst het volk te organiseren langs wettelijke weg tot een krachtige machtsorganisatie, zij beijvert zich in dit werk van machtsvorming. Haar ziel is het laaiende Nationalisme, haar levensaderen zijn de vier door ons genoemde factoren, haar stoffelijk lichaam is de massa, het miljoenen volk. Met zulk een ziel, met zulke levensaderen, met zulk een lichaam wordt straks deze volksorganisatie een geweldige macht, een almachtige reus.

De P.N.I. brengt deze machtige reus het bewustzijn bij van zijn macht langs theoretische en praktische weg, door cursussen en publicaties en door allerlei daadwerkelijke acties, die het werkprogram ten uitvoer brengen Met deze macht en het machtsbewustzijn zal de Indonesische reus *zeker* de verbeteringen en concessies verkrijgen, welke ons ten slotte Indonesia Merdeka brengen zal!

Hieruit blijkt, dat de actie der P.N.I. niet de grenzen der wet overtreedt, hieruit blijkt, dat wij ons niet hebben schuldig gemaakt aan de ons bij artikel 169 W. v. S. ten laste gelegde feiten.

Zeer zeker berokkent de actie der P.N.I. nadeel aan het imperialisme en aan de imperialisten, zeer zeker brengt zij hun dividenden in gevaar, maar er is niets in haar, dat in strijd is met de wet. Nooit hebben wij dus opzettelijk iets gedaan, dat door de wet verboden is, wij hebben ons niet schuldig gemaakt aan de ons ten laste gelegde feiten in dit proces.

De onrust van de laatsten tijd is niet ons werk, noch zijn wij er de oorzaak van; wij hebben geen „vergif" rondgestrooid: de onrust van den laatsten tijd heeft zijn grond in het geloof van het volk aan leugenachtige berichten, in het werk van de der beweging vijandige, misdadige en lage individuen, in ieder geval in oorzaken, die geheel *buiten* de verantwoordelijkheid van de P.N.I. liggen.

Wij leiders der P.N.I., hebben steeds opgevoed tot orde en gepredikt het anti-geweld, zoals getuigd kan worden door de zes leiders, die deze cursussen hebben gevolgd en thans als getuigen optreden.

108

Wij hebben hiertoe opgeleid, opdat onze mensen niet in de een of andere provocatie vliegen. Wij hebben het verstoren der openbare orde bedreigd met roeyement en hebben de bedreiging ten uitvoer gebracht op leden, die zich eraan vergrepen. Wij hebben de geruchten omtrent 1930 als leugens gesignaleerd en hebben het geloof daaraan, dat de onrust baarde, bestreden, wij hebben in openbare vergaderingen te Pekalongan, te Solo e.a., overal verklaard, dat wij slechts de wettelijke weg zouden betreden. Wij hebben Mr. Ir. Kiewiet de Jonge onzen wens te kennen gegeven, tot het houden van openbare vergaderingen om de geruchten omtrent 1930 te bestrijden en het volk buiten de P.N.I. op te voeden tot liefde voor orde. Wij hebben verzocht om meer intelligente en intellectuele spionnen, opdat onze actie en onze cursussen behoorlijk nagegaan en er geen onjuiste en „sensationele" verslagen ingeleverd

145

worden. Kortom wij hebben steeds de orde en de wet gerespecteerd!

Zeker, wij erkennen, dat de machtsvorming der P.N.I. een machtsvorming is, welke de imperialisten rillingen door het lijf jaagt. Wij erkennen, dat onze taal radicaal is, vlammend van vertwijfeling en verontwaardiging door de ellende van het volk, met een gemoed laaiend van het vuur van het nationalisme. Wij zijn non-coöperator en revolutionair. Maar is het waarschijnlijk, is het mogelijk, dat wij ons schuldig hebben gemaakt aan het ons in dit proces ten laste gelegde? *Wij*, die bewijzen en aanwijzingen voor het tegendeel hebben gegeven? *Wij*, die op het standpunt staan en de wens hebben, gelijk wij hierboven gezegd hebben, *dat wij orde en vrede liefhebben?*

Is het waarschijnlijk, Edelachtbare Heren Rechters, is het mogelijk, dat wij plotseling de opzet zouden hebben om de openbare orde, het gezag te bedreigen of ons te vergrijpen aan de feiten, bedoeld in artikel 169?

Alsof er geen recht meer bestond, werden wij, die steeds de vrede predikten, die zulk een zuiver en heilig doel voor ogen hebben, zoals wij het Mr Ir. Kiewiet de Jonge hebben uiteengezet, gegrepen en in de gevangenis geworpen, opgesloten in een cel van 1,5 X 2,5 meter gedurende driehonderd en dertig dagen. Ons werd in de eerste tijd vergund de zon tweemaal twee uur per dag te zien, wij werden aan de rand van de afgrond gebracht....

En toch.... hoe vaak en steeds weer hebben wij ook door middel van Mr. Ir. Kiewiet de Jonge in het begin van het jaar 1929, aan de regering gezegd: „Geef ons de gelegenheid om de krachten van het volk te organiseren. Indien er dan iets gebeurt, dan nemen wij de verantwoordelijkheid op ons, dan bieden wij aan, in *verbanning* te gaan.

Hebben wij hiermede niet steeds weer bewezen, dat wij *slechts de bedoeling hebben het volk te organiseren tot een alvermogende macht, zonder de opzet de wet te willen overtreden!*

En voor de laatste keer vragen wij: is het waarschijnlijk, dat iemand, die zichzelf aangeboden heeft om de verbanning in te gaan, indien er iets onwettelijks onder zijn verantwoording gebeurt, *de opzet* kan hebben zich schuldig te maken aan de dingen, die ons in dit proces thans ten laste worden gelegd?

Slotwoord.

Edelachtbare Heren Rechters, aan U is thans het woord! Thans is het aan U om Uw mening te uiten. Aan U, dragers en dienaren van het Recht, om uitspraak te doen. Wij wachten Uw uitspraak, die ongestwijfeld rekening zal houden met hetgeen wij hier uiteengezet hebben.

Wij voelen ons niet schuldig. Wij voeren geen verlichtende omstandigheden aan, wij hebben bewezen, dat wij niet schuldig zijn, dat het onwaarschijnlijk is, dat wij opzettelijk ons hebben schuldig gemaakt aan het ons hier ten laste gelegde. Wij verwachten en hopen derhalve op een *vrijspraak*.

Moge het zo zijn. Maar, *indien* gij ons ten slotte toch schuldig zult bevinden, *indien* gij Heren Rechters ons *toch* zult veroordelen, indien wij *toch* onze lijdensweg zullen moeten voortzetten in de gevangenissen, het zij zo. Moge de beweging daardoor nieuwe leiders en nieuwe krachten krijgen, moge Iboe Indonesia (Moeder Indonesia) ons lot als offer, dat wij haar kunnen aanbieden, aanvaarden Moge zij het aanvaarden als mooie en welriekende bloemen, en gebruiken om haar prachtige haarwring te sieren. Want onze ziel is tandvastig, onze ziel zegt ons, dat al hetgeen wij gedaan hebben onze *plicht* was.

De grote Indische leider Bal Gangadhar Tilak sprak voor de rechtbank aldus: „Het kan zijn de Wil der voorzienigheid, dat de Zaak, die ik voorsta beter gediend is met mijn lijden dan met mijn vrijheid”.

Deze woorden van Tilak maken wij tot de onze. Ook wij bieden al onze krachten aan ons land en ons volk, ook wij bieden ons leven aan Iboe Indonesia met een volkomen bereid hart. Ook wij hebben ons ge» geven aan een zuiver en heilig ideaal, ook wij wensen, en streven ernaar, om het recht van ons land en ons volk op een vrije samenleving, te herkrijgen. Geen driehonderd, geen duizend jaar kunnen het recht van Indonesia en het Indonesische volk op die vrijheid vernietigen. Om dit recht te herkrijgen zijn wij bereid alle moeilijkheid en alle bitterheid, die dit land voor het verwerven ervan moet ondergaan, mede te dragen. Wij zijn elk ogenblik bereid om het lijden, dat Iboe Indonesia van ons vraagt, te ondergaan.

Want Indonesia, het Indonesische volk, Iboe Indonesia verwacht, en hoopt op onbeperkte toewijding; indien zij die nodig heeft op offers, hoe zwaar ook met een bereidvol hart van alle zonen en dochteren van Indonesia. Zij allen moeten betreuren dat zij slechts één lichaam, één

ziel, één leven voor haar ter beschikking kunnen stellen en niet meer!

Want elk offer heeft zijn waarde, „no sacrifice is wasted" aldus Sir Oliver Lodge. Door de offers van nu wordt het schijnsel van de toekomst helderder, schitterender, prachtiger dan de grootheid in het verleden. Het nieuwe licht der toekomst, dat voor ons grootsheid betekent, wenkt ons reeds, het wordt steeds sterker. En al wordt het belaagd door welke menselijke macht ook, al wordt het belemmerd door de stoffelijke kracht van wie dan ook, al zouden alle wereldse krachten van alle landen der aarde het willen tegenhouden, dit schijnsel zal gevolgd worden door het opkomen van de Zon, die leven geeft aan

110

alles wat leven moet en doodt alles wat sterven moet. Alle duister gewroet zal verdwijnen als sneeuw voor deze zon, alle donkere wolken, die de wereld versomberden zullen weggeblazen worden door de warme winden die van haar uitgaan.

Het Indonesische volk wacht met kloppend hart het moment af, waarop het opkomen van deze zon mag verwelkomen. Met dat volk van Indonesia wensen wij te lijden en met dat volk wensen wij de vreugde te delen. Met dat volk beiden wij uw uitspraak, Edelachtbare Heren Rechters.

Want wij staan voor U terecht niet als Soekarno, niet als Gatot Mangkoepradja, niet als Maskoen of Soepriadinata, wij staan hier als delen van het in ellende kreunend volk, als zonen van Iboe Indonesia, die Haar trouw zijn. Onze stem, die wij hier in deze gerechtszaal laten horen, blijft niet slechts binnen deze vier muren, onze stem wordt gehoord door het volk, waaraan wij ons gegeven hebben. Zij dringt door over vlakten en bergen en zeeën, van Kota-Radja tot aan FaksFak, van Oeloessiao bij Menado tot aan Timor. Het Indonesische volk, dat onze stem hoort, trilt, als hoort het zijn *eigen* stem.

Uw oordeel over ons streven, Edelachtbare Heren Rechters, is een oordeel over het streven van het volk van Indonesia zelf. Een vrijspraak zal het Indonesische volk verheugen, en een veroordeling zal het bedroeven.

Wij bieden U dit alles ter overweging aan. En nu, onze harten vereend met dat van het volk, in deemoed trouw zwerend, geknield voor onze geliefde Iboe Indonesia, met het geloof, dat het Indonesische volk en Iboe Indonesia voort zullen schrijden op weg naar grootheid, welk lot ons ten deel moge vallen, wij bereiden ons voor, om uw uitspraak te horen.

148

Noten van den vertaler.

- a) Proces afd. B was een politiek proces tegen de Sarekat Islam.
- b) P.K.I. — Partai Kommunis Indonesia.
- c) Ksatrija — oorspr. edelman, krijgsman uit de standen der ksatrija's, (2en stand onder het vier kasten stelsel) — de edele mens — de edele strijder voor de deugd geworden.
- d) Treub (Professor Treub) voorzitter Ondernemersraad, bekend kampioen voor ondernemersbelangen.
Colijn, leider der Anti-Revolutie, Oud-Minister van Financiën, oud-Directeur van de Bat. Petr. Mij., speelt een belangrijke rol in de politiek, ten bate der ondernemers.
Fruin, Volksraadslid, voorzitter van de reactionaire Vaderlandse Club (Hollandsche dieshards).
Alimoesa, Volksraadslid in de periode 1927— '31, lid van de ondernemerspartij; de Politieke Economische Bond (P.E.B.); speelde de hoofdrol in een politiek schandaal, waarbij de suikerondernemers te Soerabaja betrokken waren.
Wormser (Mr.), Directeur-hoofdredacteur van het in Bandoeng verschijnend dagblad: „Het Algemeen Indisch Dagblad De Preangerbode", een blad voor de cultures in de Preanger en de ambtenaren van de departementen te Bandoeng.
Vroeger christelijk ethisch, thans reactionair.
- e) Ratoe Adil — Rechtvaardige Vorstin. Deze figuur komt vaak voor in de Indonesische, speciaal Javaanse legenden.
Heroe Tjakra — betekent ongeveer hetzelfde, evenals Wahjoe en Njantram en Wali Sangga.
- f) Ratoe of Eraboe Djajabaja — een koning uit de Javaanse geschiedenis.
Imam Mahdi — Islamitische Messias.
- g) Nationale Bank, opgericht te Soerabaja in 1928 door Dr. Soetomo e.a. met het doel aan de inheemse producenten krediet te verlenen.
- h) Het Nieuws van den Dag, een te Batavia verschijnend blad, lange tijd onder leiding van de beruchte K. Wijbrandts. Een aarts reactionair en vulgair blad.
- i) Kali Besar, de zakenwijk te Batavia.
- j) A. Lievegoed, oud-hoofdredacteur van het te Semarang verschijnend blad "De Locomotief", dat onder zijn leiding tamelijk vooruitstrevend was. Hij werd, na herhaalde conflicten met de zijn richting vijandige gezinde ondernemers, eruit gewerkt. Thans redacteur van de „N.R.Ct".
- k) De Bantengkop — Buffelkop, het symbool der P.N.I. nationalistes. De P.N.I. vlag is rood-wit met een buffelkop er op.

- l) Indonesia Merdeka — Indonesia Vrij. De leus van de Indonesische Nationalisten.
- m) De P.P.P.K.I. — Perserikatan Partai Partai Kebangsaan Indonesia. Federatie van de Nationalistische partijen in Indonesia. In 1928 opgericht op initiatief van de P.N.I.
- n) Toelak Bahla Tawil Oemoer — „Een lang leven door het ongeluk te vermijden"; een vereniging in het Garoetsche (Preanger) opgericht op instigatie van de inheemse bestuursambtenaren aldaar en die tot voornaamste taak heeft "jacht" te maken op de Kaoen Gombinis (communisten of Rooden), waaronder "gerekend worden allen, die naar de mening van het bestuur het gouvernement niet gunstig gezind zijn.
- o) Boedi Oetomo — de Javaans Nationalistische vereniging, en Pasoendan, de Soedanese nationalistische vereniging.
Sarekat Madoera — de Madoerees Nationalistische vereniging.
- p) Wahjoe Tjahjamingrat — de geheimzinnige goddelijke openbaring.
- q) Sini dan sana — letterlijk: hier en daar. Bekende uitdrukking voor het land hier en het land over zee. De tegenstelling tussen Indonesische en Nederlandse belangen.
- r) Boedjangga Kijaj Ronggo Warsito — een beroemde Schriftgeleerde. Kijaj — godsdienstgeleerde.
- s) Biasa — gewoon.
- t) Regent — hoogste inheemse bestuursambtenaar.
Wedana en Tjimat — inheemse ambtenaren van het binnenlands bestuur,
- u) Raksasa Mahsakti — de almachtige reus.
- v) Krishna Tiwikrama, de edele krijgsman; beide figuren uit de Wajan-verhalen; de Raksasa is het symbool van kracht en macht; Krishna het symbool van verstand en nobelheid.

Legenda

Rede van Soekarno voor de rechtbank in 1930

Versie 1.0 omzetting van Facsimile

We vinden de volgende verwijzingen terug in de tekst

- Voetnoten zoals ¹⁾, ²⁾ etc. de invulling staat onderaan de lopende pagina
- Verwijzingen zoals (a), (b) etc. staan achteraan het einde van de hele tekst . Het zijn verduidelijkingen aangebracht door de vertaler.
- Dan de bladnummering van de tekst in deze bewerking, staat in het midden van de regel onderaan iedere bladzijde
- Dan is de bladnummering van de facsimile opgenomen in de tekst, midden in de regel. Dit om het terugvinden van de tekst in de facsimile te vergemakkelijken.
- Het oud Nederlands is zo veel mogelijk aangepast.
- Deze omzetting is zowel als PDF als Word document terug te vinden.

